VIVAT ACADEMIA

A NYUGAT-MAGYARORSZÁGI EGYETEM LAPJA
2003. október I./3. Ára: 200 Ft

AMI szép, az szép

Évnyitó az Erdőmérnöki és a Közgazdaságtudományi Karon

Az EMK ünnepi tanácsülésének elnöksége

Prof. Dr. Mészáros Károly dékán évnyitó beszédet mond

Dr. Szitás József a Nyugat-Magyarországi Egyetemért emlékérem átvételekor

Dr. habil. Gidai Erzsébet DSc. dékán köszönti az elsőéveseket

Dr. Jámbor László, Dr. Gimesi Szabolcs és Dr. Őry Teréz a KTK tanévnyitóján

Horváthné Gergácz Erzsébet verset mond

1956

Az Úr 1956. esztendejében Magyarországon a megszokott mederben folyt az élet. A soproni nyárral sem volt baj, a jeges, csengőt rázva járta az utcákat, az emberek vödrökkel felszerelkezve álltak sorba a jégszekrénybe valóért. Ezen a nyáron már nem hullottak röpcédulák az égből, amelyeken a dán vagy holland gazdák jólétéről olvashattunk. Titokban. Az Ikva parti Kisuszoda trambulinja még nem rugózott, de jó kis vízilabda-csapat edzett esténként. Az ősz hivatalosan az iskolakezdéssel indult, és birtokba vettük az Orsolya téri iskola osztálytermeit. Délután mackónadrágba bújtunk, és sötétedésig rúgtuk a labdát a „szürkék"- a ruhájuk színéről elnevezett apácák - egykori, Ferenczi János utcai iskolájának udvarán. Október elején megindultak a muraközi lovak vontatta szekerek a szőlők felé, és estére fekete szőlővel teli dézsákkal rakottan tértek vissza. A kocsikról deszkacsúszdán eresztették le a pincékbe a termést. Ilyenkor jellegzetes illat lengte be a várost. Készültünk a télre, elő-elővettük a síléceket, ellenőriztük a rozsdásodó kandahár-kötést, és rohantunk a boltba, ha hírét vettük, jóféle vaksz érkezett. Télikabátra nem mindenkinek tellett, de a háromnegyedes viharkabát is megtette, ha jól aláöltözött az ember gyereke. És abban még síelni is lehetett. A Károly-magaslat alján a Hatvan-ház már nem létezett, de még nem épült a helyére a Fenyves-Lővér Szálló. Rémlik, mintha valami bodegában forró teát árultak volna... A Szívszanatórium épülete még kibombázottan romoskodott, a környéken bombatölcsérek tucatjai tették izgalmassá a cserkészést. A Lőverekben már javában tartott a gesztenyeszezon, hangos csépeléssel verték le a fákról a tüskés termést. Esténként pedig az égő avar füstje szállt a keskeny utakon.

Aztán egy október végi reggelen arra lettünk figyelmesek, hogy a rádióból lövések hallatszanak. Előző este Gerő Ernő beszélt a rádióban, tüntetésről meg egyetemistákról, de kellő történelmi tapasztalat híján, nem hagyott mély nyomot bennem. Másnap és harmadnap már az újságok is megváltoztak, új, soha nem látott lapokat kínáltak. Akkor már tudtuk, hogy ezt a helyzetet hívják forradalomnak. A Néprádión a Szabad Európa nem jött be, de voltak jól értesült gyerekek, akik pontosan tudták, hogy mi történik Pesten. Anyám egyik kollégája a fővárosba utazott, mert a fia ott tanult egyetemen. Amikor visszatért, nagyon feldúlt volt. Valami tragédia történhetett. Sopronban az élet nem zökkent ki a megszokott kerékvágásból, csupán megint beköszöntött a boltok előtti sorbaállás, az emberek tülekedve vettek mindent, amit a pénzükért kaptak. Nemcsak az élelmiszerüzleteket ürítették ki, hanem a sportszerboltot is. Volt olyan vidéki vevő – mesélték –, aki két-három súlygolyót is vásárolt. A használatával nem volt egészen tisztában, de nehezéknek jó lesz. A kaotikus bevásárló állapotoknak az egyetemisták vetettek véget, akik piros-fehér-zöld karszalaggal járőröztek az utcákon, együtt a rendőrökkel. Minden élelmiszerbolt elé került egy-két egyetemista, aki fenntartotta a rendet. A gyerekek élelmesebbjei pedig kijártak a Bécsi útra kérni. Arra jöttek ugyanis a Budapestre igyekvő, külföldi segélyszállító autók. A kocsik ablakából csokoládét, narancsot és más, soha nem látott finomságot dobtak. Ezek a hírek az iskolában terjedtek futótűzként. A főiskola közelében lakók pedig büszkén feszítettek újonnan kapott dzsekijükben. Ott székelt a segélyközpont. Akkor ettem először rózsaszínű dán sajtot. Nem ízlett. A tanítás nem szünetelt, sőt, mi is tizenhárom pontokat szerkesztettünk. És nem értettük, hogy a tanárok miért hárítják el kezdeményezésünket. De orosz helyett németet kezdtünk tanulni.

Vasárnap reggel arra lettünk figyelmesek, hogy felbolydult az utca. Csapatosan özönlenek az emberek a Bécsi út irányába. A szomszéd iskola hivatalsegédje családostul bandukolt a Lackner Kristóf utca felé. Az egész vagyonuk a hátukon, a kezükben. A kisfiú a hegedűjét szorongatta. Az egyetemisták kisteherautókon, fegyverrel a kézben, vadul hajtottak végig az utcákon. Mindenki azt kérdezte, hogy ti nem jöttök? Bombázni fognak! Én is megkérdeztem Anyámtól.

Maradtunk. Aztán kiírtam a kapura, hogy: ШКОЛА.

Zétényi Zoltán

Vivat Academia!

A Nyugat-Magyarországi Egyetem lapja

(Apáczai Csere János Tanítóképző Főiskolai Kar - Győr, Benedek Elek Pedagógia Főiskolai Kar - Sopron, Erdőmérnöki Kar - Sopron, Faipari Mérnöki Kar - Sopron, Geoinformatikai Főiskolai Kar - Székesfehérvár, Közgazdaságtudományi Kar - Sopron, Mezőgazdaság- és Élelmiszertudományi Kar - Mosonmagyaróvár)

I. évfolyam, 3. szám, 2003. október

Főszerkesztő: **Zétényi Zoltán**, zzfotomedia@axelero.hu; posta@forestpress.hu

A szerkesztőbizottság: Dr. Albert Levente, lalbert@emk.nyme.hu (EMK), Balázsik Valéria, bve@ geo.cslm.hu (GFK), dr. Bácsatyai László, bacsaty@emk.nyme.hu (EMK), dr. Borbély József, nnika@ktk.nyme.hu (KTK), Gecseyné dr. Papp Katalin, papp@atif.hu (ATFK), dr. Lanczendorfer Zsuzsanna (ATFK), Lengyel Zita (EMK), Patyi Gábor,patyi@bepf.hu (BEPFK), Raffai Balázs (FMK) Szemerey Tamás, tszemerey@fmk.nyme.hu (FMK).

A szerkesztőség titkára Tóth Mariann, mtoth@nyme.hu;

Munkatárs: Hargitai Gábor, ghargitai@nyme.hu

A szerkesztőség címe: 9400 Sopron, Bajcsy-Zsilinszky út 4. T: 99/518-144; Fax: 99/312-240

Mb.:30/415-4021

Kiadja a Nyugat-Magyarországi Egyetem, 9400 Sopron, Bajcsy-Zsilinszky út 4.

Felelős kiadó: **Prof. dr. Faragó Sándor rektor**

Nyomdai előkészítés: PrePress Grafikai Stúdió, Sopron, felelős vezető: Sziklai Zsolt ügyvezető

Nyomás: Lővér-Print Nyomdaipari Kft., Sopron, felelős vezető: Priszinger Imre ügyvezető

ISSN 1589-8091

Megjelenik évente tízszer, 1000 példányban, terjeszti a Nyugat-Magyarországi Egyetem.

A beküldött kéziratokat, fotókat, illusztrációkat nem őrizzük meg.

TARTALOM

„Egyetemi oktatásra alkalmatlan" (Sok kakukkos beszélgetés Winkler András rektorhelyettessel) 2

Aki az utolsó kenettel él (Kuroli Géza emlékei 1956-ról) 4

Az irányított véletlenek szerepe (Szemeszternyitó beszélgetés Cseh Sándor főigazgatóval- ATFK) 6

WOODTECH- LIGNONOVUM, Sopron, 2003 8

A sudarlósság professzora (Kozák Antal emlékei 1956-ról) 9

Az egyetem arca, AMI arculatunk (A 10 éves Alkalmazott Művészeti Intézet műhelyei) 10

A csoda mégis megtörtént (Bauer Rudolf olimpiai bajnok életútja) . . 12

Vivat, örök selmeci diákok! (Hagyományaink etikai üzenetéről) 14

Se bányát, se erőművet! (A lignit-szelídítők tüntetése Nardán) 16

KITÜNTETETTEK (Szendrey István, Kovács Jenő, Kun Béla, Sammy Boussiba) 17

Egy „hűséges" város hűtlen sorsa - II. rész (Történelmi lecke lányoknak és fiúknak) 18

Búcsú Kőhalmy Tamástól és Tompos Judith-tól 20

Krónika 22-24

Évnyitók a Benedek Elek Pedagógiai Főiskolai és a Faipari Mérnöki Karon 25

A címlapon: A torzó és alkotója (Szabó Hanna másodéves hallgató) Fotó: 2Z Fotó & Média

A hátsó borítón: A GEO-s valétaszalag alapításának 30.évfordulója

„Egyetemi oktatásra alkalmatlan"

Hosszú, sok kakukkos beszélgetés Winkler András professzorral a verselésről, '56-ról, a hagyományokról, az oktatásról és a pedagógiáról, a firmák felelősségéről, a hallgatók pajzánságáról, a felemás zokniról, a fáról és a fafeldolgozás művészetéről

Az olvasó talán megbocsátja, hogy megtartottam a tegező módot, mert, bár nem egy iskolába jártunk, évtizedek óta ismerjük egymást, és közel egyívásúak vagyunk. Akkor is érdeklődéssel figyeltem pályája alakulását, amikor az én sorsom a szakmától más irányba kanyarodott.

A soproniak számára a Winkler név jól hangzik, már csak azért is, mert egy, a Felső-Lővereket az Alsó-Lőver utcával összekötő, reprezentatív szerpentin is viseli. Ez a kanyargós út sietésre alkalmatlan, szerelmes andalgásra annál inkább.

A professzor minden hivalkodástól mentes tetőtéri bázisán teával indítjuk a beszélgetést, és közben tanulmányozom a tárlatnak is beillő „tárgyi bizonyítékokat". Ekkor szólal meg először a kakukk az órában, figyelmeztetve az idő múlására. A hatvanadik születésnapjára kapta, mert tudják róla, hogy pontos ember és ezt meg is követeli.

Körbe nézve a falakon 1949-as tanári kari fotót, a faipari mérnöki tanári kart láthatjuk. Sajnos már csak egy professzoruk él, Rónai tanár úr. 1965-ből való a kép, amikor éppen édesapja volt a dékán. A kép mellette a kedvence, Wágner Károly professzor, aki német származásúként, nagyon sokat tett a magyar erdészeti oktatásért, a magyar szaknyelv kialakításáért.

– Már csak azért is kedvelem, mert én is német gyökerű vagyok – magyarázza a professzor –, Apám részéről 1570 körül telepedett le a család, és mindig magyarnak vallották magukat. Bár az apai nagyanyám egy szót sem tudott magyarul. De a családunk az elsők között lépett be a Magyar Szövetségbe, Ennek még ma is megvannak a dokumentumai: befizették a száz pengőt. Német származásúak voltak, de magyarok. Édesanyám részéről a nagyapám is német, sváb, de a nagyanyám bosnyák.

Tovább tájékozódva a fali tárlaton, soproni és selmeci képeket láthatunk.

– Az akvarellek édesapám képei, néhány a több százból. Az alsó képen a bolgár-török határra jellemző építészetet örökítette meg. A nagyobb képek selmecbányai részleteket ábrázoló festmények fotói. A karosszékem is selmecbányai – mondja nem kis büszkeséggel. – Sokáig Diebold Karcsi bácsi, a fotótanszék adjunktusa, ragyogó fotóművész ült benne, akinek a képei a legfontosabb soproni könyvekben láthatóak. Amikor kicserélték párnázott forgószékekre a régieket, akkor elhoztam. Nekem nincsenek gerinc problémáim, kényelmesen ülök benne, mert elődeink tudták, hogy milyen széket kell csinálni.

– A szekrény tetején apró-cseprő, fából készült, profán tárgyak is vannak.

– Ezek a világ minden részéről származnak, az utazásaimról hoztam vagy kaptam. A kis kockák Kanadából valók, és fel van tüntetve rajtuk, hogy mennyi sejt, rost található bennük. A hallgatóknak megmutatom, és felfrissíthetik az ismereteiket. Finnországból való a fenyő, amit egy darabból faragnak, mexikói teknőst pedig a legkeményebb fából, a vasfából faragták. A kmer fogatot egy kambodzsai hallgatótól kaptam; Erdélyből való a szitakészítő, de Új-Zélandból, Angliából, Japánból, Kínából is vannak itt emlékek. A bányászfigurát pedig – amit a Kasner-lányok készítettek, az Erzsébet utcai népművészeti boltban –, az egyik, még Sopronban végzett, bányász évfolyamtól kaptam, akik tiszteletbeli évfolyamtársukká választottak. Ez az évfolyam akkoriban még nem élhetett a selmeci hagyományok szerint. A találkozóikon én voltam a szakestély-elnök, és énekeltem velük. A két gyertya azért nevezetes, mert amikor '90-ben, Temesváron voltak az emlékezetes események, összegyűlt a hallgatóság és gyertyát gyújtottunk.

– A néhány évvel ezelőtt megjelent Horribile Dictuban olvastam, hogy újságíró akartál lenni. Tényleg?

– Valóban, az volt minden vágyam. Az életemhez mindig hozzá tartozott az olvasás és az írás. A tanáraim arra biztattak, hogy irodalmi pályát válasszak, de az Édesapám, aki építészmérnök, és az egyetemen a professzorom is volt, azt mondta, hogy először legyen a kezemben egy diploma. Utána azt csinálok, amit akarok. A mai napig áldom érte. Újságírónak nem lettem volna olyan jó, mint ahogy a nagyon-nagyon szeretett szakterületemen sikerült. Kiegészítésként pedig a gondolataimat is rögzítem. Bár az egyik lexikonban az áll, hogy költő, okleveles faipari mérnök, egyetemi tanár, nem vagyok költő, csak a gondolataimat rögzítem. Később kezdtem el publikálni az ilyen írásaimat, és csak akkor vettem a bátorságot ehhez, amikor már eleget olvastam.

A professzor és kedves képei

– Azért elég korán kezdted.

– Már diák koromban közölték a verseimet, a Jövendőnkben. A szerkesztője Hegedűs András, a nagyszerű irodalmár volt, Petőfiről szóló kötetet írt. Sokat járt Sopronban, bíztatta az ifjú titánok társaságát. Most jelent meg az Ének című antológiájuk.

– Az életed gyönyörűen példázza a hagyományok átadását: egyrészt a különböző nemzedékek kapcsolatában, másrészt egy új szak egyik első képviselője voltál. Ez visszatér az írásaidban is, ahogy a Faipari Kar átvette és továbbviszi a hagyományokat. Ebben oroszlánrészt vállaltál, nevezetesen Te írtad a faiparosok himnuszát. Miért tartod ilyen fontosnak a hagyományokat?

– Azért, mert ma a világon, a különböző egyetemeken sokan szereznek „papírt", és csak halványan emlékeznek azokra, akikkel együtt tanultak és éltek. De vannak olyanok, akik mindenkire emlékeznek, és akiknek életük legfontosabb, legszebb évei azok, amiket az egyetemen töltöttek. Ez utóbbiak mind kiváló intézményekben, nem tucat-egyetemen tanultak. Kisgyermek korom óta itt élek az egyetemen, hiszen édesapám a négy rossz kölyköt reggel kicsapta a botanikus kertbe, és csak ebédre szedett össze bennünket. Mi itt mindent átéltünk, és nagyon hamar észleltem és csodáltam a hallgatók, tanárok viselkedését. 1951-ben, amikor a selmeci hagyományok ápolása miatt eltávolították a hallgatókat (Lásd a Vivat Academia 1. és 2. számában Wisnovszky Károly visszaemlékezéseit – Z.Z.), napokig sírtunk, hiszen jó barátaink, példaképeink voltak azok a kiváló, idősebb fiúk. Azzal, hogy kifejezetten a selmeci hagyományok miatt távolították el őket, a következő generációk számára mindezt hihetetlenül érdekessé tették. Már akkor, gyerek fejjel tudtuk, hogy ezt meg kell ismernünk, amiért ekkora áldozatot kellett hozniuk. Ez volt tehát az indíttatás. Amikor bekerültem az egyetemre, csodás emberek voltak itt, például Tamás László, alias Libella, aki geodéta volt és az ábrázoló tanszéken tanított. Ők találták ki, hogy a hagyományaink haladó hagyományok, és ezt már bevette az akkori vezetés. Szép lassan engedélyezni kezdték, hogy nyíltan is a hagyományok szerint éljenek a hallgatók. A hagyományokban nem a külsőségek a legfontosabbak, hanem a baráti közösség. Tudunk krónikus beteg hallgatóról, akit állandóan ápoltak a társai, sőt főztek is rá. Ezek az emlékek kötelezték arra, hogy mi is így éljünk, és át is plántáljuk az ifjúságba. Hamarosan harminc éve, hogy az egyetemen vagyok, és azóta nagyon sok évfolyam volt a kezem alatt. Mindig megértettük egymást, ha vita volt közöttünk, visszatértünk a közös nevezőhöz, a selmeci hagyományokhoz: akkor vajon hogy' csinálták? A hallgatóság huncutságait is jobban megértem, hiszen tudom, hogy selmecen is voltak ilyen hallgatók. A szakest szó is úgy alakult ki, hogy a selmeci polgárok már nagyon háborogtak, mert az akadémisták állandóan ittak. Erre azt találták ki, hogy á, ez nem ivás. Az lehet, hogy isznak is valamit, de közben a szakmáról tárgyalnak, szakmai vitákat folytatnak! Ezért ezek szakestek lettek. Örülök, hogy az itteni ifjúság is nagyon leleményes volt, nemrégiben kitalálták a különböző tanszékek alapítását, amelyek foglalkozásain a szakma, a hagyományápolás mellett az énekelés és a sörfogyasztás is megengedett.

– Most viszont egy sok veszélyt rejtő folyamatnak vagyunk tanúi, mégpedig annak, hogy ez az egyetem is tömegintézménnyé válik. 1998-ban, amikor a felújított, egykori KISz-házat átadták, és az ünnepi szakestélyre az akkori oktatási minisztert, Pokorni Zoltánt is meghívták, a hallgatók panaszolva mondták, hogy már nem minden kar és szak „vevő" a selmeci hagyományokra. Látsz-e veszélyt abban, hogy ekkora méretűre duzzadt az egyetem?

– Biztos vagyok abban, hogy ezek a hagyományok tovább fognak élni. Más európai egyetemeken is megmaradtak a hagyományok azokon a szakokon, amelyeknek voltak ilyenek. Göttingában vagy Hamburgban (ahol harmincezer hallgató tanul) ma is megvan a kemény mag – nem véletlenül erdész és

fás hallgatókból –, hiszen nekik voltak hagyományaik. És nagyon szívesen befogadják más szakok hallgatóit is. Azt manapság már nem lehet elképzelni, hogy mindenki ezek mentén éljen. De ennek a magnak kisugárzása van. Milyen csodálatos például, hogy a székesfehérvári karunk a hagyományok ápolásában élen jár. Ugyanígy Dunaújvárosban az ottani főiskola is hihetetlen erős fellegvára a selmeci hagyományoknak. Ők a sztálinvárosi leopárdok utódai, akik a főiskola odakerülése óta őrzik a hagyományokat. Tehát biztos vagyok abban, hogy továbbvisszük a szakmánk szeretetét, a barátságot, a szolidaritást és a művészetek szeretetét. Elszomorító viszont, hogy a klasszikus európai oktatás utolsó napjait éljük. Óriási vehemenciával gázolják le ennek a felsőoktatásnak a pedagógia hagyományait, és nem tudják, hogy mik lesznek ennek az elembertelenedésnek, elszemélytelenedésnek a következményei. Amikor nem kötelező az előadások látogatása, csak számítógépen át vagyunk kapcsolatban, csak az fontos, hogy meglegyenek a megfelelő kreditjeik. Ezt nem szabadna átvennünk, és e téren kemény harcot kellene folytatnunk. De kevés esélyt látok rá, hiszen a kormányzat eltökélten a reformok mellett áll. És ebben nincs segítségünkre Európa sem, mert Ausztriában is átalakul a felsőoktatás, és Németország is meghajolt az amerikai oktatási modell előtt. Tehát hamarosan egy új felsőoktatással kell számolnunk. Ebben az új helyzetben kell, hogy tápláló, szép sziget legyen az erős hagyományokon nevelkedett erdész, faiparos, (és bányász, kohász, földmérő) valamint a közgazdász szak. Ez utóbbiakat azért említem meg, mert tapasztalataim szerint, mintegy harminc százalékukat érintette meg a selmeci hagyományok üzenete. Az ottani karvezetés jól látta, hogy számos helyen, nagyon sok közgazdászt képeznek, de az itt végzők, soproni közgazdászok lesznek, akiknek érdemes a hagyományok szerint élniük.

A himnuszról pedig annyit, hogy már hallgató koromban elkezdtem írogatni, komponálni, és 1971-ben a KISz meghirdetett egy pályázatot. A társaim biztatására beadtam, és ezt fogadták el. De akkor ez még nem volt himnusz. Én még most is csak azt mondom, hogy ez a fásoknak a legünnepélyesebb nótája. De már annyira elterjedt, hogy az erdészek is nagyon sok helyen éneklik az ökomenikus szakestélyeken. Tímár József, jó hangú, erdész ifjúsági vezér mondta egykor, hogy ő bizony megtanítja a fásoknak ezt a himnuszt. Csak akkor lehet egy dalból himnusz, ha a hallgatóság körében népszerűvé válik. A közgazdász hallgatókat szoktam tanítani énekelni, akik megkértek, hogy írjak nekik is himnuszt, de mondtam, hogy ilyesmihez évek kellenek. Azóta is gyűlnek az asztalomon a kottapapírok.

– Szereztem tapasztalatokat fővárosi egyetemen is, ahol már három évtizeddel ezelőtt teljesen személytelen volt a légkör.

– Meg kell találnunk a módját annak, hogy ne szegényedjék és ne gépiesedjék el az oktatás. Ebben óriási felelősségünk van. De hasonló a felelőssége annak a generációnak is – a mostani firmáknak –, amelyik a mai fiatalokat a kezében tartja.

– Ezzel egy nagyon fontos dolgot mondtál ki!

– Az ő kezükben sokkal több van, nagyon sok múlik rajtuk, csak nehogy megijedjenek ettől. Mostanában egy könyvön dolgozom, amelyben Selmectől kezdve a mai napig igyekszem emléket állítani az egyetemünknek. Ez nem történelemkönyv lesz, hanem inkább filozofikus, amely egy Selmecen kezdődő és Sopronban folytatódó szakestélyen keresztül mutatja be az Alma Matert. Sietek vele, mert megint betegségek környékeznek. Amikor '98-ban is baj volt, gyorsan kiadtam a Forgácslap könyvemet, utána az Égi sörmezőket, majd a Farostlemezt. Örülök, hogy a diákság pajzánságairól szóló Égi sörmező megjelent, bár ennél sokkal pajzánabb kötet is készült, de azt nem adom ki, csak a legszűkebb baráti körhöz jut el. A diák sokszor meggondolatlanul sért. Abban a kötetben vannak ilyen írások is, és nem akarom senkinek az emlékét bántani. Annak viszont örülök, hogy a Kovács Illésről szóló vers megjelent. Annak idején, a diploma-bankettünkön egy szavalókórus elmondta a Kovács Illés szekerén című opuszt. Ezután az akkor még csak docens, sírva ment ki az előtérbe, hogy kigúnyolták. Mi akkoriban Villon hatása alatt álltunk, és ez egy hasonló hangvételű vers. De a mai ifjak, akik már nem ismerték Kovács Illést, örömmel emlegetik a vers kapcsán.

– Egyik-másik versedben Ady hatása is föllelhető...

– Igen, sőt Dzsida Jenő is. Nagyon jó tanáraim voltak, akik jó könyveket adtak a kezembe.

– Már eszmélő korban érted meg '56-ot. Milyen emlékeid vannak azokról az októberi-novemberi napokról?

– A legfontosabb emlékem a főiskolával kapcsolatban, amikor egyik este Apám cigarettafüst-szagúan hazajött a kari ülésről, és azt mondta, hogy Soproni Műszaki Egyetem vagyunk.

– Ez volt az egyik, akkori követelésük...

– Igen, a Bányamérnöki, az Erdőmérnöki és a Földmérőmérnöki Karból megalakult az egyetem. Mi, gyerekként még nem egészen tudtuk felmérni ennek a jelentőségét, de életre szóló élmény volt. Hihetetlen düh fog el még ma is, ha rá gondolok: a „konszolidáció" során, az egyik első dolog volt, amit semmissé nyilvánítottak. Később pedig, 1959-ben, sírva hallgattuk a rádióban, ahogy Kádár bemondta:

– Eeetársak, a soproni csatát megnyertük! – Ez azt jelentette, hogy elvitték innen a bányászokat, a kohászokat és a geodétákat. Egy év múlva kerültem hallgatóként a főiskolára.

'56-os emlékem még az is, hogy milyen fegyelmezettek és következetesek voltak a hallgatók a kőhidai fegyházban: csak a politikai foglyokat engedték szabadon. A segélyszállítmányok rakodásában és szétosztásában, itt a főiskolán, a hallgatók irányításával, gimnazistaként mi is részt vettünk. November 4-e után indult a menekülés. Nagy bölcsesség volt az akkori vezetők részéről az a döntés, hogy kimenjenek, mert sokan váltak volna közülük a megtorlások áldozataivá.

– Édesapád számára is nagy dilemma lehetett: menni vagy maradni?

– Mi is mentünk, de csak Svájcba. Apám azt mondta Roller Kálmánnak, hogyha elviszed őket a tengeren túlra, akkor örökre elvesznek a hazának. Ott kinn, Édesapám '57 márciusában összehívott minden családtagot, és egy darab papírra föl kellett írnunk, hogy haza akarunk-e menni vagy sem. Mindenki azt írta, hogy haza akar menni.

– Ennek volt kockázata.

– Igen, de különösebb bajunk nem történt. Azóta is szeretünk külföldre menni, de élni, csak itt tudunk.

– A Horribile Dictu körkérdésére azt is válaszoltad, hogy akinek különböző színű zokni van a lábán, azzal biztosan jól megértitek egymást. Mire gondoltál?

– Rendkívül szókimondó hallgató voltam, és ha az éppen induló faipari oktatásban úgy éreztem, hogy egy-egy területen nagyon gyöngén mennek a dolgok, nem tettem lakatot a számra. Szóltam a társaim nevében is, de kigúnyoltam azokat a hallgatókat, is akik szolgai módon elfogadták a rossz minőséget. Emiatt, amikor végeztem, a káderanyagomba azt írták, hogy egyetemi oktatásra alkalmatlan. Ezt, egy akkori tanárom, később munkatársam írta alá. Apám egyik fontos elve volt, hogy először gyakorlati tapasztalatokat kell szerezni. Ennek megfelelően kilenc évet töltöttem a gyakorlatban, és hamar észrevettem, hogy közösség alakul ki körülöttem, hallgatnak rám az emberek, tudom őket irányítani. Megéreztem, hogy ez egy nagyon fontos tulajdonság.

– Hogy' kerültél vissza az egyetemre?

– Cziráki professzor mellett kiírtak egy állást, megpályáztam és elnyertem. Itt is megkerestek azok, akiknek volt valamilyen gondjuk, akiket igazságtalanság ért vagy valami miatt szenvedtek. Körülöttem csoportosultak a problémás emberek, akikkel más nem bírt vagy nem törődött. Büszke vagyok arra, hogy sokukból lett sikeres ember, még ha nem is a szakmában.

– Két ciklusban rektor is voltál.

– Észrevétlenül lettem rektor. Soha egy lépést sem tettem ezért. Egyszer csak ez a közösség is a bizalmába fogadott. Ez arra az időszakra esett, amikor a politikai változások zajlottak. Itt mindez úgy vetődött föl, hogy megszüntetni vagy meghagyni, elbocsátani vagy sem? Ez volt a legszörnyűbb dolog. Nagyon kemény munka volt. Eközben, jutott időm a legelesettebb segédmunkásra is, és úgy hiszem, hogy barátságban maradhattam mindenkivel.

– Mihez kezdtek például a tudományos szocializmus oktatói?

– Az a tanszék átalakult, akik tudtak, filozófiát, szociológiát, politológiát tanítottak, akik érezték, hogy el kell menniük, azok távoztak. Nálunk sosem folyt vér. Ez nagyon fontos dolog. A durva cselekedetek durva reakciókat szülnek. Előfordult, hogy egy csoport követelte tőlem, hogy ezt meg ezt távolítsam el. De nemet mondtam. Azt feleltem, hogy majd meglátjuk, hogy' végzik a dolgukat, és aki nem tud beilleszkedni, az úgyis elmegy magától. Így is lett. Sok-sok akkori ellenfélből igaz barát lett. Ilyen például Király Laci bácsi, akivel akkoriban kemény harcban voltunk. Akkor elhatároztam, hogy számomra az egyetem fejlesztése lehet az egyetlen cél.

Tehát magam, nem voltam különc, de megértettem azokat, akiknek a lelke más volt. Kíváncsi voltam, hogy a viselkedése adottság, vagy az élet hatásai miatt lett ilyen. Volt egy hallgatónk például, aki sokszor hiányzott, ha bejött, azonnal elaludt. Ki akarták rúgni, de kiderült, hogy nagyon-nagyon rossz anyagi körülmények között él, ezért éjszaka dolgozik. Ez az ember vezetővé lett, és hamarosan doktorál.

– Ezt a különcséget ma inkább úgy hívnánk, hogy kreativitás. Ez irányú fogékonyságodat bizonyítja a művészeti képzés beindítása.

– Nagyon sokat gondoltam arra, hogy létre kellene hozni egy ilyen típusú oktatást, egyrészt, mert ez Sopronnak jár, másrészt pedig, a faipari mérnökhallgatók és az erdészek között is számos jó rajzkészségű, jól festő, faragó fiatal volt. Jelentkezett egy fiatal, bátor csoport, akik azt mondták, hogy szívesen elkezdenék az oktatást. 1990. november 3-án igent mondtam a kérésükre. Hihetetlenül nehéz volt leküzdeni az itteni óriási ellenállást. A budapestiek is fölkapták a fejüket: Sopronban művészeti képzés? De volt egy helyettes államtitkár, Fekete György, aki mellém állt, és azt mondta, hogy óriási fantáziát lát ebben. Sok munka fekszik benne, és kialakult egy olyan művészeti oktatás, ami anyagismereten alapul. Az itteni hallgatók hihetetlen anyag-intelligenciával felvértezve fejthetik ki a kreativitásukat. Ez az oktatás hatással van a faipari és az erdészképzésre is, hiszen például erdész professzorok is tartanak órákat nekik. Jó helyre jött az Alkalmazott Művészeti Intézet.

– Annak ellenére, hogy személyiségükből adódóan a legnehezebben fogadják el a szabályokat, az előírásokat...

– Azt hiszem, hogy velük kapcsolatban is helyes módszert követtünk. Nem kényszerítettük őket semmire. Rövid idő alatt kialakították a saját közösségüket és a saját hagyományaikat. De közöttük is vannak olyanok, akik a selmeci hagyományokat választják. Egy dolgot meg kell említeni: A campusukat, azt a gyönyörű, Hauszmann Alajos tervezte épületet, amit a várostól akkoriban, egy forintért kaptunk, még mindig nem tudtuk rendbe hozni. Szeretném megérni, hogy az az épület is megszépüljön. Ha megnyerném a főnyereményt, rendbe hozatnám.

– 1999-ben az akkori pénzügyminisztertől a támogatás leosztását kérted volna számon. Ez ma is nagyon aktuális.

– Ma még inkább. Annak idején a hallgatókkal együtt mi is kivonultunk a tandíj bevezetése ellen tiltakozni. Ez végül egy felemás intézkedésben realizálódott. Most sokan azt gondolják, hogy a korszerűsítéstől olcsóbb lesz a felsőoktatás. Miközben el kell bocsátani embereket, és bizonyos területeket át kell szervezni, fennáll az a veszély, hogy számos fontos érték elvész. Véleményem szerint a felsőoktatáson nem lehet, nem szabad takarékoskodni. Óvatosan fogalmazva csak azt mondom, hogy egy-egy ilyen nagy reform előtt alaposan mérlegelni kell, hogy a meglévő értékeinket megőrizzük. Ez pénzbe kerül, és ehhez mi is igyekszünk minél több pénzt szerezni. Az egyetem eddig is komoly bevételeket könyvelhetett el, de ennek is megvannak a határai. A kiművelt emberfőkkel kapcsolatos, sokszor hangoztatott mondat, nagy igazságot takar. Ezt abból is látom, hogyha kimegy tőlünk egy hallgató Amerikába, másfél év alatt, játszva megszerzi a PhD fokozatot, mert olyan alapos, általános műveltsége van. Ezt nem vehetjük el az emberektől semmilyen reformmal, mert attól félek, hogy a művelt magyar ember veszik el ezáltal.

– Milyen szakmai könyvön dolgozol jelenleg?

– A fát az Isten csodálatos adományának tartom, az erdőnek, az életünk alapjának, a másik csodának a terméke, és ezzel nekünk óriási felelősséggel kell bánnunk. Azt tanítom a hallgatóimnak, hogy minden porcikájáról előre tudnunk kell, mi lesz belőle. Ettől meleg lesz, abból azt csinálok, és ezerszeresre is tudom növelni az értékét, ha szellemesen, netán művészi módon készítek belőle valamit. Ezt úgy is tanítom, hogy a fafeldolgozás művészete. A Mindentudás Egyetemére engem is bejelentett az egyetemünk, de ez nem jött létre, viszont a doktoranduszok összejövetelén elmondtam, amit ott akartam. A hallgatóság soraiban sok akadémikus is ült, és az ő biztatásukra egy könyvet írok, aminek az alapja ez az előadás. Talán az lesz a címe, hogy Kalandozások a fakutatásban. A fáról szól majd, azt igyekszik népszerűsíteni. Arra is felhívom a figyelmet benne, hogy az erdő az élet, abban van lekötve a világ szerves anyag készletének 80 százaléka. Nem vészharangot kongatok, de gondolkodásra szeretném késztetni az embereket. Ezt is olyan formába igyekszem önteni, mint a forgácslap könyvemet, és minden fejezet elé valamilyen frappáns, odaillő idézet kerül. Ennek ugyan az lett az eredménye a szakkönyvben, hogy az idézeteket mindenki tudja, de az anyagot nem. Remélem ezúttal másként lesz.

– Úgy legyen!

Zétényi Zoltán

Aki az utolsó kenettel él

Dr. Kuroli Géza a MÉK professzora '56-ban súlyosan megsebesült a mosonmagyaróvári sortűzben. A fiatal generációknak már nincs közvetlen tapasztalatuk az előző rendszerről, és egyre kevesebben vannak azok, akik a forradalomban személyesen részt vettek. Az ő tapasztalataik, elbeszéléseik hidat képeznek jelenünk és történelmünk között. Ilyen hídon éreztem magam, amikor a professzor úrral beszélgettem arról, hogyan élte át azokat az eseményeket.

- Nagyon hosszan kellene elemezni, és sok oldalról áttekinteni az akkori helyzetet - kezdte a professzor az emlékezést -, mert meggyőződéssel vallom, hogy egy múltbeli eseményt megérteni és értékelni csak az adott kor mélyreható ismeretében lehet. Az akkori események, az életszínvonal, a különböző hatások motiválják az embereket abban, hogy valamilyen módon állást foglaljanak, döntéseket hozzanak meg és irányítsanak másokat. Tehát ezért nem könnyű feladat pontos képet vázolni egy időben távoli történésről.

Jómagam végigéltem a II. világháborút, az akkori eseményeket, folyamatban levő harci cselekményeket tudatosan figyelemmel tudtam kísérni. A gondolkodni kezdő gyermek fantáziáját megmozgatták ezek az események. Egyszerűen érdekeltek a dolgok. Nagyon jól emlékszem a dunántúli '39-es, '40-es kemény télre, az azt követő hatalmas belvizekre. A háború befejezése előtt, 1944. augusztus 6-án meghalt édesanyám. Utána rövidesen, egy hónap múlva, elvitték apámat a nyugati frontra. Ott volt tüzér. Aztán hadifogságba került, és csak sokára került haza. Tehát az akkor nyolc éves gyermeknek nem csak ezek a tragédiák nyomasztották az életét, hanem olyan helyzetekben kellett helytállnia, amelyek fizikailag is próbára tették. Kaszálnom kellett az állatoknak, szántani kellett és így tovább.

Volt egy nővérem, aki akkor elsős tanítóképzős volt Pápán. Az elmondott események hatására sajnálatos módon a tanulmányait abba kellett hagynia, mert valakinek lenni kellett a háznál, aki a háztartást továbbviszi. És volt egy öcsém, aki '44-ben született, nem sokkal édesanyám halála előtt. Őt apám testvére fogadta örökbe.

Apám '47 tavaszán hazakerült a hadifogságból, és a lerobbant paraszti gazdaságot szorgalmas munkával egy év alatt sikerült helyreállítania. Amikor jött a '48-as rendszerváltás, a kötelező beszolgáltatások a parasztság életét jelentősen megnehezítették. Később törvény védte azt, hogy a vetőmagot meg kell hagyni, de nem védte semmi a fejadagot, így állt elő az a helyzet a paraszti életben, hogy a kenyeret boltban kellett megvásárolni, pedig korábban mindenki maga sütötte.

'51-ben középiskolás lettem Győrben. Attól fogva minden nyarat végigdolgoztam otthon a gazdaságban. Addig apám, egyedül lévén, nem kaszált semmit, tehát a rétet, a legelőket ebben az időszakban kaszáltuk le. Amíg mások élvezték a szabadságot, én végig dolgoztam. Hajnalban keltünk, és este későn mentünk haza. A munka, mint fizikai terhelés nem ártott meg, mert eleve izmos felépítésű voltam, jól bírtam, annak ellenére, hogy kalóriadús kosztot keveset tudtunk enni. Ezeket a nyarakat úgy tekintem, mint életre szóló edzéseket, amelyek nagyon ellenállóvá tették a szervezetemet. Apám még érettségi előtti nyáron is kért, hogy ne menjek vissza az iskolába, mert valakinek gazdálkodni is kellene. Hála istennek nem fogadtam szót neki.

Amikor leérettségiztem, nem lehetett annyira szabadon elhelyezkedni oda, ahová az ember akart, hanem egyszerűen előírták, hogy nekem például a szentgotthárdi selyemszövő gyárba kell mennem. Ott műszaki rajzoló voltam 14 hónapig. Ez alatt az idő alatt viszonylag jól kerestem. A havi fizetésem 800 Ft volt. Ebből éltem, albérletet fizettem, olykor meg tudtam inni egy-egy pohár sört, és minden hónapban tudtam venni egy konfekcióöltönyt vagy egy pár cipőt. Egy év alatt annyi minden összegyűlt, hogy arra gondoltam, akár el is mehetnék tovább tanulni. Így jelentkeztem ide Mosonmagyaróvárra azzal a határozott céllal, hogy a főiskola után visszajövök az iparba, mert akkor inkább az ipar volt kedvezményezett helyzetben. Aztán másképp alakultak a dolgok.

Érdekes adalék: a gyárban felajánlották, hogy a tanulmányaim alatt továbbra is kapom a technikusi fizetést, ha a műegyetem textilmérnöki karán tanulok tovább. Azonnal nemet mondtam. Hogy miért? Nem akartam visszahallani, hogy „taníttattunk, hajtsd végre, amit mondunk!" Képtelen lettem volna arra, hogy bárkivel szemben igaztalanul, lépjek fel. Ab-

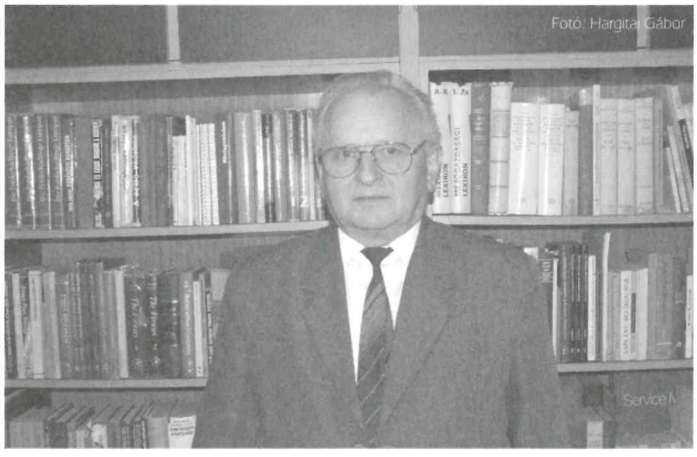

Dr. Kuroli Géza

ban az időben nagyon kellett vigyázni, hogy hol, mit mond az ember. Otthon például nem beszélhettünk nyíltan semmiről. Azt mondták, a falnak is füle van. Kinn a mezőn tudtunk beszélgetni.

Tehát eljöttem Óvárra. Az első időszakban nagyon nehéz volt. Rám zúdult a hatalmas ismeretanyag, a hetesi szolgálat, amikor egyhetes szakmai gyakorlatra mentünk. Akkoriban már a Petőfi-kör tevékenységéről tudomásunk volt. A saját megélt helyzetünk alapozta meg az egyetértésünket az ő tevékenységükkel, céljaikkal.

Amikor '56 október 23-a elérkezett, szolidárisak voltunk a pesti egyetemistákkal és az ő elképzeléseikkel. Eljutott hozzánk az általuk megfogalmazott 14, illetve 16 pont. A rádióból nem lehetett sok mindenről értesülni, de mozgolódás volt, mert a hírek így is elérkeztek hozzánk. Azon a héten éppen hetesi szolgálatban voltam, kirendelve a tangazdaságba. Kinn voltunk késő estig. Csak később hallottam, hogy 25-én volt már egy felvonulás. Amikor este beérkeztünk, a Várudvaron éppen hallgatói gyűlést tartottak, de csak a végére értünk oda. Másnap, 26-án hajnalban megint kimentünk szolgálattételre. A tanárok közül azonban nem jelent meg senki, aki irányította volna a munkát. Az ebédlőben vártunk 8-ig, rádión hallgattuk a pesti események híreit, majd mivel senki nem jelentkezett, elhatároztuk, hogy bemegyünk és megkérdezzük, mit csináljunk. A Várnál már akkor óriási nyüzsgés volt. Munkásruhában érkeztünk, és az ottani hallgatók mondták, hogy siessünk, öltözzünk át gyorsan, és menjünk velük, mert tüntetés lesz. Így is tettünk és csatlakoztunk a tömeghez. Akkorra már nagyon sokan voltunk.

Bizonytalanság és félelem kavargott bennem. A tömeg meglehetősen felspannolt állapotban taposta meg a Tanácsházáról leszedett vörös bádogcsillagot. A Szentháromság-szobornál egy évfolyamtársam elszavalta a Nemzeti Dalt. Emlékszem, hogy bele is sült szegény. Aztán ment tovább a tömeg a Járásbíróság elé. Egy régi típusú busz tetején állva olvasta fel egy hallgató a 16 pontot. Mi ott a sokaságban politikáról, más ügyekről beszélgettünk, mint a fiatalok általában. Kellemesen éreztük magunkat az akkor elég zimankós időben. Felhős volt az ég, harmatszerűen szitált az eső.

A tüntető tömeg elindult kétfelé szakadva. Egyik fele az Ipartelepek felé indult, a másik Mosonba. Mi az ipartelepek felé induló csoporthoz csatlakoztunk. Közben találkoztunk katonákkal, rendőrökkel, akikkel elbeszélgettünk, megkértük őket, hogy vegyék le az egyenruháról a vörös csillagot, amit szó nélkül meg is tettek. Nem volt semmi konfliktus. A Timföldgyárnál csatlakoztak hozzánk azok a munkások, akiket nélkülözni tudott a gyár a folyamatos üzemelés megszakadása nélkül.

Valószínű, hogy a másik irányból érkező csoport előbb ért a laktanyához, ahol most az '56-os emlékmű található, mert ott már vagy kétezer ember állt. Emlékszem, barna öltöny és keki-színű esőkabát volt rajtam. Lehajtott fejjel mendegéltünk, beszélgettünk, mikor egyszer csak nekiütköztem az előttem haladónak. Fölnéztem és láttam, hogy közvetlenül előttem nyílik szét a tömeg és megláttam a laktanya előtt a kerekes géppuskát, mögötte a katonát és mellette egy tányérsapkás tisztet. Úgy 8-10 méterre volt tőlem a beásott géppuska. A tiszt felemelt kezét úgy mozgatta, mintha integetne, aztán hirtelen lerántotta és abban a pillanatban eldördült a sortűz. Több géppuskából, géppisztolyokból lőttek. A laktanya ablakai tele voltak katonákkal, akik kihajolva folyamatosan tüzeltek, mintegy két percig. Dobálták a kézigránátokat... Pokoli volt! Amikor megszólaltak a fegyverek én ösztönösen sarkon fordultam és hasra vágtam magam. Aztán azt éreztem, hogy a jobb oldalamon valami furcsa melegség árad szét. Észrevettem, hogy csupa vér vagyok, de nem éreztem semmi fájdalmat. Aztán láttam, hogy mellettem egy középkorú munkás férfi fekszik szétnyílt koponyával Az agya ott volt a feje előtt. Megnéztem az órámat, 10.40 volt. Akkor jött egy lélegzetvételnyi szünet, ami azt jelentette, hogy tárat, hevedert cserélnek a fegyverekben. Ez a szünet elég volt arra, hogy sokan, mint az őrült elkezdtek rohanni. Mellettem volt egy barátom, aki most is él, és ő elkezdett kúszni. Felmértem a helyzetet és arra jutottam, hogy az út oldalán levő árok biztonságosnak tűnik. Elkezdtem kúszni arra felé, de valószínűleg nagyon rossz testhelyzetben, mert abban a pillanatban éreztem, hogy eltaláltak. Akkor csak úgy tűnt, mintha deréktájon megütöttek volna egy hatalmas kalapáccsal. Kegyetlen ütés volt. A golyó csontot ért, felrobbant és úgy 40 centis nyílt sebet ütött a derekamon és a hátamon. Teljesen szétszakított. Ott maradtam fekve a földön.

Amikor vége lett a lövöldözésnek, egy katona kijött és a sebesülteket nézegette. A közelemben feküdt egy bőrdzsekis férfi, akinek nagyon nagy lehetett a lélekjelenléte, mert felemelkedett és megkérdezte, hogy most már segíthetnek-e a sebesülteknek. A katona mondta, hogy igen, és megkezdődött a mentés. Én mozdulatlanul feküdtem, de észnél voltam. Nagy sokára jött egy felsőéves, akit ismertem és neki szóltam, hogy segítsen. Megkérdezte hogy súlyos-e a sérülésem, mire mondtam, hogy talán nem. Tudok-e járni? Mondtam, biztos, de csak segítséggel tudtam megmozdulni. Akkor még tudtam mozdítani a lábam. Bevittek a kórházba. Hamarosan megteltek a kórtermek sebesültekkel. Rengeteg volt a halott.

Amikor hozzám jöttek elsősegélyt nyújtani, mondtam, hogy azokat kötözzék, akik súlyosan sérültek. Akkor már teljesen átázott vérrel az alattam levő fehér lepedő, de fájdalmat nem éreztem, csak gyengeséget. Miután a többieket elátták, odajöttek hozzám és megvizsgáltak. Most is a fülembe cseng az egyik ápoló hangja, amint azt mondja: - Phű, hogy néz ki! - Bekötöztek. Nemsokára jött egy fiatal pap és kérdezi, hogy feladja-e az utolsó kenetet? Mondom, hogy igen... Azóta is azzal élek.

Bejött egy orvos két mentőssel és rám mutatott, hogy azt vigyék, az a legsúlyosabb. Így vittek Győrbe. Ott már bemosakodva vártak az orvosok a műtőkben. A főorvos megnézett minket és úgy döntött, hogy velem nem foglalkoznak, mert nincs értelme, úgysem érem meg a reggelt. Ez a döntés teljesen jogos volt, magam is ezt tettem volna hasonló helyzetben. Azokat kell menteni, akik menthetők. Így tehát az éjszakát halottként töltöttem, és ez alatt az idő alatt volt egy csodálatos halál közeli élményem. Végtelen békében, nyugalomban és határtalan, minden lény iránti szeretetben időztem. Megjelent előttem édesanyám és lepörgött előttem az egész addigi életem teljes részletességgel. Aztán amikor ennek vége lett édesanyám eltűnt és egy férfihang szólalt meg: - Neked még vissza kell menned a Földre, ott van tennivalód! - Ezt a mondatot azóta sem tudom elfelejteni. Reggel a család egy ismerőse, egy vöröskeresztes ápolónő keresett, hallva a híreket. Mondták neki, hogy a halottak között talál. Ennek ellenére megnézett és látta, hogy mutatok még valamiféle életjelenségeket, ezért azonnal a műtőbe vittek és elkezdtek kitisztítani, összerakni. Márciusig tartottak a gyógykezelések, amikor is elbocsátottak, mondván, hogy nem kezelhetnek forradalmárokat.

Hetekig, hónapokig bujkáltam ismerősöknél, szénapajtákban, aztán hazamentem. Gondoltam, ha meg akarnak találni, úgyis megtalálnak, és a kórházba egyébként is vissza kell mennem a kötözések miatt. Sokáig féltem, hogy elővesznek, de nem tették.

Aztán végül rendbejöttem és bár sokáig alig bírtam végigülni az előadásokat, elvégeztem a főiskolát, megkaptam a mérnöki oklevelet, elvégeztem a szakmérnökit, a tanárképzőt. Két évig dolgoztam az állami gazdaságban, központi növényvédősként, aztán visszahívtak ide '62-ben és azóta itt vagyok. Végigjártam a szamárlétra valamennyi fokát a tanársegédtől az adjunktuson és a docensen keresztül az egyetemi tanárig. Tudományos fokozatokat, végül az MTA doktori címet is megszereztem.

Tettem a dolgom, és erről, ami most elhangzott soha nem beszéltem senkinek a rendszerváltásig, vagy helyesebben szólva rendszermódosulásig, de az egy másik interjú témája lehetne...

Lejegyezte: Hargitai Gábor

Az irányított véletlenek szerepe

Szemeszternyitó beszélgetés Cseh Sándorral, az Apáczai Csere János Tanítóképző Főiskolai Kar főigazgatójával

49 éves, nős, matematikát, fizikát és meteorológiát tanult az ELTE-n, és lassan már 10 évet töltött el főigazgatói könnyebb-nehezebb teendőkkel, s a légkörfizika a „szerelme". Két leánygyermek édesapja, akik örökölték a természettudományok iránti érdeklődést. A nagyobbik most végzett közgazdász, statisztikával és biztosítási matematikával foglalkozik. A kisebbik – remélhetőleg – környezetvédelmi mérnök lesz.

– A harmadik ciklus óta tölti be ezt a posztot, de volt előtte egy egyéves megbízatása is. Milyen filozófiát követett, milyen elképzelések foglalkoztatták akkor, amikor először került a főiskola élére? Van-e ma is érvényes elgondolása, amelyet igyekszik követni, akármilyen szelek fújdogálnak ön körül?

– Alapszakmám természettudományi, de mindig a fizikai jelenségek érdekeltek jobban. Ezért hiszem azt, hogy az „irányított" véletlenek sokasága, amely a Földön vagy a Naprendszerben, illetve a világmindenség életében szerepet játszik, az ember életére is kihat. Soha nem gondoltam, hogy én egyszer a tanítóképzőben fogok dolgozni, azt meg különösen nem, hogy főigazgatóként. A vágyam az volt, hogy majd kedvteléseimnek, a meteorológiának és a csillagászatnak fogok élni. S akkor jön egy véletlen az ember életében: nem az, hogy megnősül és Győrbe nősül, hanem az, hogy hirtelen nem kap állást, de van egy megüresedett hely a matematika tanszéken, s elkezd dolgozni a tanítóképző főiskolán, amelynek a szellemisége jelentősen más, mint a természettudományokat közvetítő főiskoláké, egyetemeké.

– Arra gondol, hogy itt az ember egész személyiségét formálják, miközben sokféle tudományba nyernek bevezetést a hallgatók?

– Igen. 1990-ig oktató voltam, matematikát tanítottam. Így ért a rendszerváltás. Hiszem, hogy ha az akkor nincs, az elkövetkező tíz évben nem lett volna lehetőségem egy ilyen jellegű intézmény vezetésére. Szerencsés lépése volt ez az életemnek. Nem voltam elkötelezve az előző rendszernek, s a keresztény értékrenden alapuló világnézetem köztudott volt, legalábbis ebben a körben. Mindehhez adódott még, hogy az intézményben hirtelen egy űr keletkezett, amelyet a személyemmel töltöttek be. Az akkori főigazgató, Molnár Ernő – akit tisztelek és becsülök – már 1987-től több helyre delegált, mint olyan személyt, aki képviselni tudja az intézményt. Ennek ellenére kinevezésemkor semmiféle vezetői tapasztalattal nem rendelkeztem. Az első évek borzasztóak voltak; ha föl kellett állni egy minisztériumi értekezleten, az embernek remegett a lába. Ismétlem, sem tapasztalatom, sem vezetői gyakorlatom nem volt még ekkor.

– Feltételezem, hogy az akkori kollégái közül sokan ön mögött álltak, akik támogatták, segítették, és akarták azt, amit az ön személye garantált.

– Igen. Azt gondolom, hogy nagyon jó kapcsolatrendszert tudtam kialakítani a kollégáimmal. Ez feltétlenül kellett. 1990. június 30-án volt az az összoktatói értekezlet, ahol a munkatársaim úgy érezték – az alapján, amilyennek megismertek –, hogy ezt a feladatot el tudom látni, s így vállaltam a megbízatást.

– Pályájának elmúlt időszakában jelentős változások történtek. Számba tudná venni azokat a fordulópontokat, amelyeket az intézmény fejlődése szempontjából lényegesnek tart, s megvalósításukban fontos szerepet játszott?

– Az első pont ebben, hogy tapasztalni és érzékelni kellett, hogy az intézmény belső értékrenddel bír, s ugyanakkor tanítóképzéssel foglalkozik. Fel kellett ismerni, hogy ez a képzés a későbbiek során már nem lesz elegendő a fennmaradáshoz, tehát nagyon gyorsan kellett valamilyen fejlesztési irányt és stratégiát felállítani. Kollégáim és munkatársaim nélkül nem sikerült volna. Azt hiszem, jó párbeszédet lehetett folytatni, így ennek lett az eredménye az idegennyelv-oktató és tanító szakpárosítás. Úgy gondolom, akkor jól döntöttünk, s az elképzelést a kormányzat is támogatta, tehát új tanszéket lehetett létrehozni, létszámot fejleszteni. Így indultak el az idegen nyelvet oktató tanító szakok: angol, német, francia, olasz. Új színfoltot jelentett ez, amelynek a kisugárzását érezni lehetett az intézmény életében. A hallgatók kitűntek egy kicsit a többiek közül: külföldi részképzésekre, utazásokra volt lehetőségük. Az idegen nyelvi tanszék ilyen szempontból vonzóvá vált, mert ők tudtak utazni, ők tudtak fejleszteni. Ez jelentette a változások nyitányát. Majd következett a művelődésszervező szak, a szociálpedagógiai szak és aztán a többi.

Cseh Sándor :„...egyre jobban érdekel az élet keletkezése..."

– Most ott tartunk, hogy újabb szakterületeket vezetett be az intézmény.

– Azt gondolom, hogy egy karnak optimális létszámot és optimális képzések sokaságát kell produkálnia a jelenlegi helyzetben, mert csak így tudja magát fenntartani. A tanítóképzés volt az egyik vezérvonalam; Győrben ezt mindenképpen meg kell őrizni. Talán ezért is vagyunk a Nyugat-Magyarországi Egyetem része. A győri integrációs folyamatban mindig azt láttam, hogy az intézmény önállóságán túl a tanítóképzés volt veszélyben. A győri egyetemnek az elképzeléseiben – akkor, amikor ezeket a tárgyalásokat folytattuk – a tanítóképzés háttérbe szorult. Ez akkora tradíció és akkora érték, amelyet nem szabad elherdálni, kellően meg kell becsülni. Azt szeretném továbbra is, hogy az egyik kardinális irány a tanítóképzés legyen. E köré kellene felépíteni olyan szakterületeket, amelyek ebben a régióban hiányként jelennek meg. Most például ilyen az idegenforgalmi fejlesztés is. Meglepő, hogy a munkaerő-piaci oldalról ebben nem kaptunk támogatást. Azt mondták, hogy erre nincs szükség. Éppen az ellenkezőjét bizonyítja a nagy érdeklődés a szak iránt.

– Az élet rácáfolt a valószínűsíthető statisztikai jóslatokra.

– Igen. Most is hiszem, hogy ezek az elképzelések jó pár évig eredményre vezetnek. Azt is lehet látni, hogy ez olyan, mint az élethosszig tartó tanulás, tehát kb. tíz éves szakaszokban kell gondolkodni: azaz mindig legyen olyan szak vagy terület, amellyel kiválthatók a már nem versenyképes szakok. Ilyen volt az idegennyelv-oktató képzésünk, ilyen most a művelődésszervező szak, amelyről azt gondoltam, hogy 2004-ben lecseng, de jelen pillanatban stagnál, tehát lehet még számolni vele. Szerepelt az elképzeléseink között az is, hogy elmenjünk a tanárképzés irányba, de ma azt gondolom, nincs realitása. Szombathely vagy

Veszprém árnyékában nem lenne szerencsés. A következő lépés talán a gyógytestnevelés kimunkálása és bevezetése lesz.

– Meglehetősen speciális terület a gyógytestnevelés.

– Igen. Ugyanúgy, mint a tanulásban akadályozottak pedagógiája. Ez is nagyon igényelt szak.

– Mit tart a legsikeresebbnek az eddigi működése során végigvitt törekvésekből? Mi volt az a nagy tett, amely sok erőfeszítést igényelt?

– A legnagyobb dolog, hogy 2003-ban az intézmény működik. Versenyképes, a Nyugat-Magyarországi Egyetem egyik meghatározó kara, amelyet országosan is jegyeznek, még akkor is, ha az elmúlt évek problémáinak negatív hatása érzékelhető volt.

– Az előző igazgatási ciklus békétlenségére, személyi konfliktusaira kell gondolnunk?

– Ez az intézmény megmaradt, és úgy kell megmaradnia, a főigazgató személyétől függetlenül, hogy bármely versenyhelyzetben karként tudjon működni. Ha mi 2006-ra elérjük azt, hogy 20-25 tudományos minősítésű szakemberünk lesz, megfelelő hátterű, stabil szakokkal rendelkezünk, magasan képzett oktatókkal, akkor ezt az intézményt nem lehet megkérdőjelezni. Mindezeket jó színvonalú infrastruktúra szolgálja.

– A tanévnyitó értekezleten végre nyugodt légkörben értesülhettünk az év feladatairól.

– Talán az elmúlt nyolc év is arról szólt, hogy sikerült jó kontaktust teremteni. Most sincs több elhatározás vagy valami terv, mint amit ott elmondtam. Tehát én nemigen gondolkodok személyekben. Vannak bizonyos irányok, például, hogy intézetesíteni kell. De most sem személyekben gondolkodom, hanem arra figyelek, hogy ténylegesen az intézménynek hogyan lesz jó. Talán fel tudom oldani azt a sok feszültséget, amely zavarta a működést az elmúlt időszakban.

– Milyen szempontok alapján válogatta meg a munkatársait?

– Nem voltak kényszerítő erők. Olyan munkatársakat választottam, akik régebb óta dolgoznak az intézményben. Az előző folyamatok kezelését ugyanis fontosnak tartottam. Természetesen ez nem végleges megoldás. Azt látom, hogy ez az intézmény borzasztóan megnőtt, és olyan munkatársakra van szükség, akik nem nyolc órát dolgoznak, akik nem nézik az időt.

– Akiknek feladatuk van és nem munkaidejük?

– Igen. Persze magamról is ezt tartom. A feladat három embernek valónál is jóval több. A főigazgató például rengeteget utazik, és protokolláris elvárásoknak tesz eleget: egy héten 1 napot vagyok Pesten, 1 napot Sopronban. Így már csak 3 munkanap marad, ha még egyet tanít is az ember, akkor nagyon sok probléma adódik. Nem biztos, hogy jó az én vezetési elképzelésem, stílusom, de bizonyos feladatköröket nem akarok kiengedni a kezemből, ugyanis felelősséget az egészért vállaltam. Ilyenek például a gazdasági ügyek. Pillanatok alatt gondok lehetnek, ha nem látja a gazdálkodást egyben az ember, illetve, nem tud jó döntést hozni, ha csak részinformációval rendelkezik. Csak teljes értékű információk esetében tudhatom, hogy mit jelent egy döntés és milyen hatásokat vált ki.

– Az intézetesítés segíthet ebben?

– Igen. Az intézetesítéssel már sokkal több feladatot meg lehet osztani. Az a struktúra, amelyben most vagyunk, feszít. Az intézetek nagyobb egységek lesznek: legalább 2-3, esetleg 4 tanszéket foglalnak majd magukba. A képzési oldalt lehet rendbe tenni ezzel. Azt látom, hogy a jelenlegi tanulmányi főigazgató-helyettesre óriási teher nehezedik, szinte kétembernyi. Ugyanakkor nem ezen a szinten kellene erősíteni, hanem a decentralizált egységek segíthetnék a vezetést.

– A tudományos munkáival hogy' áll?

– A főigazgatói tevékenység végigvonul az életemen, bizonyos területeken igényesebbé vált az ember. Amit elvállalok, azt nagyon alaposan szeretném teljesíteni. Sajnálom, de ebből adódóan a 90-es évek közepén úr keletkezett a tudományos tevékenységemben. Igaz, megfelelő partnert sem találtam. Légkörfizikával foglalkozom. Pestre a Légkörfizikai Kutatóintézetbe jártam, de nem vették komolyan az embert. Az élet véletlenszerűen hozott megint lehetőséget a továbblépésre. 2001-ben ismertem meg Bencze Pál professzor urat, légkörfizikust, akinek tudományos eredményeit addig csak a szakirodalomban olvashattam. Magaslégkörrel foglalkozik, ő lett a konzulensem, és azóta intenzíven dolgozom. Most már az utolsó sorokat írom a Phd-dolgozatomban. A naptevékenység időjárásra gyakorolt hatásait vizsgálom. Érdekes és újszerű a téma. Foglakoztak vele az elmúlt időszakban, nem ebben a szélességi övben, hanem a pólusoknál, érdekes eredmények adódtak. Bízom abban, hogy egy-két hónap múlva ezek az eredmények publikációkban hozzáférhetőek lesznek a számomra is.

– Ezek szerint mégis sikerül összeegyeztetni az irányítást a tudományos tevékenységgel.

– Több szempontból célszerű lenne befejezni. Ha én ott a pulpituson azt mondom, hogy tessék ezt csinálni, én meg nem csinálom, ez nem túlzottan korrekt. A szigorlaton túl vagyok, publikációim is vannak, tehát tényleg csak az időt kell legyőzni. Ahogy múlik az idő, egyre jobban érdekel magának az egész naprendszernek a keletkezési problémája, az élet keletkezése és ennek a kialakulása. Győrben a Szent László Kollégiumban ilyen jellegű stúdiumot tartok kedd esténként. Már egy féléven túl vagyunk. Rendkívül izgalmas terület.

– Ez az önművelésnek is egy fajtája.

– Igen. Tényleg elgondolkoztató. E mögött talán megint a világnézeti beállítódásom jelenik meg, hogy van egy olyan irányító erő ebben az egész rendszerben, amely kialakítja, hogy itt, 2003-ban, a Földön milyen élet van. Amikor ráérek, ilyen jellegű olvasmányokkal foglalkozom. Azonkívül szeretem a sportot, bár nem vagyok semmiféle tehetséggel megáldva. A lányaimmal rendszeresen eljárunk kézilabda meccsekre. Jó kikapcsolódási lehetőség ez vasárnap esténként.

– Az a tapasztalatom, hogy a természettudományos beállítottságú emberek vonzódnak a zenéhez. Ön hogy van ezzel?

– Sajnálom, hogy a gyerekkoromból a zene kimaradt. Fontos volt ugyanakkor, hogy a lányaim zeneiskolába járjanak, és valamilyen hangszeren egy kicsit tudjanak játszani. Inkább csak élvezem a zenét. Abból is a komolyzene, a háttérben, nyugtatóan hat rám. Szeretném még azt is elmondani – s ez szintén az ember jellemére vall, amelyet a munkámban és a magánéletemben is megpróbálok érvényesíteni –, hogy nem biztos, hogy jó irányban teszi le valami mellett az ember a voksot, de az ezzel járó felelősséget vállalnia kell. Tehát, ha értékrendszerről kell nyilatkoznom, akkor a tudatosan vállalt tetteim melletti kiállást és kitartást tartom a legfontosabbnak. Biztos, nekem sem sikerül mindig, de vannak olyan szituációk, amikor döntően ez a vezérelv számomra.

– Társasági ember? Barátok veszik körül?

– Nem. Nagyon szűk a baráti köröm. Érdekes, hogy bár nem hosszú távon, de szeretem a magányt. Elég jól elvagyok délutánonként egyedül, mikor mindent ki tudok zárni. Most, hogy van ez a főigazgatói feladatom, amely rengeteg utazással meg elfoglaltsággal jár, értékesnek tartom azt a hétvégét, amikor otthon maradhatok, és a családom körében vagy egyedül lehetek.

– Köszönöm a beszélgetést.

G. Papp Katalin A főiskola épülete

Woodtech - Lignonovum Sopronban

Szeptember 10-13-a között ebben az évben is találkozót tartottak Sopronban a faipar és az erdészet szakemberei. A Faipari és Erdészeti Szakvásár és Konferencia idén 13. alkalommal kínált lehetőséget arra, hogy eszmét cseréljenek egymás között és egymással az erdészek és a faiparosok. A Sportcentrumban ünnepélyes keretek között nyitotta meg a rendezvényt Benedek Fülöp államtitkár. A délutáni órákban a Liszt Ferenc Konferencia és Kulturális Központban A XXI. század kihívásai az erdőgazdálkodásban címmel a Nemzeti Erdőprogram keretében kezdődött tanácskozás.

Faragó Sándor rektor köszöntője után Szili Katalin, a Magyar Országgyűlés elnöke tartott előadást Az erdők szerepe a társadalom életminőségében a XXI. század elején címmel. Mint ismeretes, az Elnök Asszony egy korábbi ciklusban a környezetvédelmi tárcánál kormányzati szerepet töltött be, tehát szakértőként szólt a témáról. Kifejtette többek között, hogy az erdőgazdálkodásban rendkívüli változásokat hozott az, hogy az erdőterület részben magántulajdonba került. Ez egészen új kihívás mind a szabályozásban, mind a szemléletben.

Őt Gyapay Zoltán (Fidesz), a Környezetvédelmi Bizottság tagja követte. Szorgalmazta az erdők őrzésének megoldását és a lopások szigorú szankcionálását. Hangsúlyozta a szemléletformálás fontosságát.

Szili Katalin üdvözli a hallgatókat

Az erdészeti konferencia elnöksége

Magda Sándor, a Mezőgazdasági Bizottság elnöke emlékeztetett arra, hogy Trianonnal nemcsak az erdőket, hanem fontos erőforrásokat is elvesztettünk. A kitűzött cél, a 25%-os erdősültség, eléréséhez meg kell teremteni a politikai és a gazdasági feltételeket is. Megemlítette, hogy az akácosok szerepét is meg kell találnunk, és nem kell szégyenkeznünk miattuk. Az erdősítést, mint kitörési lehetőséget említette.

Orosz Sándor az Erdészeti Albizottság elnöke hangsúlyozta, hogy a privatizációs várakozásokat el kell hárítani az erdőktől. Reméli, hogy a hamarosan elkészülő Nemzeti Erdőnyilatkozat jó magyar teljesítmény lesz, és megteremti annak feltételeit, hogy minden magyarországi település határában legyen erdő és halastó.

Az előadókat számos hozzászóló követte.

Simon József helyettes államtitkár zárszavában utalt arra, hogy a múlt században még megmosolyogtuk azt az alanyi költőt, aki az esőerdők sorsáért aggódva ketrecbe záratta magát. Ma már ennél sokkal komolyabb a helyzet, hiszen a Föld lakosságának csak elenyésző része lesz abban a helyzetben, hogy közvetlenül tenni tud az erdők, a környezetünk érdekében.

Másnap, szeptember 11-én a Nemzeti Földalapkezelő Szervezet fórumára került sor a vásár területén. A fórumon Halász Gábor, a NFA alelnöke tartott bevezető előadást, majd válaszolt a hallgatóság által feltett kérdésekre.

Szeptember 12-én A faenergetika újkihívásai címmel tartottak konferenciát ugyanott.

(Z)

Egyetemisták a kiállításon

Másodéves papíripari mérnökhallgatókkal beszélgettem a legnagyobb sátorban, akik éppen egy precíziós faipari masinát csodáltak.

– Láttatok papíripari gépeket is?

– Úgy tudom, hogy ilyenek nincsenek, csak faipari gépek – mondta egyikük.

– Akkor „milyen szemmel" nézed a kiállítást?

– Mint faipari szakközepet végzett szakember, mert továbbra is érdekel, hogy merre fejlődik a faipar.

– Mi tetszett a legjobban?

– A rengeteg látnivaló közül nem tudnék kiemelni semmit.

– Rácz István harmadéves okleveles faipari mérnöknek is tetszik a kiállítás, sok újdonságot látott – meséli.

– Mi tett rád jó benyomást?

– Elsősorban a gépek.

– Konkrétan?

– Mindegyik alapgép. A szalagfűrész, a marógép, a számítógépes vezérlésű gépekről nem is beszélve. Nem hittem volna, hogy ennyit fejlődnek. Holnap is ki fogok jönni, annyira tetszik.

– Ács Attila másodéves okleveles faipari mérnök-hallgató is elragadtatással beszél a látottakról.

– Téged mi kápráztatott el?

– A CNC vezérelt gépek, és minden, ami új.

– Ezekről az újdonságokról tanultok géptanban?

– Még nem, de majd a harmadik-negyedik évben.

– További hasznos nézelődést kívánok!

(z)

A hallgatók is érdeklődtek

A sudarlósság professzora

Kozák Antal a kanadai British Columbia Egyetem professzora, 1956-ban kényszerült Magyarország elhagyására. '88 óta rendszeresen tanít egyetemünkön, ahol a Matematika Intézetben látogattuk meg. A forradalomban játszott szerepéről, élményeiről, tapasztalatairól, a kivándorlás körülményeiről kérdeztük.

– 1954-ben kerültem ide az egyetemre, mint balek. A forradalomban tetőző folyamatok akkorra már érezhetőek voltak, és a következő tanévben bennünket is elhívtak egy-két diák-összejövetelre. 1956 őszén két ilyen gyűlésre is elmentünk, ahol nagyrészt arról beszélgettünk, hogy mit kellene tennünk. Engem a politika soha nem érdekelt. Sem most Kanadában, sem akkor itthon, de az nagyon zavart, hogy nem vagyunk szabadok, hogy Magyarországon nincs szabad választás, hogy nem tehetjük azt, amit akarunk. Ezért vettem részt ebben az egészben. Nagyon jelentős szerepet nem játszottam a forradalomban, de bármit azonnal megtettem, amit rám bíztak.

Azt hiszem az A épület volt az adminisztrációs épület, és ott kellett lehallgatnom a telefonbeszélgetéseket. Nem tudtuk, hogy a tanárok hogyan viszonyulnak az eseményekhez, ugyanis itt voltak a marxisták, az orosz tanárok meg a katonai tanszék, ezért minden telefonbeszélgetést lehallgattunk. Nem volt sok hívás, és semmi különleges nem történt. Ez október 23-a után történt, amikor a diákság teljesen átvette az egyetem irányítását, és a városi vezetésben is fontos szerepet játszott. Amikor megérkeztek nyugatról a vöröskeresztes segélyszállítmányok gyógyszerekkel meg ruhákkal, mi raktuk teherautóra és vittük Pestre. Ebben a munkában is részt vettem. Hogy honnan szereztek sofőröket meg teherautót, fogalmam sincs, de minden szállítmányt egy-két hallgató kísért, hogy biztosan oda kerüljön, ahova küldeni szerettük volna. Kapcsolatban voltunk azokkal a kórházakkal, ahol a sebesülteket ápolták.

November 3-án este értem haza egy ilyen útról. Másnap dél körül jöttem be az egyetemre, hogy megnézzem mi újság. Mondták, hogy kéne még néhány ember, és engem is felraktak egy teherautóra. Akkor már kinn voltak az ágyúk Kőpháza környékén. Mikor megjelentek az orosz tankok, megpróbáltunk lőni az ágyúkkal, de nem sültek el. Jöttek a tankok, és egyszer csak valaki, – aki valami közvetítő volt – elárulta, hogy teljesen fölösleges kísérletezgetnünk, mert a csaknem 15 ágyúból egy sem működik. Ekkor tudtuk meg, hogy tulajdonképpen szabotázs volt. El lehet képzelni, hogy mennyire megijedtünk. Akkor már egy kilométerre sem voltak a tankok...

– Ha működőképesek lettek volna az ágyúk, meg tudták volna állítani az oroszokat?

– Biztosan nem! Valószínűleg ott maradtunk volna. Ha elkezdtünk volna lőni, vérengzésbe fulladt volna. Tulajdonképpen lehetetlen elképzelés volt. Így sérülés nélkül kerültünk ki az akcióból és ki futva, ki teherautón menekült Ausztria felé. Nekem szerencsém volt, az út nagy részét gépkocsin tettem meg. Mucknál mentünk át a határon. Egy kis osztrák faluba értünk, ahol éppen szüreti bál volt. A csendőrök mondták, hogy tegyük le az épület mellé a géppisztolyokat, és akkor adnak ételt, italt. Mire kimentünk a fegyvereinket már elszállították, lefoglalták. Szerencsénk volt, mert akiket fegyverrel kaptak el, azokat koncentrációs táborokba zárták. Mi menekülttáborba kerültünk. Nem volt ez a kimenekülés előre eltervezve, legalábbis a diákok részéről nem. A tanárok oldaláról nem tudok nyilatkozni, de az biztos, hogy ők hamarabb kinn voltak. Néhány nap múlva a kimenekült tanárok és Roller Kálmán – a főiskola akkori igazgatója –, látták, hogy úgy kétszáz diák van kinn, húsz tanárral. Felmerült, hogy folytatni kellene az oktatást, ugyanis szentül hittük, hogy ez az egész nem tarthat tovább néhány hétnél. Biztosak voltunk benne, hogy a Nyugat nem fogja hagyni, hogy az oroszok lerohanjanak bennünket. Összeszedtek valamennyiünket és elvittek Ferienhortba, ahol el is kezdődött az oktatás. Az osztrákok azonban nemsokára közölték, hogy a tanulást nem folytathatjuk tovább Ausztriában. Valószínűleg féltek, hogy az oroszok nem állnak meg a határnál, ha ők támogatják a forradalmat.

Erre a tanárok levelet írtak vagy húsz országnak, hogy melyik fogadna be bennünket. Négy-öt helyről jött is vissza válasz, és ezek közül a kanadai ajánlat tűnt a legjobbnak. A British Columbia Egyetem ajánlotta fel, hogy náluk folytatódhat az oktatás, ki is visznek, sőt anyagi segítséget is adnak. A hallgatóság nagy része nem bánta meg, hogy odakerültünk. Természetesen az egy fájó pont, hogy a hazánkat elhagytuk. Erről sokat lehetne beszélni.

Először elkezdtünk angolul tanulni. Nyáron dolgoztunk, és '57 szeptemberében kezdődött el az oktatás. Megígérték, hogy magyarul tanulhatunk, és az angol nyelvű tárgyak számát majd fokozatosan emelik.

Eközben a magyarországi eseményekről értesülhettünk a rádióból, TV-ből. A szuezi válság miatt Amerika nem Magyarországra koncentrált, nekik az olaj fontosabb volt. Látszott, hogy nem lesz segítség. Még legalább egy évig nem akartuk elhinni, hogy nem történik semmi, aztán feladtuk, és tudatosult bennünk, hogy soha többé nem mehetünk haza. Sokan összetörtek lelkileg a megrázkódtatástól. Én 1967-ben jöttem haza először.

Kozák Antal

–Tartották a kapcsolatot az itthoniakkal?

– Persze, levelezni lehetett, már Ausztriából is megérkeztek a leveleink. 3-4 hét kellett mire célba ért, mert nyílván cenzúrázták, de végül megérkezett.

– Milyen volt a kapcsolatuk a kanadai diáksággal?

– Amikor kikerültünk, szinte senki nem tudott angolul, ezért elég körülményes volt a kommunikáció, de soha nem történt összeütközés. Rendkívül segítőkészek és türelmesek voltak. Néha söröztünk is együtt, de azért érezhető volt némi féltékenység a részükről, hogy elvesszük az álláslehetőségeket tőlük. Két-három év múltán kifejezetten jó kapcsolat alakult ki köztünk. Elfogadtak bennünket, noha különcnek tartottak az öltözködésünk és a viselkedésünk miatt.

– Miért, hogyan viselkedtek?

– Például, ha belépett a tanár a tanterembe, mi felálltunk. Akkor is, ha az illető nem magyar volt. Ott ez nem volt szokás. Mi megadtuk a tiszteletet az oktatóknak, ők viszont még a lábukat is feltették az asztalra. Láttuk, hogy hogyan viselkednek, és tudtuk, hogy nekünk ezt nem kell követni.

– Milyen nehézségeik voltak az emigrációban?

– Azt szoktam mondani a diákjaimnak – akik erről kérdeznek –, hogy noha csodálatos és szabad ország Kanada és a mai eszemmel is kimennék hasonló helyzetben, de szörnyű az, hogy az ember elfelejti az anyanyelvét, és angolul sosem tanul meg tökéletesen. Nincs az embernek saját nyelve, márpedig ez az, ami alapján azt érezhetjük, hogy valahova tartozunk. Nem vagyok sem magyar, sem kanadai.

– Hogy' érezte magát, mikor először jött haza?

– Majdnem tizenegy év telt el, mire először hazalátogattam. Bécsben béreltünk a feleségemmel autót, azzal utaztunk haza. Szorongató érzés volt. A határon nagyon átvizsgálták a kocsit. Halottam, hogy volt olyan, akinek teljesen szét is szedték az autóját. Tudtuk, hogy figyelik minden lépésünket. Amint megérkeztünk Pécsre és Szolnokra, be kellett jelentkeznünk, és akkor láttam a vastag aktaköteget, amit csak az én ügyeim töltöttek meg. Mindent tudtak rólam. A '70-es évek vége felé már egészen más volt. 3-4 évente hazalátogattam, és érezhetően mindig enyhült a feszültség.

– Itt az egyetemen mikor tanított először?

– Már a rendszerváltás előtt, '87-'88-ban meghívtak. „A statisztika alkalmazása az erdészeti, biológiai kutatásban" című tantárgyat fakultatív tantárgyként tanítottam az erdőrendezési tanszéken. Erről jegyzet is megjelent. '89-ben díszdoktori címet kaptam. A rendszerváltás után '93-ban hívtak meg a Matematika Intézetbe, majd tavaly ismét felkértek, hogy tanítsak. Az idén szintén oktatok, novemberben fogok visszamenni.

– Jelenleg professzor a British Columbia Egyetemen. Hogyan alakult a karrierje?

– Miután megszereztem az erdőmérnöki diplomát, nem kaptam jó állást, ezért tovább tanultam. 1963-ig megszereztem a master, majd a doktori fokozatot. Akkor kaptam az egyetem egyik kutatóintézetében statisztikusi állást. Meghívtak egy tárgyat tanítani a fakultásra, aztán '65-ben az egyetem átvett és azóta ott vagyok. 36 évesen kineveztek professzornak, ami azt jelenti, hogy nagyon hamar, és erre büszke is vagyok. 21 évig voltam dékánhelyettes, és amellett mindig tanítottam. A kutatómunkám középpontjában az úgynevezett sudarlósági egyenlet állt, ami a fának az alakját írja le, és amellyel ki lehet számítani a tömegét. Most professzor emeritus vagyok az egyetemen. Van egy irodám, és be-be járogatok, mint egy öreg professzor.

– Professzor úr, kívánom, hogy még sokáig járogasson be az intézetbe! Köszönöm a beszélgetést.

Hargitai Gábor

Az egyetem arca, AMI arculatunk

Az egyetem vezetősége megbízást adott az idén 10 éves Alkalmazott Művészeti Intézetnek, hogy a hallgatók dolgozzák ki az intézmény vizuális megjelenítésének terveit. A munka több fázison túljutva a végső szakaszához érkezett. Erről kérdeztem a hat fős tervező csoport egyik tagját, az ötödéves, csomagolás-tervező szakos Juhász Mártont.

Esztergomban érettségizett, majd a betűszedő szakma után tipográfus diplomát szerzett 1997-ben. 1999-óta az AMI hallgatója. Egyike az intézetük által kiadott YF folyóirat grafikai tervezőinek, továbbá, felkért szerkesztőbizottsági tagja volt a Vivat Academiának is. A bíráló bizottság végül az ő általa elkészített embléma tervet fogadta el, mint továbbfejlesztendő változatot.

Albert Andrea

– Hogy' került hozzátok ez a megbízás?

– A negyedéves csomagolás-tervező hallgatók kapták féléves feladatnak, az egyetem címerének fejlesztését. Tavaly, a második félév elején ültünk le először beszélni a Rektor Úrral, hogy meghallgassuk az elképzeléseit. Akkor még az összegyetemi idea lebegett mindenki szeme előtt, vagyis az összes kar régi címereiből, azok helyett, készüljön egy egységes embléma. Erre mintának a pécsi egyetemét kaptuk meg. De olyan példa nem volt, amelynél több, egymástól távol lévő városban működő kart fogott volna össze az egyetem. Másrészt ennyire különböző karokat működtető egyetemet sem találtunk, ahol a mezőgazdasági kartól kezdve a tanárképzésen, a művészképzésen át a közgazdász- és erdészképzésig ennyiféle irány található.

Kocsis Hedvig

– Kik a csoport tagjai, ki a témavezető tanár, és hogy' kezdtetek a munkának?

– Albert Andrea Kinga, Barnóczki Ulrike, Kertész Kristóf, Kocsis Hedvig, Szarka Judit és jómagam. A témavezető tanárunk Gollob József. Miután a feladat közös volt, az egyénileg végzett kutatásról konzultációkon beszámoltunk egymásnak. Minden kutatási fázisból egy közös eredménnyel léptünk tovább.

Kertész Kristóf

– Mit jelentett egy ilyen kutatási fázis?

– Különböző hazai, külföldi egyetemek arculati kézikönyveit és címereit gyűjtöttük majd elemeztük, amelyek mintaként és igazolásul szolgálhattak, arra, hogy mit és hogyan kell tartalmaznia egy modern egyetemi arculatnak. Elemeztük a jelenlegi négy (illetve a magyar címerrel öt) osztatú címert, mi mit jelképez, mit tartalmaz. Rámutattunk azokra az anomáliákra, amelyek jellemzik : például az erdészeti és a faipari kar nincs megkülönböztetve, a pedagógikum is összevontan szerepel, a székesfehérvári kar viszont nincs jelen. A négy osztat a négy városnak felelne meg, viszont, ha a karokat jelenítjük meg, akkor hét osztatúnak kellene lennie. Feltártuk a nyomdai sokszorosítás nehézségeit, a grafikai megvalósítás ellentmondásait is. Mivel ez a címer jelen formájában egyik követelménynek sem felel meg, új megoldást kellett keresni.

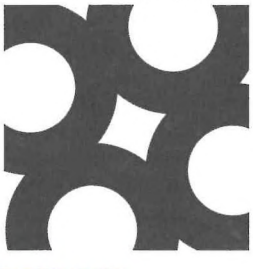

Szarka Judit

Foto: ZZ Foto & Média

Az arculattervek tanszéki demonstrációja

A kutatásunknak az volt a következtetése, hogy címerrel olyan egyetemek rendelkeznek, amelyek nagyon régiek, valamilyen (alapító) család címeréből fejlődtek ki, vagy más helyi vonatkozásból alakultak ki. Az újabb alapítású és sokféle szakirányt magukba foglaló egyetemeken az a gyakorlat alakult ki, hogy nem címert, hanem logót használnak. Ezek alapján a tervezés a logó kialakítása irányába indult el, mégpedig azt szem előtt tartva, hogy a négy város talán a legfontosabb jellemzője az egyetemnek. A négyesség és a négy hely egysége (egy egyetem) megjeleníthető négy geometriai elem egymásba kapcsolódásaként. Ez viszont azzal a gonddal járt együtt, hogy a négy elem egymásba fonódásával mindig valamilyen svasztikus formához jutottunk. Megpróbáltuk a jelenlegi címert grafikailag átírni, úgy, hogy egységes legyen, és ne a karokra, hanem a négy helyszínre utaljon. Így Sopronnak a tölgylevél, Magyaróvárnak a búza és/vagy a szőlő, Székesfehérvárnak a földgömb, Győrnek a gyermeket ölelő nőalak. Ez a jelenlegi címer anomáliáktól mentesített, grafikailag egységes változata lett. Egy másik irány az volt, hogy a vizuális megfeleléstől függetlenül egy logotípia készüljön, ami csak betűkből áll. Egy további javaslat volt az, hogy maradjanak meg a karok eddigi jelképei, és színekkel jelöljük az egységes megjelenést. Végül az egyetem vezetése ezt és a geometriai tisztaságú logót tartotta a legmeggyőzőbbnek. Eddig még nem született döntés a végső változatról.

Barnóczki Ulrike

– Ezek közül melyik a Te ötleted?

– Mivel ezek közös viták után fejlődtek, valamilyen szinten mindegyik közös, de a logotípiai és a várak szimbólumaira alapozott változatot én ajánlottam.
A betűkből képzett logotípiában a négy betűből egy kis játékkal három betűt képeztem, de mégis benne van mind a négy. Így, egy olyan centrális jellé szerveződhetett, amely alkalmas arra, hogy az egyetemet megjelenítő betűkép legyen.

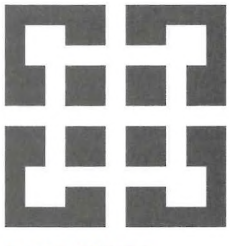

Juhász Márton

– Milyenek voltak a többiek elképzelései?

– Ketten választották a jelenlegi címer grafikai és jelképi „tisztítását", hárman a négy város adta lehetőséggel, formákkal dolgoztak.

NME

– Ha jól értettem, akkor ez a feladat a diplomaterved ...

– Igen, az egyetem központi arculatának megtervezése és a felhasználás módozatait bemutató arculati kézikönyv elkészítése.

Juhász Márton

(Zétényi)

AMI szép és kevésbé szép

Az AMI „egyforintos" Hauszmann-épületének alagsorában működik a plasztikai gyakorló műterem, ahol Soltra E. Tamás művésztanár éppen a második évfolyamos formatervezők által elkészített kisplasztikákat értékelte.

– Ez egy indító értékelés volt, a félévi torzó-feladatot tekintettük át közösen. Ezzel lezárult az ember-torzó tanulmányuk első fejezete. A mostani értékelés figyelembe vételével a közeljövőben újra elkészítik ezt a munkát.

– Az értékelés során említetted, a négyes-ötösök már tudják, hogy mi legyen a fő „csapásirányuk", a hármasoknak az a feladat, hogy keressék meg a helyes irányt. A bizonytalanoknak milyen segítséget lehet nyújtani?

– Mivel ez a műfaj harmincezer éve szoborban íródik, adott a megoldás, sok szobrot kell megnézni és tanulmányozni.

– Gondolom, nem elég nézni, hanem csinálni is kell...

– Tekintettel arra, hogy ez háromdimenziós műfaj, nem elég csak a fotót, képeslapot nézni, albumot lapozgatni, hanem el kell menni a helyszínre és meg is kell tapogatni. Erre bíztatom őket, hiszen tőlünk hatvan kilométerre, Bécsben, a Kunsthistorisches Museumban láthatják Európa egyik legnagyobb szoborgyűjteményét.

– Milyennek ítéled az évfolyam teljesítményét?

– Jónak, hiszen ezért vettük föl őket.

Az ötöske

Kis Virág alkotását jelesre értékelte a tanár.

– Mit gondolsz, miért kaptad ezt az érdemjegyet?

– Azért, mivel ebben a félévben a „levegő és mozgás" programot csináltuk, és arra törekedtem, hogy olyan legyen, mint a szamotrikei Niké, tehát mintha éppen elszállna.

– Modell alapján csináltátok?

– Igen, volt egy modell lány, és igyekeztünk a beállítást is úgy alakítani, hogy benne legyen a mozdulatában a csavarodás, a szárnyalás. Ezt próbáltam megmintázni, és az értékelés szerint ez sikerült.

Kis Virág és Nike

– Ha jól értettem, Te nem bontod le, hanem folytatod a munkát.

– Igen, szeretném folytatni.

– Hogyan tovább?

– Mivel keramikus vagyok, szeretném majd például valamilyen edénnyé átalakítani ezt az aktot.

– Mi leszel, ha nagy leszel?

– Felnőtt, bár lehet, hogy már az vagyok. Erre a kérdésre azt is szoktam mondani, hogy halott. Na, jó ez egy kicsit morbid. Szóval elég sok irányba nyitott vagyok. A betűk érdekeltek, de ha mintázok, akkor a fejemben az motoszkál, hogy mégiscsak ezt a legjobb csinálni...

A négyeskék

Vad Gábor alkotása is alig maradt el a jelestől.

– Mi az, ami miatt négyes és nem ötös?

– Besült a felülete.

– Nem lélegzik? A felülete nem megfelelő?

– Valahogy úgy. A sima felület nem jó. Az agyagot nem szabad elsimítani.

– A másik munkádnál a kezek megformázását bírálta a tanár.

– A kompozíció jó, de a kezek kidolgozására nem jutott elég időm.

– Milyen pályára készülsz?

– Csomagolástervezőnek.

Vad Gábor és műve

Szabó Hanna torzója az értékelésben jóra érdemesült.

– A Te munkád miért kapott négyes érdemjegyet?

– Talán a felületkezelés nem volt a legjobb. Az egyik munkámnál pedig a stabilitással van baj.

– El akarna dőlni?

– Igen.

– Milyen a szakmai előéleted?

– Rajziskolába jártam Budapesten, mielőtt ide felvételiztem.

– Mik a távolabbi terveid?

– Bútortervezéssel szeretnék foglalkozni.

Z.Z.

KALAMÁRIS

PAPP KATALIN verse

GYÖKEREK

Állok a hinta tövében,
hátamat vetve a fának,
gerincem érzi a hajdani lengések
hajszál-repedéseit.
Távol, a dombokon innen,
látom az egykori álmok
pillanatába kövesült gyermekkorom
elillanó képeit.
Tétova mozdulat ébred,
elfog a vágy, el a bánat,
és döbbenten veszem észre, milyen mélyre
ivódott belém a táj.

A csoda mégis megtörtént

Bauer Rudolf olimpiai bajnok életútja

Az antik olimpiák, a regionális görög versenyjátékok és a római gladiátor-viadalok megszűnése után Kr. u. 393-tól hosszú évszázadokon át „csend honolt" a testkultúrában. A XV. századtól kezdve történtek sikertelen kísérletek az olimpiák felújítására, míg végül a XIX. század második felében ismét feléledt az olimpiai gondolat, s összekapcsolódott a testnevelés és a sport korszerűsödésének folyamatával.

Pierre de Coubertin báró indítványára 1894-ben megalakult a Nemzetközi Olimpiai Bizottság (NOB) . A testület első főtitkárává a javaslattevőt választották. A NOB kezdeményezésére 1896-ban rendezték meg ez első újkori olimpiai játékokat. A játékokon szép magyar siker született: Hajós Alfréd úszásban két aranyérmet szerzett.

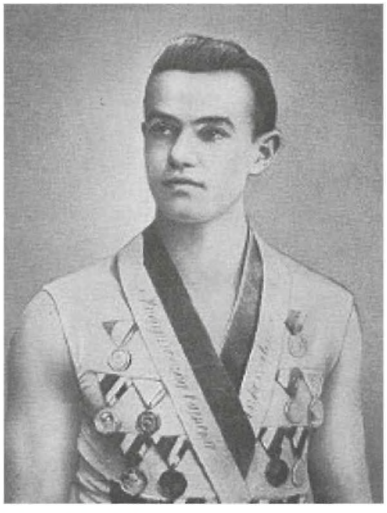

Bauer Rudolf

Az olimpiai játékok és az elért sikerek a magyar sportmozgalom fejlődésére nagy hatást gyakoroltak. A szellemi kiválóság mellett elfogadottá vált a testi kiválóság is, mint a tehetség egyik megnyilvánulási formája. Egymás után alakultak meg a fővárosi és vidéki sportegyesületek, egyre többször szerepeltek magyar sportolók nemzetközi versenyeken. A magyar sportolók kiemelkedő teljesítményei növelték a méltóságtudatot, és a nemzeti büszkeség érzését. Kevés dolog van a világon még ma is, amiben az emberek annyira egyetértenek, mint az olimpiai eszme, a sikeres szereplés igénylése. Nincs sportoló, aki ne vágyna arra, hogy egyszer olimpikon lehessen. Nincs magyar ember, aki ne borzongna meg, ha a győzelmi dobogón álló tehetséges sportolóval együtt nemzeti imánkat hallja. A tehetség lelket rezdítő, felemelő megnyilvánulásai ezek a magasztos pillanatok, melyek csak a legkiválóbbaknak adatnak meg.

Ilyen jeles, tehetséges sportoló volt a magyaróvári Gazdasági Akadémia MOGAAC sportkörének tagja, Bauer Rudolf is, aki diszkoszvetésben olimpiai bajnokságot nyert az 1900-as párizsi olimpián.

A kiteljesedés évei

1879. január 2-án született Budapesten. Szülei molnár iparosok voltak. A család három gyermeket nevelt. A vízi sportokhoz való kötődése már kora gyermekkorában megmutatkozott. Nagyon fiatal korában megtanult úszni, később tagja lett a Magyar Úszó Egyletnek. Rendszeresen kijárt evezni az akkor még nagy területen elterülő Lágymányosi tóhoz. 1895-ben a budapesti negyedik kerületi Főreáliskola növendékeként találkozunk nevével a hazai sportlapokban. Az atlétika sportággal a Budapesti Torna Clubban (BTC) kezdett el komolyan foglalkozni. 1895-ben ismerkedett meg a diszkoszvetéssel, és mindjárt az első dobóversenyén az első helyen végzett. Kiváló testi adottságokkal rendelkezett. 186 cm magas, 85 kg súlyú, erős, hosszú végtagokkal megáldott, született tehetség volt. Eredményeire a szakemberek is egyre jobban felfigyeltek. Már 1896 őszén megnyerte Magyarország diszkoszvető bajnokságát 30,5 méteres dobásával.

1897-ben Budapesten fejezte be középiskolai tanulmányait. Az érettségi után közel két évig nem szerepelt nyilvános sportversenyen. 1899 pünkösdjén azonban a Pozsonyban megrendezett nagy atlétikai versenyen mindenki meglepetésére – az esélyesek előtt – 31,20 m-es dobással, új országos csúccsal ismét a diszkoszvetés győztese lett.

Érettségi után egy évig Budapesten jogot hallgatott, majd édesanyja aggódó szeretete arra késztette, hogy „egészségesebb életpályát" válasszon, mivel mindkét testvére tüdőbajban halt meg. Abbahagyta tehát jogi tanulmányait, és 1899 őszén a nagy múltú magyaróvári Akadémiára iratkozott be, ahol folytatta sporttevékenységét.

Magyaróvári sikerek

A század végén élénk sportélet zajlott a magyaróvári Akadémián. Az intézmény 1899. november 5-én tartott közgyűlésén az akadémiai sportklubot Magyaróvári Gazdasági Atlétikai Club-nak (MOGAAC) nevezték el. Az egyesület színe fekete-fehér lett. Az elnöki teendőket dr. Kosutány Tamás akadémiai tanár látta el. A vívó, füves-labda, birkózó, tenisz, lövész és labdarúgó sportágak között a legnépszerűbbnek az atlétika számított. Az atlétikai szakosztálynak minden akadémiai hallgató tagja lett. A sportklub edzéseinek levezetésében az akadémia hallgatója Bauer Rudolf is aktívan részt vett. Lelkes szervezője, felfrissítője és összetartó

Bauer Rudolf-díj

Győr-Moson-Sopron Megye Sportjáért 2002-ben a Bauer Rudolf-díjat **Havasréti Béla** kapta.

Coubertin csalódottan a háttérbe vonult a zűrzavarok olimpiáján

A NOB elsősorban Coubertin érdemeinek elismeréseként választotta a második olimpia helyszínéül Párizst. Szerencsétlenségére saját hazájában a versenyeket a hivatalos francia körök a világkiállítás mellékeseményeként kezelték. A csalódott Coubertin visszavonult, így mentve az eseményt, hogy a világkiállítás szervezőbizottsága vegye át a rendezési feladatokat. A bizottság hozzáértés nélkül, a sportszempontokat alárendelte a kiállítás érdekeinek. A kiírásokból száműzték az olimpia szót, csak nemzetközi versenyeket hirdettek. A viadal négy hónapon keresztül zajlott, a rendezők nem törődtek a játékok ünnepélyes külsőségeivel. „Párizs a zűrzavarok olimpiája" címmel került be a krónikákba. Ezen az sem változtatott, hogy az athéni 13 indulóval szemben Párizsban 21 ország legjobbjai álltak rajthoz. Az atlétikai számokat salakpálya hiányában a Racing Club füves pályáján bonyolították le. Komoly panaszok merültek fel a maratoni futás hanyag rendezése miatt is. Az úszás színhelye a Szajna egyik holtága volt. Vívásban a zsűri sok hibát követett el, rendszerint a külföldiek terhére. Jogos elismerést egyedül a tornaversenyek rendezése érdemelt. Hivatalos jelentés és eredményösszefoglaló hiányában a sporttörténészeknek máig is sok nehézséget okoz a hivatalos versenyszámok megállapítása. Az biztos, hogy a legtöbb győzelmet az amerikaiak szerezték a franciák és a britek előtt.

Magyarország számára jelentős sportsikert hozott a második olimpia. Az atléták közül Bauer Rudolf, a magyaróvári mezőgazdasági akadémia hallgatója megszerezte az első atlétikai bajnoki címet. Végig vezetve győzött a fák között lebonyolított diszkoszvetésben. Sajnos a 21 éves bajnok győzelme után soha többé nem indult atlétikai versenyen. A többiek? Nos, Gönczy Lajos második-harmadik lett magasugrásban, Crettier Rezső két helyezést szerzett dobószámokban, míg Speidl Zoltán döntőbe jutott 800 méteren. Úszásban a 19 éves Halmay Zoltán két második és két harmadik helyével túlteljesítette a várakozásokat. A kardvívó Iványi Gyula a döntő legjobbja volt, de a zsűri sorozatos téves ítéleteivel sújtotta. Tornában Kakas Gyula a maximális pontszám 65 százalékát szerezte meg.

ereje lett az akadémia sportéletének. Hamarosan a sportklub szertárosaként, majd ifjúsági elnökeként említik.

A Bauer Rudolf Sportcsarnok

1900. május 13-án a Debrecenben rendezett Országos Főiskolás Diáktalálkozón Bauer Rudolf birkózásban I. helyen, magasugrásban II. helyen végzett. Június elején Sopronban a diszkoszvetést, a 100 m-es síkfutást és a magasugró versenyt nyerte meg. A Magyaróvári Gazdasági Akadémia által rendezett országos atlétikai versenyen diszkoszvetésben 33,45 m-es országos csúccsal végzett az első helyen. Június 29-én Budapesten az Országos Olimpiai Bizottság által rendezett próbaversenyen 33,21 m-es dobásával nyert, és jogot szerzett az 1900. évi Párizsban rendezendő olimpián való részvételre.

Párizs, 1900

Az olimpiai versenyeket a Racing Club de France-nak egy ősi parkban létesített pályáján rendezték meg kedvezőtlen körülmények között. Nézőtér, tribün nem volt, csak pár vitorlavászonnal befedett emelkedő padsor szolgált a néhány száz néző kiszolgálására. A diszkoszvetők versenyére 16 jelentkező adta be nevezését. A verseny előtti napon tréninget tartottak, ahol az amerikai Sheldon, az akkor már világhírű súlydobó mindenki ámulatára „könnyedén dobálta a 36 métereket". Ezzel a teljesítménnyel honfitársai már, mint leendő diszkoszvető győztest, kezdték ünnepelni. Azonban Bauer Rudolf az edzésen mind eredményével (38,10 m), mind újszerű forgótechnikájával meghökkentette az akkori szakembereket.

A verseny napján mindenki versenylázzal küszködött. Sheldon 34.60 m-es dobásával harmadik lett, Bauer Rudolf sem tudta megismételni előző napi eredményét. 36,04 méteres dobásával így is mindenkit megelőzve megszerezte a győzelmet, és ezzel Magyarország első atlétikai olimpiai bajnokságát. Az eredmény óriási meglepetést okozott. A diszkoszvetésben Amerika és Anglia győzelmére számítottak a szervezők. Egyszerűen nem tudták elképzelni, hogy akadjon egy magyar sportoló, aki legyőzi az atlétika világhírű nagymestereit. A csoda mégis megtörtént, mert a tehetséges, szorgalmas, fiatal magyaróvári sportoló állhatott a dobogó legfelső fokára. Nem kisebbítette a győzelem fényét az sem, hogy a rendezők felületessége és a megszokás következtében – melyet az amerikai versenyzők sorozatos győzelme váltott ki – a zenekar Bauer Rudolf tiszteletére az amerikai, majd figyelmeztetés után az osztrák himnuszt kezdte játszani. A magyar vezetők tiltakozása után kárpótlásul egy „pattogó csárdással" oldották fel a Magyar Olimpiai Bizottság és a győztes Bauer Rudolf hangulatát. A felületesen szervezett párizsi olimpiára az is jellemző, hogy a győzteseknek és a helyezetteknek – így Bauer Rudolfnak is – csak évek múlva küldték el a jogosan járó érmeket.

Párizs után

A 21 éves Bauer Rudolf a párizsi olimpiáról hazatérve már csak nagyon rövid ideig atletizált. Azonban büszkén emlékezett vissza szerepléseire.

Irodalom

Gönczöl László: A magyar olimpiai mozgalom kialakulása. Bauer Rudolf győzelme a párizsi olimpián. Győr, Győr-Moson-Sopron megyei Közgyűlés Elnöke, 1996.
Molnárné Kovács Márta: Arrabona olimpikonjai Tokiótól Atlantáig. Győr Megyei Jogú Város Sportigazgatósága, 1998.
Magyarok az olimpiai játékokon 1996-2000. A MOB kiadványa. Főszerkesztő: Aján Tamás, Budapest, 2000.
Gönczöl László: Győr-Moson-Sopron megye olimpiai és sporttörténeti krónikája. Printer BT. Nyomda Győr, 1996.

Bauer Rudolf

Született: 1879. január 2-án.
Meghalt: 1932. november 9-én.
Pályafutása: Gyermekkorában sokféle sportágba belekóstolt, de az atlétikában aratta legnagyobb sikerét. Az 1900-as párizsi olimpián a Bois de Boulogne-ban az ősparkban felállított 2,5 méter oldalú fakeretes négyzetből dobáltak a diszkoszvetők. Bauer a délelőtti selejtezőben elért 36,04 méteres eredménnyel nyerte a magyar atlétika első olimpiai bajnokságát. „Olimpiai győzelmem mellett legalább annyira örültem annak, hogy a fordulással való dobást, amelyet én honosítottam meg minden atléta átvette, s ez lett a diszkoszvetés modern stílusa". A BTC labdarúgójaként is szerepelt, sőt evezős, torna és úszóversenyeken is indult. A Magyaróvári Gazdasági Akadémia elvégzése után élete végéig vidéken gazdálkodott.

Diáktársai felkéréseinek, a magyaróvári ifjúság meghívásainak mindig eleget tett, estélyeken, kávéházakban, sportünnepélyeken idézte fel atlétikai sportsikereinek színhelyeit, élménybeszámolókat tartott. Még egy érdekes magyaróvári ténykedése volt: megalakította a füleslabda szakosztályt, és tanulmányai befejezéséig a csapatnak játékosa és edzője volt.

Magyaróvárról elkerülve gazdász segédtiszti működését Kisszálláson kezdte meg, majd a Pest megyei Fülöpszállás melletti Sósér pusztai birtokán gazdálkodott. A sporttal való kapcsolata ezután sem szűnt meg. Kedvenc időtöltésének, az evezésnek hódolt, és az akkor híres budapesti Pannónia evezősnyolcas tagjaként ért el sikereket. 1932. november 9-én 52 éves korában szívszélhűdés következtében sóséri birtokán halt meg.

Bauer Rudolf emlékezete

Bauer Rudolf nevét Győr-Moson-Sopron megye méltóságteljesen őrzi és ápolja. Emlékére az utóbbi években több ülést, sporttörténeti kiállítást, sportversenyt rendeztek. Az Agrártudományi Egyetem Tornacsarnokának falán 1979. június 17-én márvány emléktáblát helyeztek el, és a tornacsarnokot Bauer Rudolfról nevezték el. A Magyar Olimpiai Bizottság és az egyetem sportkörének vezetői minden évben koszorút helyeznek el az emléktáblánál. Győr-Moson-Sopron Megye Önkormányzatának Közgyűlése 1991. október 31-én Bauer Rudolf olimpiai bajnokról sportdíjat nevezett el, melyet évente egy személy kaphat meg a megye testnevelés és sportmozgalmában végzett munkájáért.

A kiváló sportoló nyomdokain a magyar olimpiai mozgalom az elmúlt évtizedekben fényes sikereket ért el. Sportemberi kvalitásai, kezdeményezőkészsége, kitartása, a sportban és a tanulásban elért kiváló eredményei példaképül szolgálnak a ma egyetemi ifjúsága számára is.

Dr. Gönczöl László

A magyaróvári sportolási lehetőségek napjainkban

A testnevelés és sport tantárgy oktatásához, a szabadidő tartalmas, hasznos eltöltéséhez, a versenysportoláshoz a következő létesítmények állnak rendelkezésre:
– a kar Bauer Rudolf Sportcsarnoka
– a 30 munkahelyes kondicionáló és pingpongterem
– a Mosoni-Duna jobb partján lévő vízisport-telepünk
– a villanyvilágításos bitumenes pályáink
– a salakos kézilabda és teniszpályánk
Hallgatóinknak az órarendi testnevelés és fakultatív sportfoglalkozásokon túlmenően lehetőségük van arra, hogy a MOGAAC Diáksport Egyesület szakosztályaiban rendszeresen eddzenek, versenyezzenek.

Vivat, örök selmeci diákok!

Kiss Csaba okleveles bányamérnök hagyománytörténeti előadása – hat gondolatba sűrítve, mely elhangzott 2003. április 25-én a XIII. Selmeci Diáknapok keretében Sopronban és Brennbergbányán, valamint a székesfehérvári GEO Főiskola „30 éves a valétaszalag – öregdiák találkozó" a HA SELMEC HÍV... ALBA REGIA alapítvány által szervezett rendezvényen /2003. szeptember 5-7./ (Szerkesztett változat.)

Kedves aktív és „öreg", selmeci gyökereket valló diákok, barátaim!

Meggyőződésem, hogy téved az, aki úgy hiszi, nem vagyunk képesek magunk között veretes dolgokról beszélni. Mindez egyben kötelez is. Ezért most sem száraz történeti ismeretek közlésével élek, inkább emberileg-szakmailag ismét csak arról szólok, hogy e hitehagyott világban mit jelent számunkra a selmeci szellem, mit adnak nekünk a hajdani Ifjúsági Kör eszményei, s főként mi az, amivel ma is élnünk kellene.

Nem akadémiai székfoglalóra készülök, és magától értetődően nem újdonság az, amit egyfajta magánvéleményként összefoglalok. Untatásra sem vagyok kapható, ugyanakkor azt vallom, hogy sör mellett, valódi, kötetlen hangulatban is van helye a „Komoly pohár"-nak, s nemesnek szánt szónak. Ha az nem túloz, nem kérkedik, hanem megszívlelendőt mond. Ez a szándékom – és semmiképpen sem valamiféle kioktatás, okoskodás, leereszkedő bölcselkedés, amelyet kerültem egész életemben.

Jó helyen, jó órában vagyunk mindehhez: köszönet érte, akik ezt a háromnapos jeles megemlékezést segítették megszervezni, és aki most is részt vesznek benne. Vivát geós firmák!!

Első gondolat: sokszor fölvetődik a kérdés: egy filiszter, egy erősen a múlt században végzett öreg firma, egy csikófogait már rég elpazarolt ultra szupra delikvens miként tudja segíteni mindazt, amit a selmeci szellem képvisel?

A válasz nem egészen az, amit alias Golyó folyós mák állapotban hajnali öt óráig bizonygatott nekem az Agárdon tető alá került egyik hajdani Selmeci Diáknapokon. El-elfúló mondanivalójának lényege az volt, hogy az öregeknek egy dolguk van, kivonulni a hagyományokból teljesen és minden lehetséges pénzüket odaadni a diáksságnak. Mondta pedig ezt akkor, amikor – elvileg – már jó egypár éve végzett volna, csak éppen befejezetlen szimfóniái maradtak Miskolcon.

Golyónak nem volt igaza. A selmeci utódkarokon végzetteket éppen az különbözteti meg az akármilyen más iskolákba jártaktól – hogy szellemi képzésük valójában örök időkre szól. Életforma a selmeci szellem – már akinek volt szíve, füle, ereje, mindezt elsajátítani. Az egyenlők között is első a valétaelnök, amely tisztség soha nem hatalmat, hanem felelősséget és igaz szolgálatot jelent, azt azonban élete végéig. Vivát mindenkori valétaelnökök!

Való igaz, adjon pénzt az öreg firma – ha módjában áll. Ha megteheti. Ha szívből adja, és nem kér érte ellenszolgáltatást. Ha nem szabja meg ennek fejében, mi legyen, hogy' legyen.

Magyarul, ha valóban bízik abban akiknek adja, hogy jól tudják felhasználni, ha nem azért adja, hogy saját hiúságának tetszelegjen, másokat felülmúljon, ország-világ előtt láttassa, hogy ő micsoda mecénás, mennyire önzetlen hagyomány-támogató úriember!

Nem ez a lényeg. A lényeg annak felismerése, hogy csak saját példával lehet utat mutatni. Erőszakossággal, kioktatással nem. Ami úgy kezdődik, hogy „na mi van fiatalság... ?", vagy „fiatal barátom..." stb., az már valahol hamis. A fiatalabbakat nem drapériának kell használni, mint ahogyan előfordult számtalanszor, amikor az e korosztállyal való foglalkozás kimerült az OMBKE ünnepségeken azzal, hogy az elnöki asztal mögött ők állhattak a zászlóval. Holott a zászló, a mécses és a fáklya igazi tartása, továbbvitele előbb utóbb úgyis csakis az övék lehet. A kettő nem ugyanaz. Vivát selmeci láng!!

Az Erdőmérnöki Kar felvonulása Selmecen

Az Erdészeti Palota Selmecen

Második gondolat: van-é jó példa előttünk a jelen korban is?

Sokszor kifejtettem már: öreg hiba, hogy ma a fiatalabbak igazából nagyon kevesekre tudnak felnézni. Pedig vannak ám arra érdemesek, napjainkban is. De nem feltétlen azok, vagy csak azok, akik ötméteres és még nagyobb beosztásokig, cégtulajdonosságig vitték. Nem csak azok, akik rivaldafényben vannak. Nem feltétlen azok, akik előadásokat tudnak tartani, akik minden rendezvényen vagy az elnöki asztalnál, vagy az első sorokban ülnek, várva az éppen aktuális kitüntetést. Nem feltétlen azok, akik mérvadóak a szaklapokban, akiknek könyveik jelentek meg. Tévedés ne essék, világért sem bántanám meg igazi professzorainkat, sok van ilyen ma is. Vivát József! (Winkler András professzor – a szerk.)

Az utóbbiak olyan emberek, akiket sohasem zavart igazán, ha kezdetben – egy ötven-fős évfolyamból – csak néhányan kucorogtak az előadóteremben. Ők akár egyetlen embernek is ugyanolyan szívvel beszélnek mint százaknak, mert ők tudják, hogy egy ember is nyereség.

Most mégis inkább azokról beszélek, aki sohasem maguk előretolásával segítik közös dolgainkat. Ki ne emlékezne olyan öreg barátra, aki adott esetben, egy közös út után behívta magához a diáktársaságot? Pedig tudta, hogy ez mivel jár. Olyik diák mind egyforma és - szomjas...

Pedig az öreg barát is belefárad ebbe. Senki sem tudja meg, hogy két nap kell hozzá, hogy kiheverje a saját vendéglátását... Pedig – meglehet, messzemenően nem tehetős ember. Mégis úgy kínálja saját borát, pálinkáját, egész lényét, hogy lehetetlen nem emlékezni rá. Istenem, ki ne élt volna vissza ilyesmivel annakidején – de az ilyen emberek azt is megbocsátják. Mert ők azt is őszintén teszik. Jómagam is hányszor, de hányszor hívtam vissza másnap, harmadnap az öreg barátot, hogy Pista bátyám, tényleg nem volt olyan drága az a váza? Tényleg kijött a mustárfolt annak a drága kedves feleségednek a blúzából? Tényleg igaz, hogy amúgy is ki akartátok cserélni a vécékagylót?

Ők azok, akik mindig elmennek a szakestélyre – ha hívást kapnak. Akik a hátukon viselik egész ügyünket, akik miatt – is – érdemes vállalni ezt az egészet. Akik ott talán nem vállalnak hozzászólást, csak éppen úgy vesznek részt, hogy kisugárzik belőlük a tisztelet iránttok, akiknek elismerése jóleső, mert őszinte, akik mindig nemes kedvet mutatnak – akkor is, ha már halálos betegek. Figyeljünk rájuk és – ha elhagynak bennünket –, menjünk el az utolsó útjukra, mert az ilyen emberek családja mérhetetlenül meg tudja becsülni azt!

Az ilyen emberek valójában kortalanok. Ugye nem meglepetés, ha azt mondom, szép számban van hasonló a fiatalabbak között is. Akik minden érdek nélkül „menedzselik" a társakat. Mert megcsinálnak mindent, de szerepelni nem igazán akarnak. Mert végig sem gondolják, hogy önmagában azzal, hogy elismerik törekvéseidet, rengeteget segítenek. Segítenek megtartani a hitedet, hogy kell az, amit csinálsz! Gondolj bele, minden egyes, most népszerű társad csak úgy tudott azzá lenni ami, hogy mások elismerték. Legyél ilyen te is társaddal és – nem fogja ugyan beismerni soha, de az ő sikere a te sikered is lesz, és ami ennél még fontosabb, – csodálkozni fogsz, mert előbb utóbb téged is fognak mások segíteni! Mert a mi világunknak bizony nem az a lényege, hogy néhány tucat ember mindig mindenütt előtérben legyen, az sem a lényege, hogy a többieknek kötelességük legyen őket követni, hanem az, hogy fennmaradhasson ez a semmivel össze nem hasonlítható kincs, amit selmeci szellemnek nevezünk.

Harmadik gondolat: végtére is miért fontos ennek az egész eszmevilágnak a továbbvitele?

Mert – ez a mi örökségünk. Vigyáznunk kell rá. Útközben elől, méltók vagyunk rá vagy sem. Fel kell tudnunk ismerni értékeit. Nem csak akkor, amikor már késő – mert elment az idő – és közömbössé válsz minden iránt. Ami az ember keze-ügyében van, arra sokszor nem is érez rá, nem érzékeli, hogy mit birtokol. Tahiti szigetén a pálmafák hűs árnyékában ott van a bár-

sonyos fövenyű tengerpart, a szinte folyamatosan szikrázó napfény, az azúrkék és smaragd tenger, ami a bennszülöttnek föl sem tűnik, mert ezt szokta meg. A nagyon jómódúnak sem tűnik fel, hogy – egészen egyszerűen – nincs anyagi gondja, mindent elér, megvesz, amit csak akar. Nekünk nem adatott meg sem egyik, sem másik – nem mintha a szelíd lankás magyar táj nem lenne csodaszép, ha belegondolunk. Nekünk ez az eszmevilág adatott meg, ami nagyobb kincs, mint hinnénk.

Szoktam volt egy példával élni mindezek kapcsán. Vegyünk egy igazán gazdag embert. Mi lenne, ha úgy gondolná, megrendelek egy szakestélyt. Van pénzem hozzá, elhívom a legjobbakat. Megtehetné? Meg hát. Milyen lenne? Pocsék. Mesterkélt. Művi. El nem tudom képzelni, hogy egy ilyen színházi előadáson ne akadna a hiteles háttér biztosítása végett meghívott delikvensek között jó néhány igazi diák vagy igazi filiszter, aki nagyon gyorsan elhúzná a száját. Parancsra nem mehet ez. Olyan is lesz.

Valójában sok példa volt, van hasonlóra. Megrendelt jókedvre. Sosem lesz igazi. Ez a kincs a miénk, akik végigjárjuk, végigjártuk az utat. Akik nem tudunk a Duna-Tisza tájékán úgy elmenni valamilyen rendezvényre, megmozdulásra, hogy soproni, miskolci, fehérvári, újvárosi, – valójában selmeci utódkaros – hasonszőrűvel ne találkoznánk és ha akarjuk, ne alakuljon ki valami jó beszélgetés, délután, este – ha akarjuk. Hát – akarni kell!

Saját példánkkal tudunk tehát csak utat mutatni. Nos, ez a legnehezebb – fiatalon. Idősebben meg még nehezebb (!), ez az igazság. Pedig, bizony van miből meríteni. Nem szabad keverni a dolgokat! Aki azt mondta, tanuljunk meg kicsinek lenni, annak nagyon nincs igaza.

Ellenben: törekedjünk szerénynek lenni, az egészen más. Az a jellem próbája. Magam tudom a legjobban, aki gyárilag egy mindennel ellenkező típus volnék, aki legtöbbször észre sem veszi, hogy egy-egy vitában ki mindenki nem tud szóhoz jutni mellette. Én is csak tanulom. Akitől csak lehet. Tőletek is! Ez például egy igazi selmeci eszmény, mert valódi tartás van benne. A szerénység nem megalkuvást jelent. A szerénység maga a bölcsesség és ez olyan messze van a kishitűségtől, mint Selmecbánya Brüsszeltől!

Negyedik gondolat: mi is az valójában, hogy selmeci gyökerű diák?

Itt mi mindannyian lényegében azok voltunk, vagyunk, lennünk kellene valamennyiünknek. Ezer oldalról lehetne ezt megközelíteni, amire idő most nincs. Csak önkényes kiemelésekre van mód, engedjétek meg, hogy vállalkozzam rá.

Selmeci diák. Aki mindenkor tisztelte professzorát, az ő halk szavára még a hajnali kocsmazugban is méltóképpen felelt. Aki sohasem keverte össze a bratyizást a tisztelettel – no egy-két eset híján, de akkor is sietett másnap megkövetni őt. Aki öltözékében, viselkedésében, jellemében egész életében hű maradt az Alma Materben tanultakhoz. Akinek utódai most is kikérik magunknak, hogy egy balek pulóverben, edzőcipőben jelenjen meg egy szakestélyen. Selmeci diák az, akinek igaz emberségéhez, hazaszeretetéhez soha nem férhetett kétség. Példa erre 48-as, 56-os forradalmunk, vagy az egész trianoni tragédia megélése. Aki tudott lelkesedni eszményekért, barátokért és azokat soha meg nem tagadta, de az e körhöz nem valót ki is tudta vetni lelkéből.

Selmecre mindig ráragasztották a bélyeget, hogy kirekesztő, különleges belvilága van, civilt ahhoz hozzáférni nem enged. Ma már nagyon is oldódott ez a szigor. Sokunk szerint túlontúl is, – pedig valójában igazuk van. Ma – utódkarainknál – már nem kötelező csatlakozni mindehhez; ami Selmecen még elképzelhetetlen lett volna. Szerintem az összes változásból, igazán csak egy tétel fogadható el jó szívvel: az, hogy egyetlen utódkaron se legyen kötelező kényszer a selmeci szellem. Nem kell a kényszeredett részvétel, nem kell, hogy ezt az életmódot valaki falból kövesse.

Le lehet darálni az egyetemi, főiskolai éveket selmeci töltés nélkül is. Az egész életed elrohanhat e nélkül! Csak éppen – durván, egyszerű példával élve – annyi a különbség, mint a nyers hús, meg az ízes, magyaros sült élvezete között.

Az igazi diákévek íze benned marad és elkísér egész életedben – de nem ám úgy, mint egy messzire tűnt emlék, hanem olyasmi, amit ha szíved van hozzá, felidézhetsz bármikor és rajtad áll, hogy adott esetben – utódaidat látva – szinte újraéld az egészet. Erre – is – valók a szakestélyek.

Azt is szoktam mondani, mindenki ott rontja el az életét, ahol akarja, tehát semmiféle népszerűsítésnek nem volnék híve. Még az évente sorra-kerülő, saját tankör-találkozóink előkészítésében sem, mert bizony arra érünk rá, amire akarunk! Amiben eleinkhez képest nincs változás: a selmeci diák gyárilag mulatós ember volt mindig, a szebbik nem iránt hatalmas igenléssel bírt, szeretett és tudott is élni, énekelni, inni. Ma sincs – ne is legyen – másképp! Vivát örök selmeci diákok! Amúgy mindez más tekintetben is jó iskola, hiszen tudnunk kell: „ki hogy múlatja az időt örömében, úgy dolgozik a civil életben is". Teljes bedobással! Ahogyan a költő mondja: a szalon–mólé kidobott pénz...

AJÁNLÓ

A Lilium Aurum Kiadónál megjelent Csáky Károly Híres selmecbányai tanárok című könyve.

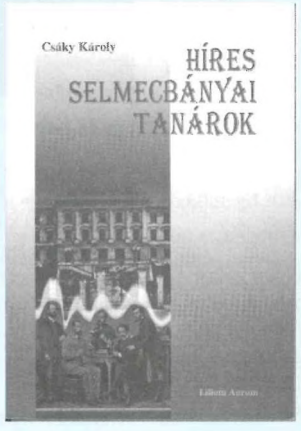

Mindig szentül vallottam, lehetetlen, hogy elkorcsosultunk volna, és ma egyáltalán nem lenne olyan társ, barát, mint amilyenekről akkoriban a fennmaradt írásos emlékek szólnak. Vannak! Csak másképp, csak fel kéne fedezni – segíteni kéne őket.

Szó szerint: nem divatos a mi magatartásunk – hál' Istennek. Annak idején sem úgy jellemezték ezt az életmódot, hogy divatos – hanem úgy, hogy követendő.

Egy jelentős különbség azonban mindenképpen van a régiekhez képest. Ami nem igazán fogható rá a mai korra. A selmeci diák mulatásának fokozódásával társai, tanárai tisztelete nem hogy csökkent, hanem nőtt. Az akkori indulatok nem önzést, mások magunk alá gyűrését, lekiabálását szolgálták, hanem ellenkezőleg. Tudtak nemes célért lelkesedni és másnap tudták ugyanazt tiszta fővel is folytatni. Nem voltak közömbösek, idő előtt feladóak, kifulladóak – mint manapság mi, szinte valamennyien. Ebben is tudnunk kéne követni őket! A második különbség pedig – nagy kár, hogy kiveszőfélben van ez a másik, a társak megkövetése. Sebek adhatók és kaphatók, csak annak nincs hibája, aki meg sem született. Mindent meg lehet változtatni, csak a halált nem, – mégsem megy nekünk saját baklövéseink belátása. Nem tudunk kimondani olyan egyszerű szavakat, mint hogy „neked volt igazad". Vagy: „bocsáss meg öreg cimbora, én tévedtem." Nem elég érezni, homályosan érzékeltetni, tudni kell vállalni és kimondani – múlhatatlan szükség lenne rá! Van ám ebben egy óriási tétel: odáig mindig eljutunk, hogy mástól elvárjunk ilyesmit – csak önmagunkat érezzük mindenkor kivételnek. Nem vesszük észre, hogy mindenekelőtt magunk vagyunk képtelenek rá!

Nem arról van ám szó, hogy utólag fölruházzuk természetfölötti képességekkel, tökéletes jellemmel a selmeci diákot. Hiba, túlzás, miért ne lett volna akkor is, a sótlan nyers, és az ízes sült hasonlatában benne van az elsózás, a túlzás lehetősége is! Arról van szó, hogy az uralkodó, a domináns, az erős, a követendő vonal, magatartás, eszmény ez volt. Ami ennek nem felelt meg, elsorvadt, nem maradt meg és ez volt a helyes. Bizony most is hasonlóan kellene. Nem az a lényeg, belebonyolódni – akkor még megvalósítható, most már kivihetetlen – tiltásokba, ki milyen egyenruhát csináltathat, ki mit hogyan énekelhet, ki kit keresztelhet; még ha az jogosnak is tetszik. Nem az a lényeg, hogy a magunk által legjobbnak érzett dolgokat tartsuk egyedül üdvözítőnek egy-egy szervezésben, szakestélyen, megemlékezésen és aki ebben értetlen, azt lenézzük. Tényleg csak az a lényeg, hogy amit mi, pontosabban Ti – Szacóék és a többiek – csináltok, az legyen hű az örökséghez, hogy tényleg az legyen a domináns, az etalon, az erős, a követendő – és akkor majd önmagától eltűnik, lekopik a többi: a divat, a csinált, a karrierista, a nem oda való.

Annyiban kell elfogadnunk a kor változásait, hogy ma már tényleg csak a saját példa révén nyerhetünk követőket – ha úgy látják ők is. Ha nem, hát nem! Nem kell lebecsülni magunkat, egymást, az idő és a példa eligazítja az emberek gondolkodását. Felismerik a társak, mit lehet valóban selmecinek nevezni és mi az, ami csak felvett lózung.

Amúgy pedig – úgy vélem, egyáltalán nem hiba, ha a selmeci diák fogalma legendává nemesült. Igenis szükség van a legendákra, ideákra, hazugság és bűn állítani, hogy nincs igazodási pontokra szükségünk és igényünk – hiszen bizony szeretnénk, ha rólunk is maradna fenn valami, kár is tagadni!

Nos, – hál' Istennek – ma is vannak legendás egyéniségeink, a krémje tán épp itt is van.

Kiss Csaba alias Balhés Charley

Folytatás a következő számban.

Erdészek a selmeci Szent Katalin templom előtt

Se bányát, se erőművet!

2003. augusztusának utolsó szombatján nemes cél érdekében szervezett békés demonstrációt Nardán Vas megye 11 települése és a Vasi Lignitszelidítők Egyesülete. A tiltakozásra délutánig több százan látogattak ki és támogatták aláírásukkal az akciót, amelyért addig 30–32 ezer aláírás gyűlt össze.

Mire jó a vasfüggöny?

Mint mindannyian tudjuk, az Írottkő Natúrpark, az Őrségi Természetvédelmi Terület és a burgenlandi natúrpark övezte Vasi dombság és a Pinka völgyének természetes környezete kerülhet veszélybe azáltal, hogy a területre szemet vetett a Nógrádszén Kft. és több tíz négyzetkilométeres területen külszíni fejtésű lignitbányát és vele együtt hőerőművet akar létesíteni.

Ezen a területen húzódott korábban az a bizonyos vasfüggöny, amelynek köszönhetően a táj háborítatlan maradhatott mindenféle beavatkozással szemben. Bár a befektető állítása szerint a félelmek alaptalanok, hiszen a bányát hangvédő falakkal vennék körül, és biztosítanák a folyamatos táj–rehabilitációt, az emberek mégis másként gondolják. A táj mostani szépsége semmiféle rehabilitációval nem volna helyreállítható.

A bánya megnyitásával erdőket irtanának ki, embereket és állatokat zavarnának természetes életvitelükben, és több hektáron szüntetnék meg az életet. Ez a térség messze földön híres szinte érintetlen szépségéről, tiszta levegőjéről, csendes és nyugodt környezetéről. Az érintett települések az idegenforgalomra, a turizmusra, a bor-utakra építenek, amely tervek nem férnek meg bányászattal és erőművel. Ám, vannak, akik mindezekre nincsenek tekintettel.

Ők, a rövidtávú haszon érdekében mindenre képesek, nem törődve azzal, hogy a maguk után hagyott „rendezett" környezet többé már nem lesz az, ami addig volt. A környezetet ledaráló bányanyitás következtében (mint azt a hazai tapasztalatok mutatják) ugyanis a talajvíz szintje rendkívüli módon lesüllyedhet, ez pedig kihatással lehet a környező települések vízellátására, arról már nem is beszélve, hogy az ígért: „1 hektár kivágott erdő helyett 5 hektárt telepítünk", nem állja meg helyét, mert a letarolt erdők nem tudják megállítani a talajeróziót, így legfeljebb tájidegen, nem őshonos, igénytelen és jellegtelen fafajok telepítése látszik kivitelezhetőnek. Ez pedig nem lehet cél. A légkörbe kerülő por, a lignit elégetéséből származó – és a hazai viszonyokra jellemzően magas – kéntartalom miatt a kéndioxid kibocsátás jelentős lehet, a nem elhanyagolható széndioxid kibocsátás és a globális felmelegedést felgyorsító hatás mellett. Hazánk a kyotoi egyezmény aláírásával vállalta, hogy egyrészt a megújuló energiaforrások felhasználási arányát 3-ról 6 százalékra növeli, másrészt a széndioxid kibocsátást egy korábbi szintre csökkenti. Kétséges, hogy ez így megvalósítható lesz-el Célszerűbb lenne szélerőművekben gondolkodni, mivel ez a terület Vas megye legszelesebb része.

Sokan rebesgetik, hogy talán nem csak a lignit áll az ügy hátterében, hanem a kitermelhető kő, homok és agyag mellett a feldúsuló urán az, ami vonzza a befektetőket. Nyitott kérdés tehát, hogy mit is rejt a vasi föld mélye?

A bánya megépítésével komoly régészeti leletek is elpusztulhatnak, hiszen a bánya tervezett helye alatt a római kori Borostyánút húzódik, amely műemlékek és kincsek egész tárháza a régészeknek. A környéken található a Jáki

Gyülekeznek a Lignitszelidítők

Békés nardai táj

templom, és számos kőkori és avar kori lelőhely is. Burgenlandban, a határ túloldalán az UNESCO éppen világörökséggé akarja nyilvánítani a területet - itthon pedig külszíni bányát akarunk nyitni!?

Egy külszíni fejtésű bánya, amely nem környezetbarát módszerekkel dolgozik, a maga elavult XIX.-XX. századi technológiájával nem lehet létjogosult a XXI. században! Hiszen évi több millió tonna lignitet nem lehet úgy kibányászni, hogy a környezet ne szenvedjen jóvátehetetlen sérüléseket.

Példamutató összefogás

A rendezvényen – annak komolyságát jelezve – a magyar, az osztrák és a horvát oldal is képviseltette magát. Jelen volt a magyar környezetvédelmi miniszter, Persányi Miklós is, aki a kormány nevében kijelentette, minden törvényi és jogi eszközzel meg fogják akadályozni, hogy ezen a területen bánya nyílhasson. Ez a kijelentés ugyanakkor felvet egy másik kérdést is, amelyet Illés Zoltán, az Országgyűlés Környezetvédelmi Bizottságának alelnöke – utolsó hozzászólóként – tett fel. Nevezetesen, hogy a parlamentben megvitatásra került Országos Területrendezési Terv módosítását miért kellett megszavazni, ezáltal a szóban forgó területet miért kellett kivonni a védettséget élvező területek közül és hogyan lehetséges az, hogy a módosítást követően másnap a fent említett Nógrádszén Kft. a maga alig 40 millió Ft-os törzstőkéjével benyújthatta az igényét a próbafúrásokra (amely fúrások elég költségesek, nem egy ekkora méretű kft. vagyoni viszonyaihoz mérhetőek)?

Az érintett települések polgármesterei és Illés Zoltán képviselő indítványozni fogják, hogy a fent említett terület kapja vissza eredeti védettségét. Dicséretes és példamutató ugyanakkor, hogy minden érintett egy emberként fog össze és áll ki a táj eredeti állapotának megőrzése mellett.

A térség polgármesterei, köztük Szombathelyé is, érzelmektől fűtött hangnemben együttműködésre, közös cselekvésre és végső megoldásként akár élőlánc alkotására szólították fel a környezetükért felelős és tenni vágyó embereket.

Meghívott élsportolók (többek között Fekete László) biztosították szívből jövő támogatásukról a településeket, dr. Náray-Szabó Gábor akadémikus pedig kiselőadásában mutatta be a Húsvét-szigetek példáján, hová vezet az emberi mohóság és telhetetlenség.

Osztrák és horvát oldalról számos tartományi főnök tette tiszteletét és szólalt fel, elmondva, hogy a ma még létező határ túloldalán – közösségi összefogással – sikerrel akadályoztak meg külszíni bányanyitást és az itteni polgárokat is erre biztatta. Ez ügyben egyébként már Medgyessy Péter miniszterelnökkel is felvették a kapcsolatot, aki várhatóan szeptemberben a térségbe látogat. (A látogatás lezajlott, és a miniszterelnök állást foglalt a bányanyitás ellen – a szerk.)

A program zárásaként a Szózat, majd tárogatózene csendült fel, miközben sok száz léggömb és velük a bánya-ellenes kívánságok, emelkedtek a magasba.

Az ügy természetesen korántsem ért véget, jelenleg a veszprémi bíróság előtt van a bányanyitási kérelem.

Sajnálatos, ámde érthető módon – lévén balekhét vége és a nyári vakáció utolsó napjai – a demonstráción nem találkoztam egyetemi polgárral, de úgy éreztem, környezetmérnökként feltétlen jelen kellett lennem egy ilyen összejövetelen. Remélhetőleg legközelebb, a sikert ünnepelve már többen leszünk.

A szerző felvételei

Széll Andrea

Kovács Jenő

Díszoklevelek adományozása az EMK évnyitóján

Az Erdőmérnöki Kar Tanácsának előterjesztése alapján a Nyugat-Magyarországi Egyetem Tanácsa az egyetem által adományozható legmagasabb kitüntetést, a tiszteletbeli egyetemi doktori, „doctor honoris causa"címet adományozta dr. Szendrey István alias Pipás okleveles, nyugalmazott egyetemi tanár részére.

Ebben az évben kivételes alkalomként a Bánya-, Kohó-, és Erdőmérnöki Karokon 50, 60, 65 évvel ezelőtt Sopronban diplomát szerzett mérnökök valamennyien itt vették át díszoklevelüket, melyeket a Karok dékánjai adtak át.

Dr. h.c. dr. Kovács Jenő okleveles erdőmérnök 1953-ban szerezte diplomáját. A Nyugat-Bükki Erdőgazdaságnál kezdte szakmai tevékenységét. 1962 és '77 között a MFAG főmérnöke, '83-ig igazgatója, majd '91-ig vezérigazgatója volt. Kutatási területe az erdészeti műszaki fejlesztés, a hazai erdészeti gépgyártás, az erdészeti biomassza energetikai hasznosítása és géprendszere volt, illetve az utóbbi ma is az.

1973-tól '83-ig az egyetem címzetes egyetemi docense volt, 1983-tól címzetes egyetemi tanára. A 2000-ben alakult Erdészeti Tudományok Doktori Iskolájának alapító tagja. Az MTA doktora, de egyetemünk által adományozott tiszteletbeli doktori címre a legbüszkébb.

2001-ben tiszteletbeli doktori címet kapott.

Munkáját többek közt Bedő-díjjal, MTESZ-díjjal, Állami Díjjal, Vadas Jenő Emlékéremmel, MTA-Miskolci Akadémiai Bizottság Emlékéremmel, Magyar Köztársasági Érdemrend Tisztikeresztjével ismerték el.

Gyémánt oklevelet vehetett át **Kun Béla aranyokleveles bányamérnök**, aki saját bevallása szerint az egész bányászatot végigjárta. Olaj-, homok- és lignitbányában kezdett dolgozni, mint bányamérnök, de dolgozott a minisztériumban is. Mikor 1952-ben megalapították a gyöngyösoroszi ércbányát, főmérnökké nevezték ki. Az ércbánya jelentős cink- és ólomérc-termelésével (évi 100 000-200 000 tonna érc) 1985-ig a Kárpát-medence legnagyobb termelésű ércbányája volt. A bánya bezárásáig illetve szüneteltetéséig – amelyre a feldolgozó-ipari háttér hiánya miatt került sor – évi 30– 40 kg aranyat és 800–1000 kg ezüstöt szolgáltatott.

Kun Béla feladata a régi bánya újranyitása és egy ércelőkészítő kiépítése volt. Az országban ott alkalmaztak először kábeldarut, ami akkor igazán különleges eseménynek számított. Noha a bánya neve sokat változott, ő ottmaradt egészen nyugdíjazásáig.

Meghatottan beszélt élményeiről, de leginkább az volt számára megható, hogy Sopronban lehetett együtt a régi társaival.

Dr. SAMMY BOUSSIBA egyetemi tanár

1947-ben született a marokkói Fes-ban.
Egyetemi tanulmányait a Ben-Gurion Egyetemen végezte 1969. és 1975. között. Ugyanitt 1981-ben PhD tudományos fokozatot szerzett a cianobaktériumok élettana és biokémiája tudományterületen készített értekezésével.
Két évig a Cornell Egyetemen folytatott posztdoktori tanulmányokat.
Főbb kutatási témaköre a mikroalgák alkalmazása az egészség- és a környezetvédelemben.
Legjelentősebb eredményei közé tartozik egy astaxanthinban gazdag Haematococcus törzs, valamint egy BT1 (Bacillus thüringiensis) toxintermelését felelős gént tartalmazó nitorgénkötő cianobaktérium törzs előállítása. Az astaxanthinban gazdag Haematococcus pluvialis zöldalga-törzset több millió dolláros beruházással az Avara térségében felépített üzemben termelik.
A BioSan nevű cég a humánbetegségeket terjesztő szúnyoglárvák irtására alkalmas géntranszformált cianobaktérium forgalmazására jött létre.
Nemzetközileg is elismert kutatómunkája eredményét igazolja 13 könyvrészlet, 58 jelentős közlemény és mintegy 100 előadás tartása nemzetközi tudományos rendezvényeken.
Tudományos tevékenysége és eredményei alapján az alga-biotechnológia nemzetközileg elismert, vezető tudósa.

Dr. SZENDREY ISTVÁN

nyugalmazott egyetemi tanár, a Nyugat-Magyarországi Egyetem tiszteletbeli doktora

Dr. Szendrey István 1922-ben született Karcagon. Erdőmérnöki oklevelét 1948-ban a József Nádor Műszaki Egyetem Erdőmérnöki Karán szerezte. 1948-1949 között az Erdőmérnöki Főiskola Termőhely-ismerettani Tanszékén volt tanársegéd, majd adjunktus. 1950-55 között a Miskolc Nehézipari Műszaki Egyetemen adjunktusként műszaki doktori címet szerzett. 1955-57 között az Erdészeti Tudományos Intézet tudományos munkatársa volt, részt vett az Izotóp Laboratórium szervezésében és kutatásaiban. 1957-től dolgozott az Erdőmérnöki Főiskola Kémia Tanszékén mint adjunktus, tanszékvezető docens, majd 1964-től 1988-ig tanszékvezető egyetemi tanár. 1975-76 az Üzemtani Tanszék, 1981-től 1983-ig a Termőhely-ismerettani Tanszék megbízott tanszékvezetője. 1972-1975 között az Erdőmérnöki Kar dékánhelyettese, 1975-1978 között pedig dékánja volt. 1960-ban vegyész-kandidátusi tudományos fokozatot, 1966-ban oklevelet szerzett az izotópok és izotópos műszerek alkalmazása területén. 1969-1970 között UNESCO- ösztöndíjas tanulmányúton vett részt Bécsben.
Tanszékén megteremtette az oktató-kutatómunka feltételeit, beleértve az izotópos kutatást is. Bekapcsolta a tanszéket a távlati kutatási tervben kitűzött erdészeti és faipari feladatokkal összefüggő kutatómunkába, kiépítette a faipari üzemekkel a kapcsolatot és egyes témákban a kooperációt. Eredményesen működött közre a reformtanterv összeállításában, elősegítette a karon a posztgraduális képzés megszervezését és hatékony működését. Részt vett az oktatási reform alapdokumentumainak kimunkálásában, a kar tudományos munkájának megszervezésében. A korszerű követelményeknek megfelelő tantárgyi jegyzeteket írt. Kiváló előadó, a tananyag számonkérésében igényes oktató volt.
Magas szinten művelt szakmai, tudományos tevékenységéről széleskörű szakirodalmi publikációs tevékenysége tanúskodik. A műszeres analitika, a radioizotópok erdészeti alkalmazása, az ipari fahulladékok hasznosítása, a műanyagok alkalmazása a faiparban és a gyorsnövésű fafajok biokémiája tudományterületeken alkotott maradandót. Részt vett a Nemzetközi Atomenergiai Ügynökség erdészeti jellegű nemzetközi munkájában, a lignin és az elfásodás biokémiájának kutatásában, tanulmányozta a cellulózipar fejlesztésének lehetőségeit az erdei biomassza jobb hasznosításával kapcsolatban.
Több tudományos testület választotta vezetői közé, az Országos Erdészeti Egyesület, a Magyar Kémikusok Egyesülete, a MTESZ vezetőségének tagja, a MÉM Tudományos Kutatási Főosztály izotóp Alkalmazási Szakértő Bizottságának, az MTA Erdészeti Bizottság, a VEAB Kémiai Szakbizottságának tagja volt.
A selmeci hagyományok hűséges őre, a szakestélyek felejthetetlen aktív résztvevőjeként mára maga is hagyományaink részévé vált. Bár 1988-ban nyugalomba vonult, máig élő kapcsolatot tart a hallgatókkal, évről-évre aktívan részt vesz a balekoktatásban.
Dr. Szendrey István maradandót alkotott a fa- és erdészeti, valamint a kémiai tudomány területén, elévülhetetlen érdemei vannak az oktatásban és nevelésben, jelentős szervező, adminisztratív és közéleti szerepet töltött be.

Dr. Albert Levente

Dr. Szendrey István

Egy „hűséges" város hűtlen sorsa – II. rész

Történelmi lecke lányoknak és fiúknak

A szeptemberi számban olvasható történelmi bevezető után rátérek a főtémára, amelyben átfogó képet szeretnék nyújtani egy vidéki város – mondhatjuk, országosan ismeretlen – kulturális életéről és viszonyairól.

Hazánkban, a 19. század első felében Széchenyi István kezdeményezésére hozták létre a kaszinókat, a városi művelődés és társas szórakozás színtereit. Sopronban, 1873-ban nyitotta meg kapuit a Városi Kaszinó. Az MTA stílusát idéző, Wächtler Lajos által tervezett műemléképület klasszicista arculatával jól beleilleszkedik a legnagyobb magyarról elnevezett tér hangulatába. Ünnepélyes megnyitására 1873. január 11-én került sor. A Kaszinó nagytermében koncertezett 1874-ben és 1881-ben Liszt Ferenc. 1905-től kezdve több ízben is itt adott hangversenyt Bartók Béla. Az idő múlásával az épület állaga egyre romlott, végül életveszélyessé nyilvánították. Egy, 1963 elején készült, rekonstrukciós programtervezet alapján kezdték meg a ház átalakítását. A homlokzaton megmaradt a „Magyar Művelődés Háza" felirat. A felújított épület Liszt Ferenc Művelődési Központ néven, 1970-ben a „Röpülj páva" című előadással nyitotta meg újra kapuit. Az épület központi szerepet töltött be a város kulturális életében, állandó helyszíne volt a városi rendezvényeknek, fesztiváloknak (például a középiskolások koszorúcskáinak, az egyetemi valéta- és balekbáloknak).
A Magyar Művelődés Háza életében újabb jelentős fordulatot az 1997-es esztendő jelentett. Sopron Önkormányzata megszüntette a Liszt Ferencről elnevezett közművelődési intézményt. Feladatainak egy részét a Pro Kultúra Sopron Kht., másik részét pedig az újonnan létrehozott Gyermek- és Ifjúsági Központ Kht. vette át. A ház többfunkciós konferencia- és kulturális központtá alakításának szándékával 1997 óta foglalkoztak, a felújítási és átépítési munkák 2001. júniusában kezdődtek meg. Az épület műszaki átadására 2002. augusztusában került sor.

A Széchenyi tér a névadó szobrával

1983-ban Sopron első vidéki városként csatlakozott a Budapesti Tavaszi Fesztivál rendezvénysorozataihoz. Március második felében a Hűség Városában hagyományosan magas színvonalú, változatos, minden korosztályt megszólító programsorozat vár minden érdeklődőt. A rendezvényeken – zenei, színházi, táncbemutatók – neves hazai és külföldi előadóművészek vonulnak fel. A város kiállítótermének, a Festőteremnek falai között pedig olyan jelentős tárlatok tekinthetők meg, amelyeknek otthont adni rang.

A több, mint négy évtizedes múltra visszatekintő Soproni Ünnepi Hetek nagy tradíciójú fesztiválsorozat, amely az idegenforgalmi szezon beindulásakor, június közepétől három héten át kínál különleges művészi produkciókat a város polgárainak, valamint a nagyszámú hazai és külföldi érdeklődőnek. A rendezvénysorozat elsődleges helyszíne a Fertőrákosi Barlangszínház, amely színvonalas zenei, elsősorban operabemutatóiról híres. A kulturális rendezvényekben bővelkedő három hét idején a történelmi belváros terein, udvarain színházi előadások, kamarakoncertek, kirakodóvásár, folklórbemutatók, gyerekprogramok várnak bennünket. Ugyancsak ebben az időben színvonalas sportrendezvények, versenyek is zajlanak a városban. A város exkluzív kiállítótermében mindig kuriózumszámba menő képző- vagy iparművészeti tárlatok látogathatók. A Soproni Színház társulata is évről-évre megtiszteli az Ünnepi Heteket egy elő-bemutatóval.

A Soproni Petőfi Színház

1412-ből származnak az első adatok a soproni színjátszás kezdeteiről. 1769-ben már színházépület, az ország második kőszínháza állt a városban. Sopron lakossága mindig szívesen áldozott színházra: 1769-ben egy rozzant szárazmalmot alakítottak át, a költségek az 1200 forintot is meghaladták. Az építést Trost György vezette. A festőmunkát, beleértve a mennyezetfreskót és a díszleteket, valamint a nagy függöny festését, Dorfmeister István végezte el. Ezt a színházat, amely a mai Széchenyi reáliskola telkén állott, 1847-ben lerombolták. Az 1830-as években a város vezetői új színházépület létrehozására pályázatot írtak ki. Franz Lössl bécsi építész kapott megbízást, aki gyönyörű klasszicista épületet tervezett, amely a céljához illő méltósággal uralta a neki kiválasztott teret. Az 1841-42-ben felépített színházban megkezdődött az állandó társulatok korszaka. A városi közgyűlés 1909-ben megszavazta a színház felújítását és úgy döntött, hogy a tervezéssel Medgyaszay Istvánt bízza meg. Elkészült egy harsányan új stílusú, szerkezeti, épületgépészeti, világítási, akusztikai szempontból szokatlan modernségű, a magyar népművészet jegyeit magán hordozó, meghökkentő ornamentikájú szecessziós épület. A soproni közönségnek Vízváry Mariska, Jászai Mari, Márkus Emília, később Rajz János, Bulla Elma és Jávor Pál játszott.

A Petőfi tér a színházzal és a költő szobrával

1950-ben a színházat államosították. Örök időkre megszűnni látszott az, amiért több, mint ötszáz éven át annyi mindent tettek az itt élő polgárok. A változás reményét csak a színház 1969-75-ös felújítása hozta el, noha a rosszul sikerült átépítés következményeként az épület kívül és belül elvesztette jellegét.
A rendszerváltozás hónapjainak választási küzdelmeiben elhangzott ígéretek között néhány egybehangzóan csendült fel: a megyei jog visszaszerzése mellett a cél: Sopron polgár- és kultúrvárosi rangjának visszaállítása.
Megkezdődtek a tárgyalások az akkori polgármester, Hirschler Rezső és a művelődési miniszter között. 1991. decemberében ismét önálló lett a Soproni Petőfi Színház, amelynek alapítói az önkormányzat közgyűlése, az Arizona Színház igazgatósága, Mikó István, Nyerges Ferenc és Hirschler Rezső polgármester voltak. 1992. nyarán megkezdődött a felújítás. Jelentős színpadtechnikai és épületgépészeti korszerűsítés mellett, a régi dokumentumok alapján visszaállították a Medgyaszay-féle színházkülsőt és -belsőt, újból a szecessziós formavilág nyert teret az épületben. Az újjászervezett színházban 1992. december 3-án Dürrenmatt Meteor című komédiájával nyitott az önálló társulat.
2002. szeptemberében a felújított Liszt Ferenc Konferencia és Kulturális Központban egy új, korszerű kisszínház kapott helyet, ahol főként kortárs magyar és külföldi darabok kerülnek bemutatásra.
2002-ben váltásra került sor a színház élén, ne firtassuk okát, amelyek között a gazdasági okok

A színháznak otthont adó fertőrákosi kőfejtő

Dr. Csatkai Endre, alias Pitye bá' tanítványai körében

éppúgy jelen lehetnek, mint a szakmai berkekben oly' gyakori áskálódások. Végül Valló Péter – országosan is elismert rendező – nyerte el a pályázatot a színház vezetésére. Megbízatása aztán kurtán-furcsán ért véget 2003. tavaszán, szerződését nem hosszabbították meg. Nem segítettek a színészek által összegyűjtött és átadott aláírások sem. Az új művészeti igazgató 2003. tavaszától Szilágyi Tibor, aki várhatóan hosszabb ideig kíván vezetője lenni ennek a társulatnak, amely a változások következtében jelentősen átalakult. Számos, jó hírnevet szerzett fővárosi művész szerződött az új évadra, illetve hagyott el bennünket. Természetesen szólni kell a biztos pontot jelentő, immár sok éve a városnak bizalmat szavazó helyi és budapesti művészekről is, akik – megítélésem szerint – a társulat igazi erejét, biztonságát, hatékonyságát és egyéniségét adják.

Bíztató, hogy izgalmas új darabok kerülnek színpadra a következő évadban: A végítélet napja, A kaktusz virága, Az ügynök halála, A víg özvegy, A vágy villamosa, A hattyú, Gázláng, A mese marad, Kedves hazug.

Ám nemcsak felnőtt-, hanem gyermekbérletes előadásokat is megtekinthetünk: Pinokkió, Szivárványország, Micimackó.

Sopron változatos elnevezésű utcái és terei

Dr. Csatkai Endre 1937-ben „A soproni utcanevek történetéhez" című dolgozatában írta a következőket: „Idegenből közibénk szakadt új polgártársak nem egyszer elcsodálkoznak némely utcanevünkön és megragadják a legelső kínálkozó alkalmat, hogy az újságban megváltoztatásukra javaslatot tegyenek. Nem ismerhetik még az évszázados hagyományt, amelyen csorbítani elődeinknek nem jutott volna soha eszébe, és elhalt nagyjaink emlékét azzal kívánják sebtiben megörökíteni, hogy eltöröljenek sokkal régebb, szinte már csupán a szerény utcanévben élő emléket."

Bizony senki nem gondolt volna arra, hogy a Várkerület nevét Lenin körútra; a haza bölcséről elnevezett Deák teret pedig Sztálin térre, később Május 1. térre „keresztelik át", hogy csak a legkirívóbb eseteket említsük.

Sopron város történetéhez hozzátartozik a német hatás. Ez azért is fontos, mert ha a magyar elnevezéseket nem az eredeti formában fordítjuk vissza (egy-egy német nyelvű útikalauzban), az teljesen más értelmet kap, például a Festőköz esetében. Németül Färbergässchen (Färbergasse) és nem Malergasse. A Färberei kelmefestést jelent, ami mond valamit az idelátogató turistáknak. A környéken lakó posztósok, kelmefestők az Ikva patakban áztatták a festett gyapjút, és ezért kapta a kis utácska a Festőköz nevet.

Panoráma a Tűztoronyból

Ellenkező példa is akad: a határ menti Asztalfőből „Urak asztala lett", amit az osztrák elnevezésű Herrentisch-ből fordítottak magyarra. Ezen az alapon az elcsatolt Somfalva (ma Schattendorf) Árnyékfalva lenne. Érdekes az Anger-rét esete: Anger (Mohl Adolf szerint) német szó, jelentése bekerített hely, régente a város felé földsánccal volt megerősítve. Itt táboroztak hajdan a törökök, tatárok és a kurucok is. A mai értelemben mezőt, legelőt jelent és így kapta a városi rét az Anger-rét nevet.

A Balfi utca, németül Schlippergasse (Schrippergasse, Schrypergasse). Nevét a közeli Balf, régen Farkasd néven említett községtől vette. A Baboti-kapu neve is Schlippertor volt. A Schlippe szó többek közt szűk utcát, sikátort is jelent, és valószínűleg ezért nevezték a Balfi utcát németül Schlippergasse-nek.

A Csatkai Endre utca korábban Múzeum utca, illetve Képezde utca (Seminargasse) volt. Az utcában levő evangélikus tanítóképzőről nevezték el. Amikor a lebombázott épületet lebontották, „Gödör" néven vált ismertté. A közelmúltban lakóépületek sorát építették oda. 1907-1927-ig „VIII. Frigyes dán király utca" volt a neve. A király a múzeum épületében lakó lányát több ízben (1875-1906) meglátogatta.

Az Erzsébet-kert (Neuhof) 1763-ban került a városhoz, ahol malátagyárat építettek és tavat létesítettek. Korábban itt zenepavilon is volt.

A Fő tér korábbi nevei: Főpiac, Városház tér, Ferenc József tér, Szentháromság tér, Beloiannisz tér.

A Hátsókapu (Hinteres Tor, Hinterntor), amikor 1836-ban a magyar Alsókapu nevet kapta, a Hátsókapu már le volt rombolva. A Várkerület felőli oldal mellett volt a zöld torony, ami az 1676. évi tűzvészkor elpusztult. A XX. század. elején Müller Paulin utcának hívták, aki kereskedő, kamarai elnök és királyi tanácsos volt. (Itt volt a „standjuk" a pémüller (P.Müller) huszároknak. Így nevezték a soproniak a fémszámmal ellátott, huszárcsákószerű piros sapkát viselő hordárokat.)

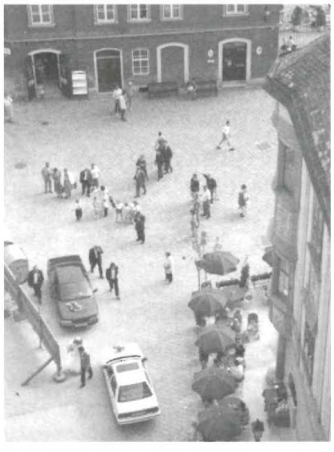

A Fő tér a Tűztoronyból

Az Ikva patak régi magyar neve Merenye. Az Ikva név valószínűleg névátvitel, mert Ikvának egy területen keresztül folyó patakot nevezték (Sopronon átfolyó patak). A középkorban Spittelbach néven fordul elő.

A Macskakői utca (Katzenstein) története: a Fertőrákos és Fertőmeggyes közt elterülő erdőben volt Macskakő (rabló) vára. Erről nevezték el az utcát. A várban és környékén – a XV. században – cseh husziták garázdálkodtak.

A Pócsi utca elnevezése bizonytalan: „Pócs" vagy régi magyar szó és vizenyős, mocsaras helyet jelent vagy török jövevényszó. A németek átvették a pócs szót és ebből lett a Potschy-Gasse. Eredetileg a Kurucdombot is Potsch-nak (Pócsidombnak) nevezték

A Várkerület (Grabenrunde): 1869-ig a Színház utcát is e néven jelölték. A Várkerületnek azt a részét, amely a Festőköztől az Ikvahídig a páros számú házak mentén van, a „Kovács-utca" (Schmiedgasse), 1400. évi oklevélben e néven említik. Az Ikvahídtól az Ötvös utcáig terjedő részt „Kocsmaszer" (Wirthausgasse), innen a Széchenyi térig eső részt „Szénatér" (Heuplatz) névvel jelölték, míg a Festetich- és Festőköz között lévő házsornak „Kőkapu" (Steinthor) volt a neve. Abban az időben a Színház utca elejét (1-15; 2-10. sz.) „Halpiacnak" (Fischplatznak) nevezték. Ott árulták a Fertőről hozott halakat. (A Színház utcát 1914-ben Ferenc Ferdinánd utcának nevezték el a szarajevói merényletnél áldozatul esett trónörökös emlékére).

A Városház utcát régebben, a városháza mögött megbúvó házakról a Háromház tér-nek (Dreihäuserplatz) nevezték. A városháza mögött (az ásatások helyén) állt a Városi mozi. (Igazgatója a soproniak egyik büszkesége, a legendás hírű idegenvezető, dr. Friedrich Károly volt, aki egy élet munkájának elismeréséül, 1970-ben Pro Urbe díjat kapott.)

Az utcák régi elnevezésével kapcsolatban nyilván vannak még fehér foltok, amelyek felderítése a kutatókra vár; reméljük, írásunkkal olvasóinknak kedvet adtunk hosszabb, szemlélődős, a város múltját az utcáin, házain keresztül is kutató soproni sétákhoz.

Széll Andrea

Fotó: 2Z Fotó & Média

Búcsú Kőhalmy Tamástól

Kedves Gyászoló Család, Rokonok, Barátok, Munkatársak, Tanítványok!

Gyászol a Nyugat-Magyarországi Egyetem, gyászol az Erdőmérnöki Kar, gyászolnak tanárai és hallgatói, gyászol a magyar erdész- és vadásztársadalom.

A gyászjelentésen olvasott szavak visszhangozzák a megmásíthatatlan, rideg tényt: **Prof. dr. Kőhalmy Tamás okleveles erdőmérnök**, egyetemi tanár, az Erdőmérnöki Kar volt dékán-helyettese, a Vadgazdálkodási Intézet korábbi igazgatója, a Magyar Köztársasági Arany Érdemkereszt, a Magyar Nemzeti Vadászrend, a Pro Silva Hungariae Díj, az Országos Magyar Vadászkamara Aranyérme, a Nimród Emlékérem, a Hubertusz Kereszt Arany Fokozata, a Bársony István Emlékérem és még több magas elismerés tulajdonosa, 2003. szeptember 10-én, életének 68. évében elhunyt.

Az Erdőmérnöki Kar évezred-váltó korszakát jelző, nagy professzora hagyott itt bennünket. Mert Ő Professzor volt, a tudás kimeríthetetlen forrása, e tudás átadásának lankadatlan tanára, a hallgatóság őszinte barátja. Ezt mi, munkatársai és tanítványai tudtuk, tudjuk, ezért is olyan fájó a búcsúzás.

Kevésbé volt azonban ismert az az Ember, aki Ő volt, az a céltudatos tudós-tanári pálya, amelyet bejárt élete 67 éve alatt. Bár társaságban szíporkázott, mégis csak keveseknek tárulkozott fel igazán.

A tudása, véleménye, öröme nyilvános volt, magánélete, bánata, olykor kudarca csak szeretteire és legbelsőbb baráti körére tartozott. Kevesen tudják, hogy pedagógus családban született Sárosdon 1936. február 16-án. Általános iskolai tanulmányai után erdészgyakornok volt, majd Sopronban szerzett erdésztechnikusi és erdőmérnöki oklevelet. Évfolyamtársai a megmondhatói, hogy a KŐHALMY név már akkor fogalom volt. 1960-ban kapta kézhez erdőmérnöki diplomáját, hogy azzal élete végéig, tehát 43 évig szolgálja a magyar erdészet- és vadgazdálkodás-tudományt, a magyar erdő- és vadgazdálkodást. Mert Ő szolgálatnak tekintette pályáját akkor is, amikor Sárosdon, később Zircen dolgozott mint fiatal, beosztott mérnök, majd műszaki vezető, akkor is, amikor Lovasberényben erdészetvezető, majd Gemencen, amikor vadászati osztályvezető volt, és akkor is, amikor kutatói, majd később oktatói feladatokat vállalt. 1976-ban már ismét a Hűség Városában dolgozik, Bencze Lajos professzor mellett az Erdészeti és Faipari Egyetem Vadgazdálkodási Tanszékén. Ezzel az áttelepüléssel kezdetét vette a számára oly fontos – 27 évig tartó – tanári pálya. Az Egyetemi munka volt az élete, ez volt életének leghosszabb és legtermékenyebb munkahelye, itt alkotott igazán maradandót. Ettől kezdve felgyorsult tudományos és oktatói előmenetele egyaránt.

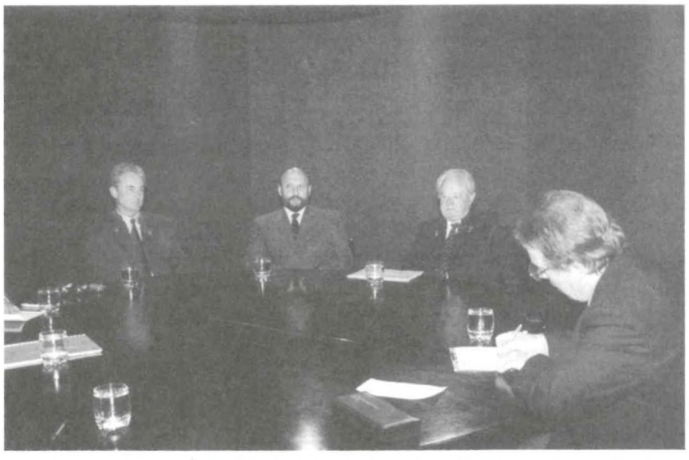

Kőhalmy professzor az egyik utolsó közszereplése alkalmával, az mtv Záróra című műsorában

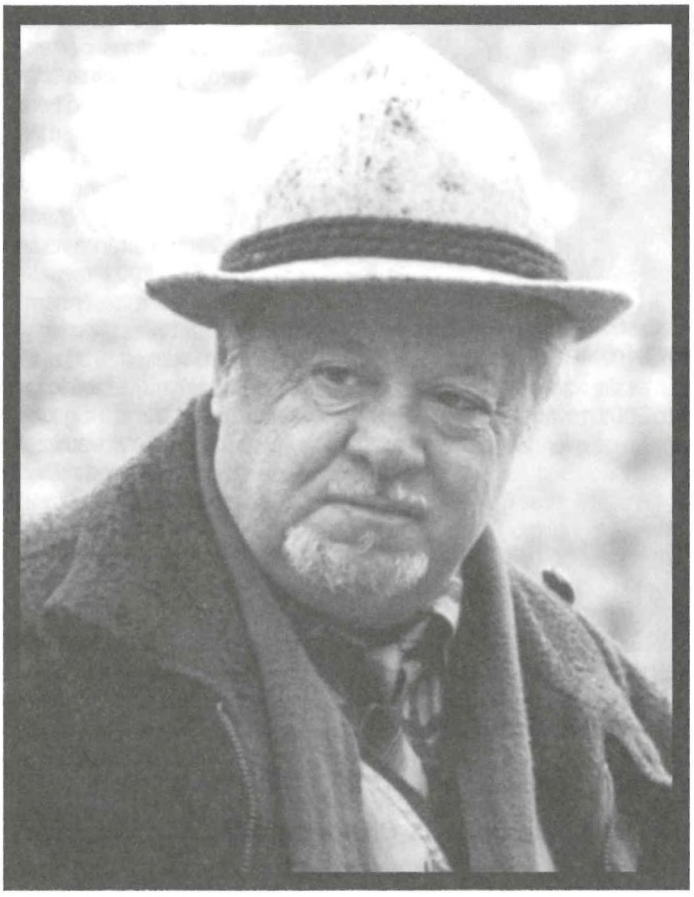

Kőhalmy Tamás

1979-ben már elnyeri a kandidátusi fokozatot, még ugyanebben az évben docenssé és – Bencze professzor nyugállományba vonulása után – a Vadgazdálkodási Tanszék vezetőjévé nevezték ki. 1979-től 2001-ig, 22 évig, Ő vezette a Vadgazdálkodási Tanszéket, majd Intézetet. 1993-ban a Magyar Tudományos Akadémián sikeresen megvédte akadémiai doktori értekezését, ami után 1994-ben egyetemi tanári kinevezést kapott.

A mindig határozott véleményű, koncepciózus professzort két ciklusban az Erdőmérnöki Kar dékán-helyettesének választották tanártársai, munkatársai és diákjai.

Oktatómunkájához olyan korszakos tevékenység kötődik, mint az első Vadgazda Mérnöki Szak alapítása és oktatásának beindítása Magyarországon, majd Székelyföldön, Csíkszeredában, vagy a Vadgazdálkodási Doktori Program megalapítása, ugyancsak elsőként, e hazában.

A kutató Kőhalmy Tamás pályája ugyanilyen sikeres, szerteágazó, példamutató volt. Foglalkozott a hidrológiai viszonyok vadállományra gyakorolt hatásával, Mongólia vadállományával és vadgazdálkodásával, az erdő-vad kapcsolatrendszerével, kedvenc vadfajával, a vaddisznóval, az erdők nagyvad számára biztosított természetes táplálékkínálatával, a táji vadgazdálkodás bevezetésének kérdéseivel.

Az oktatás-kutatás mellett mindig nagy érdeklődéssel fordult a gyakorlat felé. 40 éves volt, amikor pályát váltott, a gyakorlat helyett a kutatást-oktatást választotta. Ő olykor ezt kései kezdésnek, hátránynak érezte, mi, munkatársai ellenkezőleg, tisztánlátását, praktikum iránti fokozott érzékenységét tartottuk nagyra. Vallotta, hogy a tudomány próbája, egyik mércéje a gyakorlati alkalmazhatóság. Ezt a próbát Kőhalmy professzor számtalanszor kiállta, szaktanácsai, szakértői véleményei, tanulmány-tervei, kutatási jelentései beépültek az utolsó negyedszázad magyar vadgazdálkodásába, annak eredményei, sikerei pedig minősítik az Ő munkáját is.

Mindig hiteles, mértéktartó és mértékadó volt! Feltétel nélkül elhittük, amit mondott, akár a szakmáról, akár az élet mindennapjairól beszélt. Segítőkészsége – az arra érdemeseknek – korlátlan volt, fordulhatott hozzá akár diák e honból, a Székelyföldről, vagy Mongóliából, egykori tanítvány, volt tanuló- vagy évfolyamtárs, netán régi kolléga.

Volt munkatársak a gyász-szakestélyen

Nagy szeretettel beszélt tanítómestereiről, a ma már vadászat- és erdészettörténetet jelentő nagy személyiségekről. Az élőket rendszeresen meglátogatta, ilyenkor jó volt látni azt a kölcsönös szeretetet, amivel egymást övezték. Az egyébként rendkívül kemény, érzelmeit alig kimutató Kőhalmy Tamást, ilyen alkalmakkor láttam csak megilletődni, alkalmasint elérzékenyülni. A tudást és a kort végtelenül tisztelte. Tanítómestereiről megannyi történetet, anekdotát mesélt, szerencsére sokat le is írt belőlük, mindannyiunk okulására. Ez is Ő volt.

Tanszékének, Intézetének, Karának, elhivatott, jó vezetője volt. Sugározta az életerőt, a munkaszeretetet. Ő volt az első, aki bejött az Intézetbe és legtöbbször Ő távozott utolsónak. Számunkra természetessé vált, hogy vele együtt szombaton és vasárnap is dolgozzunk, alkossunk. Sokunkat Ő vezetett be az Igaz Vadászat rejtelmeibe. Ennek során is ontotta felénk tapasztalatait, megnyitván számunkra is megfigyeléseinek kifogyhatatlan tárházát. Felejthetetlenek az együtt töltött vadásznapok, a hajtások és holdtölték, a hátizsákból elfogyasztott elemózsia, vagy a vadászvacsorák anekdotázó hangulata. Mert Ő akkor is, ott is tanított.

És nemcsak a szakma, a vad- és erdőgazdálkodás területén mozgott otthonosan. Rengeteget olvasott, szépirodalmat, útleírásokat – Ázsia szó szerint évekre rabul ejtette – és történeti munkákat. Sokat utazott, kertészkedett, szeretett főzni, maga faragta trófeaalátétjeit, s barátait is ezzel lepte meg jeles alkalmakkor. Egyszóval szép és teljes életet élt! Sokat kapott az élettől, igaz sokat is tett mindezért. Elismerésekben sem volt hiánya, amit Ő mindig szolgálata eredményeként értékelt. Szerette a sikert, de a sikerekért mindig keményen megdolgozott, olykor megharcolt.

Mindehhez a hátteret családja, felesége és fia adták. Szépen és maradandóan vallott erről az új Vadászhimnusz szövegében.

„Szent a családi tűzhely,
Mint hitem, s Hazám,
Hozzá száll sóhajom,
Minden bús éjszakán."

Unokáinak születése és értelmük nyiladozása pedig bearanyozta utolsó éveit.

És mindez 66 évig jó egészségben történt. Soha nem hiányzott betegség miatt az elmúlt 25 évben. Ezért is volt megdöbbentő első betegsége 2002 februárjában, majd váratlanul idén Húsvét táján az újabb, immár végzetes kór kimutatása. És Ő – mint élete során mindig – optimista volt, reménykedett, küzdött és bízott. Bízott orvosaiban, családjában, akik emberfeletti küzdelmét ugyanilyen mértékben megélték és támogatták, bízott bennünk, valamennyiünkben, akik számára az életet jelentettük. Utolsó erejéig vágyott az erdőbe, szeretett vadjai közé, s amíg bírta, vele élveztük-szenvedtük búcsúvadászatait. Nagy lelki erőről, fantasztikus élni akarásról tett tanúbizonyságot, példát adva a mulandóság elleni harcra.

És vesztett, valamennyien alulmaradtunk! De Ő veszíteni is tudott. Volt ereje mindenkitől egyenként – olykor többször is – elbúcsúzni, személyes emléket adni. Csak az értette, az értheti meg ezt a lelkierőt, ezt az emelkedettséget, aki valóban ismerte Őt.

És most, gondolatai, tanítása, tanácsai híján, személyes jelenlétének hiányában, valamennyien szegényebbek lettünk. Intézetünk már nem lesz az, ami eddig volt. Kicsit üres ma minden!

Akik együtt éltünk Vele, szerettei számára, barátainak nem volt váratlan távozása, hiszen az utóbbi hetekben már nagyon gyenge volt. Eszünkkel tudtuk a végkifejletet, az elmúlást mégis nehéz a szívnek elfogadni.

Nehéz elfogadni, hogy annyi nagy kortársunk után Kőhalmy is egy másik világból, az örök vadászmezőkről néz ránk figyelő szemekkel. Szülein kívül már együtt van ott Roth Gyulával, Studinka Lászlóval, Parthy Istvánnal, Csontos Gyulával, Kazi Andrással, Bleier Józseffel, s mindazokkal, akik sokat jelentettek a számára.

KŐHALMY.... csak az igazán nagyoknak adatott meg mindenkor, hogy nevük – címek, rangok nélkül – fogalommá váljék már életükben. Ő fogalom volt és fogalom marad, amíg erdészeket és vadászokat képeznek e hazában,

Professzor Úr! Tamás Barátom! Isten Veled! Pihenj békében!

Faragó Sándor gyászbeszéde a 2003. szeptember 18-i temetésen.

Dr. Tompos Judith

2003.augusztus 17-én ausztriai autóbalesetben meghalt dr.Tompos Judith, a Nyugat-Magyarországi Egyetem Közgazdaságtudományi Karának oktatója, egyetemi adjunktus.

A kar dolgozói és hallgatói megdöbbenéssel fogadták a tisztázatlan körülmények között történt tragikus balesetről szóló híreket. Dr.Tompos Judith adjunktus asszony 1998 óta dolgozott a Közgazdaságtudományi Karon, ahol az eredeti elképzelés szerint beindítani kívánt jogász-képzést alapozta volna meg dr.Samu Mihály professzor úrral. A jogi tárgyak oktatására megalakult jogász oktatócsoport adjunktus asszonya előadásait mindig nagy érdeklődéssel hallgatták. A szakmailag jól felkészült, mindig mosolygós jogásznő saját praxisából vett esetekkel gazdagította a néhol száraz jogi ismeretek oktatását. A tanárnő részt vett a kar egyre bővülő posztgraduális képzésein a jogi tantárgyak oktatásában is. Judith tanárnő jó nevű ügyvédnek számított Budapesten, ahol több politikailag elhíresült ügyben is szerepelt. Ő volt az olajszőkítési perben szereplő Pallagh László védőügyvédje, és részt vett a paksi atomerőmű körül letartóztatott Green peace aktivisták védelmében is. Egyedül nevelte fiát, és támogatta beteg édesanyját is.

Az adjunktus asszony temetésén dr. Avar László jogász, egyetemi adjunktus, dr.Tompos Judith közvetlen munkatársa, képviselte a kart és helyezte el koszorúnkat.

Dr.Tompos Judit emlékét szívünkben örökké megőrizzük!

Egyetemünk új díszdoktora Prof. Dr. Marian Babiak, Ph.D

A Faipari Mérnöki Kar előterjesztésére az Egyetemi Tanács egyhangúlag elfogadott határozata alapján díszdoktori címet vehetett át dr. Marian Babiak a Zólyomi Műszaki Egyetem professzora. Babiak professzor 1948-ban született Trubinban, nős, egy lánygyermeke van.

Diplomáját a geofizika tudományában szerezte 1971-ben, a Prágai Károly Egyetemen. A faanyagtudományok területén készített doktori dolgozatát a Zólyomi Műszaki Egyetemen védte meg 1976-ban. RNDr fokozatát a Prágai Károly Egyetem Matematika és Fizika Karán szerezte meg 1982-ben. 1976-tól docensként, 2001-től professzorként oktatja a faanatómia és a faanyagok tulajdonságai tárgyakat. Babiak professzor számos kutatási terület kiemelkedő nemzetközi szaktekintélye, aktív művelője. Ezek közül a legfontosabbak: a fa-víz kapcsolatok kutatása, a faanyag szárítása, a lézerfény és a faanyag kölcsönhatása, a faanyag lézeres vágása, a faanyag lézeres kezelése az impregnálhatóság növelésére, a faanyag fizikai és mechanikai tulajdonságainak vizsgálatára irányuló alapkutatások koordinálása.

Tudományos ismereteit több tengerentúli intézményben tett tanulmányútjával is elmélyítette, ezek közül a legjelentősebbek: 2 hónapot dolgozott a SUNY Syracuse Department of Wood Prod. Engineering intézetben Siau professzor vezetésével, majd később közel ennyi időt volt alkalma együttdolgozni Skaar professzorral VPI SU Blacksburg Dept. of Forest Products intézetben. Fő kutatási területe a nem izotermikus nedvességáramlás és a kötöttvíz áramlásának modellezése.

Babiak professzor a tudományos közéletnek is aktív szereplője. 1984-1990-ig a Pozsonyi Állami Faipari Kutatóintézetben tudományos tanácsadó, továbbá a Drevarsky Vyskum (Wood Research) című szaklap szerkesztője. 1990-1992-ig a Zólyomi Műszaki Egyetem Faipari Mérnöki Karának dékánja. A kar képviselője az International Academy of Wood Science (IAWS) szervezetben, tagja a Fatudományi és Technológiai Társaságnak (SWST), a IUFRO Faanyag-szárítási Munkacsoportjának valamint, a Holzforschung und Holzverwertung című osztrák szaklap szerkesztőbizottságának.

Díszdoktorunk publikációs tevékenysége is elismerésre méltó, több rangos szakkönyv és 60-nál is több tudományos cikk szerzője.

Egyetemünk Faipari Mérnöki Karához több mint két évtizede számos szál fűzi Babiák professzort. Meghívott előadóként évenkénti rendszerességgel tart előadásokat hallgatóinknak a fafizika tárgyköréből. Doktoranduszaink is számos alkalommal élvezhették nívós szemináriumi előadásait. Babiak professzor rendszeresen szervezi a hallgatóink szlovákiai szakmai tanulmányútját. A szakmai együttműködés egyik csúcspontja volt az akác témában folytatott INCO Copernicus kutatómunka. A zólyomi laboratóriumok nyújtotta lehetőségeket több hallgatónknak és doktoranduszunknak is alkalma volt kihasználni.

Egyetemünk oktatói az új díszdoktorunk személyében olyan kimagasló emberi és szakmai kvalitásokkal rendelkező kollégát ismert meg, aki az egyetemünket segítő tevékenysége és kimagasló nemzetközi elismertsége révén méltán érdemes a tiszteletbeli doktori cím viselésére.

FATE közgyűlés

A Faipari Tudományos Egyesület szeptember 11-én tartotta hagyományos, ünnepi közgyűlését. Dr. Winkler András társelnök beszédében kiemelten foglalkozott a hallgatói tagozat megszervezésének fontosságával, hiszen minden egyesületnek komoly gondot jelent a megfelelő utánpótlás toborzása, a fiatalok bevonása az egyesületi munkába. A FATE pedig ebből a szempontból viszonylag könnyű helyzetben van, hiszen reális az esély a szakmát szerető, jól képzett fiatalok bevonására.

A korábbi évek gyakorlatának megfelelően, ezen a közgyűlésen került sor az egyesület kitüntetéseinek átadására. Örömünkre szolgál, hogy egyetemünkről dr. Takáts Péter oktatási dékánhelyettes „Szabó Dénes" díjban részesült. Gratulálunk!

Konferencia az ATF Karon

Az ATF Karon 2003. október 16-18. között nemzetközi tudományos konferencia volt az Apáczai-napok keretén belül. Címe és tárgya: Az Európai Unió és a modern társadalom. Hét szekcióban folytak a tanácskozások.

Gyász szakestély a GEO-ban

Különös menettel találkozhattak szeptember 18-án, csütörtök este Székesfehérváron a Pirosalma utca és a Hosszúsétatér közötti utakon közlekedők. Gyászmenet volt az, szalamander, amely bányászlámpák és fáklyák között haladt méltóságteljesen. Elől két hallgató a vállán vitt egy fából készült ütőszerszámot, a klopacskát, amelyet harmadik társuk tá-tá-ti-ti-ti ütemre kongatott.

A Geoinformatikai Főiskolai Kar oktatói és hallgatói a selmeci hagyományok szerint vettek búcsút tragikus körülmények között elhunyt tanítványuktól, hallgatótársuktól. Sok egykori hallgató, gyakorló mérnök is eljött az ország

különböző tájairól, hogy társukra, barátjukra emlékezzenek. A fáklyás, bányászlámpás gyászmenet a klopacska ütemes kopogása mellett – a hallgatóként oly sokszor megtett útvonalon – a főiskolától a kollégiumba tartott. A hallgatók ezúton is köszönik a fehérvári polgárok megértését.

A kollégiumban rövid gyász-szakestélyre került sor, amelyen megemlékeztek az elhunyt hallgatóról és az „Imhol a föld alá megyünk...." kezdetű bányásznótát énekelték el.

A résztvevők összetörték azt a korsót, melyből egy utolsó ekset itták társuk emlékére. A korsó összetörésének célja, hogy abból a korsóból sem ők, sem mások ne ihassanak többé. A fekete szalaggal átkötött korsófület pedig emlékként megőrzik.

Engler Péter - Busics György

Beszámoló a IX. Magyar Mechanikai Konferenciáról

2003. augusztus 27.-29. között került megrendezésre IX. Magyar Mechanika Konferencia (MAMEK), mely átfogja a magyar felsőoktatás teljes mechanika szekcióját. A konferencia 150 résztvevője részéről mintegy 120 előadás hangzott el a mechanika legkülönbözőbb területeiről. Néhány ezek közül: kompozit anyagok mechanikája, numerikus módszerek, faszerkezetek mechanikája, közlekedés-mechanika, építési mechanika.

A konferencia keretében került sor a Mechanikát Oktatók Hazai Rendezvényére (MOHR), mely nagyon jó alkalmat adott a mechanikát oktatók, oktatási tapasztalat-cseréjére, különös tekintettel a Bolognai folyamatra. A Bolognai folyamat nem más, mint az egységesülő Európa által szükségszerűvé váló felsőoktatási reform, mely a felsőoktatásban az átjárhatóságot, az egységes értékelési rendszert célozza meg a kétlépcsős képzési rendszer bevezetésével. A konferencia keretében ennek jelenlegi helyzetét tekintettük át a különböző európai országokban, és vitát folytattunk a magyar oktatási reform lehetséges módjairól. A megbeszélés főbb megállapításai a következők voltak: Európaszerte nagyon különböző módon hajtják végre a szükséges reformokat. Németországban néhány egyetemen egy elágaztatásos, 3+2 éves képzést vezettek be, ami közös alapozás után választás elé állítja a hallgatót, így a harmadik év végére főiskolai jellegű diplomát ad, míg ötéves képzésben megtartja a hagyományos egyetemi képzést. Franciaországban a jól bevált oktatási rendszeren lényegében nem változtattak. A magyarországi 3+2 éves képzés bevezetése sok problémát vet fel. Fő kérdés, hogy ennek jövőbeni bevezetésével miként alakul a főiskolai képzés helyzete?

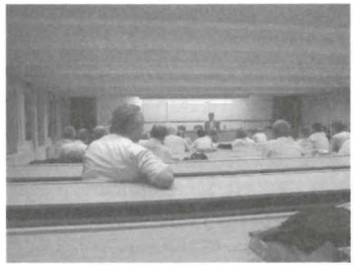

A konferencia résztvevői a javaslatok alapján egy közös nyilatkozatot fogalmaztak meg, melyet végső formába öntése után az Oktatási Minisztériumba juttatnak el.

A Nyugat-Magyarországi Egyetemet a Műszaki Mechanika és Tartószerkezetek Intézet nevében intézetünk négy oktatója és egy doktorandusza képviselte. Elhangzott előadásaink a következők voltak:

Andor Krisztián, Szalai J., Bariska M., Niemz P., Howald M.T. - A lucfenyő tönkremeneteli jellegének változása a nedvességtartalom függvényében rostirányú húzásnál

Fodor Tamás: A faanyag komplex rugalmassági modulusának mérése és tartószerkezeti alkalmazása

Joó Balázs: Faszerkezeti kapcsolat erőtani vizsgálata véges elem módszerrel, az európai előírások szerint

Kánnár Antal: A faanyag mikro-tönkremeneteli folyamatai és az akusztikus emissziós vizsgálat során kapott események összefüggései

Szalai József: Anizotróp anyagok tönkremeneteli kritériumainak elemzése

Kánnár Antal

„Szalonnasütés" az E 25-ben

A Pénzügytan-Számvitel Intézet tanárai és a pénzügytan szakos hallgatók körében évek óta hagyomány, hogy a pénzügy szakirányon tanulmányaikat megkezdők, a végzős és a már végzett hallgatók közösen egy kötetlen partin vesznek részt, ismerkednek egymással és az őket okító tanárokkal. Erre kiválóan alkalmasnak ígérkezett egy szeptember elejei szalon-

nasütés a Lővérekben. Ám az időjárás rosszra fordulása miatt erre nem kerülhetett sor, így a Közgazdaságtudományi Kar Erzsébet utcai épületében, az E 25 -ös teremben, szalonnasütés helyett zsíros kenyeret kínáltunk. A pénzügy szakirányos hallgatók kitettek magukért, mindannyian jelen voltak, természetesen az intézet prominens oktatói is, Simon Péterné, alias Ica néni, Lentner Csaba intézetigazgató és Tatai Tibor adjunktus, valamint más közgázos tanszékek munkatársai is részt vettek a rendezvényen. A parti a hagyományoknak megfelelően jól sikerült, amely a mellékelt fényképről is látható.

Németh Nikoletta

Ülésezett az MTA Erdészeti Bizottsága

2003. szeptember 25-én délelőtt az MTA székházában ülést tartott Agrártudományok Osztálya Erdészeti Bizottsága. Solymos Rezső elnök beszámolt a megelőző ülés óta eltelt időszak eseményeiről. Az Erdészeti Bizottság Vadgazdálkodási Albizottsága elnökévé választotta dr. Faragó Sándor intézetvezető egyetemi tanárt. Az elnök örömmel tájékoztatta a jelenlévőket, hogy az Agrártudományok Osztálya 21 új akadémikus jelöltje között ketten az erdészfaipari szakmát képviselik (Mátyás Csaba erdőmérnök és Winkler András faipari mérnök), amire még nem volt példa.

Tekintettel arra, hogy az akadémikusok számát a jövőben a szakmák által „felmutatott" doktorok számához kapcsolják, érdekünk, hogy legyenek új és új nagydoktorok. (Az ülést követően adta be doktori értekezését dr. Rédey Károly erdőmérnök az ERTI főigazgató helyettese.)

Az elnök megemlítette, hogy a jövő évi Széchenyi díjra megtették a javaslatokat.

A második napirendi pontban Winkler András tartotta meg előterjesztését A hazai kitermelésből származó faanyag ipari, illetve energia célú hasznosítása címmel. A vitában többek között Cserép János (Északerdő Rt.) elmondta, hogy az erőműi fafelhasználás nem jár többlet fakitermeléssel, ugyanakkor megemlítette, hogy farost alapanyagot is exportálnak, mert még a szállítási költségek ellenére is megéri. Hozzáfűzte, hogy elsiklott a szakemberek figyelme afelett, hogy a tűzifa áfáját is megemelik jövőre 13-ról 25 százalékra.

Marosvölgyi Béla (NYME) szerint a helyzetet az határozza meg, hogy megszűntek a fagazdaságok, a hazai faipari vertikum. A felszólaló szerint az anyag inkább faipari érdekeltséget tükröz, ezért készüljön egy hasonló előterjesztés erdészeti szempontok szerint is, és a kettőt együtt vitassák meg. Felkell tárni, hogy mi a faipar igénye, mit lehet a hazai alapanyagokból fedezni, és mik a hazai fakitermelés lehetőségei. Németh József (NYME) álláspontja szerint hatástanulmányt kellene készíteni. Elmondta, hogy a hazai gyakorlattal szemben például a németek nem támogatják a 20 MW-nál nagyobb teljesítményű erőműveket. Nyárs József (FVM EH) leszögezte, hogy a kitermelt fa újrafelosztásáról van szó. Az EU előírásai szerint az energiaszükséglet 3,6 százalékát megújuló energiaforrásból fedezni. Somogyi Zoltán (ERTI) szerint két szcenáriót kell vizsgálni: (1) a megújuló (pl. faalapú) energiaforrás felhasználásával illetve (2) a nem megújuló fosszilis energiahordozókból állítunk elő energiát. Óriási a különbség a szénkibocsátás tekintetében. Csökkenteni kell az országok szénkibocsátását 2005-től, és az EU-ban is megindul az emisszió-kereskedelem. Ezzel és a klímaváltozással is kellene foglalkoznia a bizottságnak, hiszen az egész gondolat kör mögött ez húzódik meg. Toth Béla (EKFM kft) emlékeztetett arra, hogy az USA a kiotói egyezményt azért nem írta alá, mert nagyon erős az energia lobbi. Ez nálunk is így van. Javasolta, hogy a bizottság vegye fel a kapcsolatot az MTA Energetikai Bizottságával a kapcsolatot. Tekintettel arra, hogy emelkedik a gáz ára, lehet, hogy jövőre nem lesz elég a tűzifa? - tette fel a kérdést. Felhívta a figyelmet, hogy tekintettel kell lenni arra, mi lesz a lakosság és a civil szervezetek reakciója. Véleménye szerint az erdei apadék egy része erre a célra hasznosítható volna. Kosztka Miklós (NYME) is figyelmeztetett, hogy érzékenynek kell lenni a társadalom különböző csoportjainak véleményére.

Somogyi Zoltán beszámolt az Acta Silvatica et Ligniensia Hungarica című tervezett periodika előkészítéséről.

z.z.

Tanulás-tanítás nemzetközi környezetben

A NYME Mezőgazdaság- és Élelmiszertudományi Kar részvételével kidolgozott „Fenntartható vidékfejlesztés Európában" elnevezésű, angol nyelvű nemzetközi oktatási modul első megvalósítására 2003/04. tanév I. félévében Finnországban került sor, a North Karelia College of Further Education (Kitee), illetve a North Salvo Politechnik szervezésében. A képzést több egyeztető megbeszélés előzte meg, ahol a tanmenetek kidolgozásán kívül az oktatási modul megvalósításának menete is megvitatásra került.

Az oktatási anyagok előkészítése, hallgatói segédanyagok összeállítása, az előadások és műhelymunkák módszertanának kidolgozása szerves részét képezték a felkészülésnek. Az előadások vázlata, valamint a hallgatók által elkészített tanulmányok felkerültek a modul honlapjára (http://verkkosalkku.pspt.fi), ahol valamennyi tanár és hallgató hozzáférhet az anyagokhoz.

A nemzetközi oktatási modul a vidékfejlesztés több aspektusán kívül kiemelten foglalkozik az Európai Unió regionális és vidékfejlesztési politikájával, a 2004-ben csatlakozó országok felkészültségével. A képzés módszertani kidolgozásánál különös hangsúlyt kapott a hallgatók aktivizálása, így az alapvető ismereteket közvetítő előadások mellett workshopok szervezése, illetve az önálló munka, az eredmények prezentálása. A nemzetközi környezet (külföldi tanárok és több országból érkezett diákok részvétele a képzésben) motiváló tényező az oktatási anyagok kidolgozásakor, az előadásokra való felkészüléskor. Ugyanakkor az eltérő oktatási rendszerekből adódó különbözőségek, a hallgatók eltérő felkészültsége nagy kihívást jelentenek az oktatóknak.

A képzés során új, korszerű oktatási és hallgatói értékelési módszerek megismerésére nyílt lehetőség, melyek jól hasznosíthatók majd a modul magyarországi (várhatóan 2005/06 tanév I. félév) megszervezésekor. A résztvevő oktatók számára különösen fontos visszajelzés, amit lehetővé tett, hogy a diákok folyamatosan értékelték a részükre átadott anyagokat, az előadásokat, az előadókat. Tanulságos volt valamennyi résztvevő számára, hogy amíg a NYME-MÉK hallgatói, mint egy tagjelölt ország diákjai leginkább az alapos elméleti felkészültségükről tettek tanúbizonyságot, addig az Európai Unió tagállamaiból érkezők a feladatorientált gyakorlati ismereteikkel, illetve különösen alapos prezentációs készségek birtokában szolgáltattak kitűnő alkalmat a tapasztalatcserére.

A jelen nemzetközi oktatási modul, valamint a belső internetes hálózat (verkkosalkku) tapasztalatai előrevetítik a jövőbeli szorosabb együttműködést a partnerintézményekkel. Ennek eredményeként 2003. szeptemberében újabb projekt került benyújtásra az Európai Bizottsághoz egy, az információs és kommunikációs technológia (eLearning) nemzetközi alkalmazását kutató tervezet a partnerintézmények részvételével.

Kalmárné Hollósi Erika – Dr. Goda Mátyás

Rákóczi megemlékezés

Cseresnyés Géza, a II. Rákóczi Ferencről elnevezett egykori hadapród iskola hallgatója köszönti az emlékünnepély résztvevőit.

Soproni Tudós Társaság

Nemrégen alakult meg a Soproni Tudós Társaság. Winkler András professzort arról kérdeztük, hogy milyen szerepet vállalt ebben?

- Egy régi vágyunk vált valóra azzal, hogy az Akadémia égisze alatt lesz egy szervezete Sopronnak is. A kezdeményezők, nagyon okosan, az egykori polgármesterünk, Lackner Kristóf ideáját kívánják folytatni, ezért az ő tudós társaságának a nevét vettük föl. Ennek a megszervezését kaptam feladatul, amit el is végeztem. Október 31-én a Magyar Tudományos Akadémia elnöke bejelenti, hogy a Soproni Tudós Társaság a veszprémi akadémiai bizottságon keresztül szerves része az MTA-nak. Ez óriási dolog. Jelenleg én vagyok az alapító elnök, de majd egy akadémikust választunk meg. Sajátosságként annyit sikerült megvalósítanunk, hogy a működő soproni szellemi műhelyek – például a Kitaibel Asztal Társaság, a Helytörténeti Társaság, a Képzőművészeti Társaság – is kapcsolódnak hozzánk, illetve mi is építünk rájuk. A társaság az élő és az élettelen természettudományok, valamint a társadalomtudományok művelőit fogadja be.

– Hány tagra lehet számítani?

– A minősített szakemberek száma mintegy százötven. Úgy tűnik, hogy életképes társaság született, és reméljük, hogy rövid időn belül önálló, szerves része leszünk az Akadémiának. Z.Z.

Fotó: Hargitai Gábor

FAMARK konferencia

A Sopronban, 2003. szeptember 9-10. között megrendezésre került II. Faipari Marketing Konferencia méltó folytatása volt a tavalyi rendezvénynek. A Hotel Sopron exkluzív konferenciatermében lezajlott esemény a hazai és osztrák faipar legnevesebb szakembereit, a legjobban prosperáló cégek vezetőit és a marketing titkainak avatott szakértőit gyűjtötte össze, hogy együtt, közös erővel feleljenek a modern kor és az Európai Uniós csatlakozás kihívásaira.

A konferencia szervezői: a Faipari Mérnöki Kar, és a Program Kft. varázslatos hangulatot és hatékony munkára alkalmas légkört teremtettek a résztvevők számára, s így végig megfelelő mederben folyhatott a szimpózium sokrétű tevékenysége. A Konferencia támogatója az ITD Hungary volt.

A konferenciát dr. h.c. dr. Winkler András, intézetigazgató, egyetemi tanár nyitotta meg köszöntőjével. Személye már önmagában garancia volt a rendezvény sikerére, s a tőle megszokott kedvességgel és alapossággal vázolta fel az elérendő célokat és az oda vezető utakat. A professzort Kránitz László képviselő követte, aki szintén üdvözölte a résztvevőket, majd tolmácsolta Walter Dezső soproni polgármester üdvözletét. Molnár Sándor a Gazdasági és Közlekedési Minisztérium főosztályvezetője beszédével elindította a szakmai felszólalások sorát, hangsúlyozva a marketing fontosságát, az elmúlt hónapok statisztikáinak elemzésével, pedig megcsillantotta a recesszióból való kilépés nem is oly távoli lehetőségét. A köszöntők sorát dr. habil Molnár Sándor, a Faipari Mérnöki Kar dékánja zárta, aki a fáról, mint a legősibb, de méltatlanul mellőzött nyersanyagról beszélt. A nyitó ülés résztvevői ámulva hallgatták a professzor szavait, aki a nemes szépségű, környezetbarát, újratermelhető nyersanyag titkait oly közérthetően, s mégis oly alapossággal osztotta meg velük, ahogy talán senki más nem képes.

A nagyszerű megnyitót plenáris ülés követte. dr. Berényi Ferenc, a Bécsi Kereskedelmi Szolgálat igazgatója a külpiacra lépés lehetőségei a faipari termékek piacán különös tekintettel az EU-ra, Ausztriára címmel indította meg a II. Faipari Marketing Konferencia szakmai részét. Az előző gondolati körhöz kapcsolódva Prikler Zoltán, a VPOP vámigazgató-helyettese vámeljárások az EU-ban címmel tartotta a konferencia nyitó ülésének második előadását. Famarketing Ausztriában - A proHOLZ Ausztria tevékenysége, hatása az osztrák faiparra és a fogyasztói piacra címmel Mag. Georg Binder a proHOLZ Ausztria ügyvezetője tartott érdekfeszítő előadást, melyben a proHOLZ tevékenységének tükrében széleskörű elemzéseket mutatott be nyugati szomszédunk fejlett faiparáról, rávilágítva a honi lehetőségek magasabb szintű kiaknázásának módjaira. Utána DI. Peter Sattler a Holz Cluster Niederösterreich managere a klaszterekről beszélt. A nyitó plenáris ülés utolsó gondolatait Tonk Emil, a Magyar Marketing Szövetség alelnöke, a Studium 2000 ügyvezetője osztotta meg a hallgatósággal az ártárgyalások szerepe a faiparban címmel. Előadásának alapgondolata az volt, hogy nem árakról, hanem elvárásokról, igényekről, vásárlói szempontokról kell beszélgetni; az ár nem alku tárgya.

Az első szekció témaköre a sikeres marketing stratégia volt.

A második szekció a Vállalkozásfejlesztésől szólt.

A harmadik szekció témája a termékmarketingre fókuszált.

A negyedik szekció témája a faipari marketing újdonságait helyezte górcső alá.

A záró plenáris ülés Wilheim Gábor, a Kanizsa Trend Kft. ügyvezető igazgatójának Andante kampánybemutató és értékelő beszédével kezdődött. Másodikként Mőcsényi Miklós, a FAGOSZ főtitkára állt az emelvényre, majd belekezdett a fafeldolgozó ipar versenyhelyzetének elemzésébe. Dr. Tóth Ferenc, intézetigazgató, a NYME egyetemi docense a bútoripar EU csatlakozással kapcsolatos stratégiai kérdéseiről beszélt, mintegy összegezve a csatlakozással kapcsolatban a két nap alatt hallott előadásokat. A konferencia utolsó előadója Steiner András, a Dráva Faipari Kft. termelési és műszaki vezetője volt, aki Kína faiparáról beszélt Mi lehet a Kínai Nagy Fal mögött? című felszólalásában.

A konferenciát, mintegy keretbe foglalva, dr. h.c. dr. Winkler András zárta be, sikeresnek értékelve a konferencia tevékenységét és megköszönve a szervezőknek – kiemelve a Nyugat-Magyarországi Egyetem, Faipari Mérnöki Kar új tanszéke (Faipari Vállalkozás és Marketing Tanszék) tanszékvezető egyetemi docensének, Pakainé dr. Kováts Juditnak – áldozatos munkáját.

A résztvevők egyhangú véleménye szerint nem csak hogy hasznos, de nélkülözhetetlen volt és lesz is a konferencia. Kállay Balázs-Kovács Veronika

Vietnámi küldöttség

Október 6-án az ATFK-n járt egy vietnámi küldöttség. A delegáció oktatási, pedagógusképző intézmények vezetőiből és tankönyvszakértőkből állt. Megismerkedtek az ATFK-n folyó képzéssel, karunk múltjával, a tanítóképzés lényeges tartalmi vonatkozásaival. Különösen érdeklődtek az alsótagozatos tananyag, a karon folyó elméleti oktatás iránt, valamint a kettő közti összefüggésről is sokat hallhattak. Barótfi Zoltán

Megjelent a Nyugat-Magyarországi Egyetem évkönyve

A 2002/2003.-as tanév részletes dokumentumai többek között felidézik az elmúlt év eseményeit, a tudományos és kulturális rendezvényeket, az egyetemi választásokat, és tartalmazzák az Egyetemi Tanács határozatait. Olvashatjuk a beszámolókat például a kutatási tevékenységről, a könyvtárakról és a közgyűjteményekről, az alapítványokról és az egyetem nemzetközi kapcsolatairól. Az évkönyv közreadja a kitüntetettek listáját, és megismerhetjük az immáron hét kart összefogó egyetem szervezeti felépítését, valamint a végzősök névsorát.

Koszorúzás a soproni campuson, az 1956-os emléktáblánál

Winkler András általános rektorhelyettes és Mészáros Károly dékán főhajtással tiszteleg az Egyetemi Forradalmi Tanács emléktáblája előtt

Évnyitó a Benedek Elek Pedagógiai Főiskolai Karon és a Faipari Mérnöki Karon

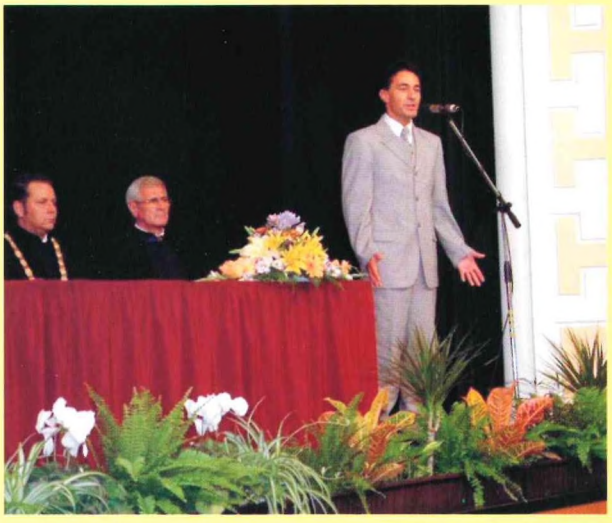

Tóth András, a BPFK munkatársa szavalatával színesíti a műsort

Dr. Szála Erzsébet főigazgató: „Az egyetem polgárává fogadom"

Óvodások körjátéka a BPFK évnyitóján

A firmák képviselője köszönti a faiparos balekokat

Prof. dr. Molnár Sándor dékán: „Az egyetem polgárává fogadom"

Dr. hc. dr. Marian Babiak díszdoktor (Lásd cikkünket a 22. oldalon!)

30 év – három nap

Öregdiák találkozó a fehérvári GEO-s Valétaszalag alapításának 30. évfordulóján

(Székesfehérvár-Gárdony, 2003. szeptember 5-7.)

Az öregdiák-találkozó hivatalos fizetőeszköze

Az öregdiák-találkozó szalagja és korsója

Már három órája álltak kis csoportokban - a gárdonyi Tesz Hotel mellett felállított, padjaival és asztalaival hívogató sörsátor bejárata előtt - az emberek. Öregdiákok voltak, kedves rongyfiliszterek, „rettenetes" veteránok! Mindenki kezében korsó sör, szemében még fiatalos, vidám csillogás, beszélgetés, anekdoták kimeríthetetlen sora. Nem kellene inkább beülni a sátorba, kényelembe helyezni „öreg csontjaikat"? Mindenki sajnálja a huszonöt másodpercet mindenképpen igénybe vevő, áttelepülésre teljességgel időrablásnak tűnő időt.

- Mi lesz, ha jön a Birkás...? - kérdi valaki, és mesélni kezd. De senki sem várja meg az élménybeszámolókra kiszemelt időpontot, sem az ünnepi szakestet az Alma Mater falai között, vagy a szalamandert a polgármesteri hivatalhoz, az egykori tanácsházához.

Itt mindenki tudja, miért van itt, kivel találkozhat oktató és hallgató, firma és balek, múlt, jelen, s jövő.

- Mennyi egy sör? - kérdezi egy veterán s előkapja frissen szerzett „bankjegyeit".

- Száz libella - válaszolja a balek, aki a 2003/04-es tanév végzős hallgatója és firma már.

És a találkozó sörfolyama tovább hömpölyög, barangolás a főiskola termeiben, ünnepi szakesten zengő, dübörgő Bányász, Erdész, Kohász és Geodéta Himnuszaink, korsószentelés alias Józsi vezényszavára, és Vivát! a házirendet hitelesítő alias Skubi egészségére!

És Vivant Professores! Minden átrajzolt éjszakáért, másfeles zh-ért, leadott feladatért, és mindenki között Tamás László a. Libelláért.

Mert kinek adatik meg az évszázados selmeci diákhagyományok részesévé válni, valdent s grubent hordani, bursch nótákat énekelni? Csak nekünk, a nagy elődök hű utódainak, akik egykoron és ma is a Selmeci Akadémia épületéhez zarándokolunk.

Jó szerencsét! Világost a Geósnak! Vivat, crescat, floreat Academia!

Szente Balázs a. Csóka

Indul a szalamander

Az ünnepi szakest házirendjének hitelesítése

Hárman a szalagalapító évfolyamból

A korsó körbejár